

IACOBI
HOLLERII
STEMPANI, MEDICI
PARISIENSIS CE-
LEBERRIMI,

Ad libros Gal. de Compositione medica-
mentorum $\chi\epsilon'$ τὸ π' 85,

PERIOCHÆ VIII.

PARISIIS,
Apud Carolum Macæum.

1571.

ANTO. VALETIVS LECTORI.

MEcum forsan mirabere, Lector, his in Hollerij
commentationibus multa passim occurrere,
qua libr. de internorum curatione affectuum
inserta liceat comperire. Sed intelligas velim istam sibi
ἐπανόλησιν primoribus cum medicis communem esse,
qua ad optimam medendi rationem viam parat longè
fideliozem. Quod enim loco vno aut altero breuiter, &
haud satis explanatè traditur, id subinde repetitum
magis innotescere consuevit. Adde quod (quantum ex
laceris, & veluti Sibyllæ foliis, huc atque illuc disper-
sis authoris chartulis deprehendi) nunquam mens fue-
rat hac euulgare: qua si fuisset, & auctiora multò de-
disset, & reliquisset elimatiora. Quali acunq; verò
sint, si aliquando tibi placuerunt, nunc facta meliora
non minùs probaturum speramus. Periochas autem
libuit appellare, quòd copendiariam ad Galeni libros
καὶ τόπῳ doctrinam complectantur. Vale.

IACOBI HOLLERII
STEMPANI, MEDICI PA-
RISIENSIS CELEBERRIMI,

Ad libros Galeni de Compositione medicamen-
torum & τὸ πρῶτον,

PERIOCHE I.

Rea genus est Alopeciae, & Ophia-
sis. Vtriusque causa vitiosum ali- *Alopecia & ophiaseos causa.*
mentum capillorum. Ophiaxis fa-
miliaris pueris, ab occipitio incipit
duorum digitorum latitudinem nō
excedens: serpit ad aures & fron-
tem, donec vtriusque fines, quasi caput & cauda,
committantur, vt serpentem repraesentet: vnde no-
men. Sponte sua aut leuioribus remediis curatur.
Alopecia magis accidit adultis, difficilius curatur.
In vtrāque, quod omni modo marcescit & emori-
tur extrema pellicula capitis, vnde cōspersa, glabrea-
ta, pili primum extenuantur, deinde excidunt. Lo-
cus expers cruoris apparet, qui si configitur, sangui-
nem liquidum & malè olentem reddit. Alopecia
sub qualibet figura serpit. In capillo & barba vter- *Alopecia & ophiaseos inueterata signa.*
que affectus differentias habet, quia vel incipiunt,
vel facti sunt, vel iam inueterati. Inueteratorum si-

AD LIB. I. DE COMPOS. MEDIC.

gna, cutis densa, subpinguis, in totum glabra, & quæ fotu, frictione, exasperatione non rubescit, aut ægerrimè curatur.

Curatio.

IN ratione vitæ, purgatione totius corporis, deinde capitis cura quadam per frictiones, & similia circa caput, topicis remediis, tota cõsistit curatio. Rationem vitæ præscripsit Asclepiades abstinentiam vini, leguminũ, lacticiniorum, casei, carniũ & eorum, quæ vel plurimũ nutriũt, vel flatus & vapores gignunt. Exercitium sit moderatũ, rarum balneum, rarus sudor, alimenta, quæ parũ nutriunt, tenuem succum & bonũ gignunt, atque omninò repugnant vitio. Purgatio corporis, vt est vitium humorũ in pituita, pilulæ coccia, assaieret, turbith, agaricus, pulvis hieræ diacolocynthidos, diaphœnicũ, diacarthamũ, qualis erit hæc dosis. ℞. pilularũ cocciarũ 3. s. pulueris hieræ diacolocynthidos, agarici ana ʒ. i. cũ expressione ʒ. i. turbith gummosi infusi in oxymelite, fiant pilulæ. Poterit loco agarici aliquid misceri diacarthami. Diaphœnicũ autem dabitur ad ʒ. s. Vigentibus ætate poterit tamen acui addita ʒ. i. diacarthami, aut expressione ʒ. i. pulueris hieræ diacolocynthidos, aut ʒ. 2. agarici. Infusiones fiant in oxymelite. Vbi verò bilis vitium gignit, utemur pilulis aureis, elect. de succo rosarũ, diapruno laxatiuo, thabarbaro, myrobalanis citrinis. Augebitur vis eorum medicamentorũ duobus, tribus vel quatuor granis dacridij. In Melâcholico succo pilulæ de fumo terræ, de lapide lazuli, diasenna, cõfectio hamech, electariũ Indum. Horam vis augetur adiecta infusione ʒ. s. ellebori nigri, aut ʒ. i. Iam verò

Purgatio.

vitium humorum ex colore cutis, temperamento totius tum corporis, tū capitis, & antea acta vita deprehendes. Caput seorsum purgabitur errhinis, & apophlegmatismis. Cura circa caput eiusmodi est. *Quæ cura capiti adhibenda.* Primum caput rade, idq; sæpius quotidie, vt malum est contumax: rariùs verò, vt est leuius: deinde perfricabis linteo aspero, foliis ficus, osse sepiæ, viticæ foliis, pumice. Perfricabis autē molliùs, aut duriùs, vt est malū contumax: atque in contumaci ita perfricabis, vt inde cruor moueatur. Vtemur quoque sinapismis, punctiōibus ex articulis, scarificationibus & cucurbitulis, quæ omnia pro magnitudine mali temperanda sunt. Herbis manè & vespere, vel eò sæpius in graui affectu. Atque hæc ante cibū facienda sunt. Sequitur vt topica adhibeas, in quorū vsu hoc videtur, vt non solū illinantur, sed diutiùs affricando imbibantur, vt altius in profundum subeant: quod in omni affectu faciendū est, vbicūq; vnguentis vtimur. Medicamenta è pinguibus, & medicamentis aridis in puluerem tritis, natura acti, tenuium partiū, quæ humorem vitiosum discutiāt, & alimentum regenerādis capillis attrahant, atque ita calefaciāt, vt neque vrant, neque præter modum resiccēt cutem. Pingua sunt oleū cariynum, anethinum, sinapiñ, terebinthinum, & alia, quæ scripta inuenies cap. 2. de attrahentibus libro 1. de materia Chirurgica, adeps viperæ, ranarum, axungia vetus, sed præcipuè derafa axibus rotarū, & alia quæ eodē capite scripta inuenies. Viscū quernum, gummi ellen. terebinthina Veneta, vel vulgaris, fæx ampullæ lucernariæ, pix liquida aut sicca, sed oleo liquefacta, ceratum picatum, resinarū, galbanum, mel enu-

latum, diachylum, Ireatum, ceratum de Vigo, & similia oleo soluta. In pinguibus pulvisculi excipiuntur è materia prædita ea facultate, quæ dicta est. Medicamēta hæc sunt, euphorbium, thapsia, arrhenicum rubrum, pulvis angelicus, aut mercurialis, tithymalorum cinis, nasturtij semē, sinapi, erucæ, sulphur, borax, nitrum, arundinis cortex & radix, veratrum, radix ari & aristolochiæ, cinis muscarum, murium, ranarū, scarabeorum, ostreorum, salforū, piscium, amygdalarum amaranū, atq; hæc vruntur, quòd vstura adstrictionem relinquant, & tenuitatem partium acquirāt. Eodem modo erinaceorum cinis, stercora volatiliū, muriū, fæx cremata, thus aceto tritum, cortex auellandarū, ficus cremata, cantharides vstæ, vsti scarabei. Sit autem proportio horum medicamentorū tritorum ad pingua subquadrupla, subsexupla, suboctupla, subdecupla, subduodecupla, quale fit. ℞. euphorbij 3. i. olei laurini 3. i. ʒ. Hic subduodecupla ratio est. Quòd si tātum 3. i. olei miscueris, suboctupla: si solā semunciam, subquadrupla. Bis in die hæc medicamenta illinūtur, vel eò sæpius ea ratione, quæ prædicta est, cū rasura, frictione & cæteris. Medicamentū fortius dolorem & ardorem excitabit: imbecillum nihil immutabit: cutem moderatā moderanter calēfaciet, & veluti pruriginem quandā commouebit. In malignis affectibus & cōtumacibus, fortioribus vtendū erit ac sæpius repetitis. Leuioribus, leuiora: mediocribus, mediocria miscenda sunt. Hoc erit forte. ℞. gūmi elenij 3. ʒ. axungię veteris lotæ ex aqua vitæ in sole 3. 2. olei è terebinthina & laurini ana 3. 6. Liquefiāt simul omnia, & probè misceātur in calidiscincib⁹.

Deinde insperge euphorbij subtilissimè triti, thapsiæ ana 3. j. sulphuris viui, seminis sinapi ana 3. ℥. cineris tirhymali, & cantharidum ana 3. j. Hic ferè est suboctupla proportio. Fortius erit, si imminueris modum pinguium, vel auxeris modum puluerum. Clementius contra, si pulueres minueris, vel auxeris pinguia. Eadem ratione ex descripta materia infinita pharmaca miscebis.

De profluvio capillorum.

 Morbo sæpiùs, rariùs sine morbo capilli defluunt, partim inopia alimèti, partim raritate cutis. Hic ergò vsu alimentorum salubrium & euechymorum regenerandis pilis materiam comparabis: cutem adstringes medicamentis, quæ modicè calefaciant, & leuiter adstringant, atque ita corroborent cutem, & poros cōstringant. Calidiora alimentum capillorum in halitum discutiunt. Quæ nimium adstringunt, eandè materiam repellunt, & sæpe etiam, nimium adstringèdo, vias intercipiunt futurarum, per quas vapor inutilis quotidie exhalat. Atque ita retentis excrementis dolores capitis, fluxio in nares, fauces, & reliquum corpus commouentur. In vsu medicamentorum sub hyemen quidem & hyeme detondendus pilus est: sub estatem & æstate ipsa omninò radi debet. Veteres ante balneum, & à balneo medicamenta illinebant. Nunc exoleta consuetudine balnearum, vtemur foru ex decocto absynthij, stæchados, sarmetorum vitis, & vocatarum capillarum, adiectis interdum myrthi foliis. Coquenda in æquis partibus aque & vini rubri. Medicamenta iusta consistentia esse oportet, neque tam crassa vt inhæreant, neque

Victus.

AD LIB. I. DE COMPOS. MEDIC.

tam liquida, vt defluant. Iusta est mellis crassitudo. Hyeme paulò calidiora & liquidiora tātū detruso pilo: contrā æstate. Olea conueniunt rosaceum, myrthinum concoctum omphacio, extremitatibus rubi & rerum huiusmodi, quæ adstringunt, atque his calidiora oleū de absynthio, de spica nardi, costinum. Medicamenta oleis miscentur, vt ladanum, herbæ vocatæ capillares, grana myrthi, semen brassicæ, mastiche, & alia id genus. Singulare hoc. ℞. polytrici, capillorum veneris an. M. ss. foliorū myrthi, rosarum, absynthij an. P. 2. decoquātur in olei dulcis & vini rubri austeri ana quart. 3. donec vinum consumptum sit. Omnia colentur, exprimantur, expressum oleum reponatur. Iam, ℞. huius olei 3. 3. ladani 3. i. ss. mastiches 3. ss. ladanum & mastiche subigantur in mortario pistillo calido, paulatim oleum infundendo, deinde consperge, & probè misce pulueris capillorum veneris ʒ. 4. Aliud.

℞. ladani 3. 2. subige in mortario, calido pistillo, paulatim infundendo vinum austerum, donec mollescat: deinde misce duplum olei conuenientis. Aliud.

℞. ladani, absynthij ana 3 ss. baccas iuniperi tulas & ligatas linteo: deinde per dies quinque macerentur in oleo conuenienti: exprimatur lintheum in oleum. Hoc illitum, & profluuium pilorum prohibet, & furfures. Item brassicæ cinis oleo myrthino miscetur ad mellis consistentiam: similiter abrotonum in puluerem tritum, & hoc quoque Græcis & Arabibus probatum.

℞. corticū cannæ & auellandarum vstarum, granorum myrthi ana 3 ss. absynthij, gallarum ana

Olea Capillorum profluuium sistens.

3.2. Terantur omnia in puluerem: misceantur oleo myrtillorum, donec fiat mellis crassitudo & consistentia.

De tinctura capillorum.

Canities fit cōsensu Philosophorum & Medicorū non à siccitate, sed humiditate cruciatur, quam natius calor non concoquit, externus corrumpit atque putrefacit. Naturis humidioribus celerius ex anteriore parte capitis, quæ humidior est. Qui viuunt capite plurimū operto, rarò detecto & perflato, aliquando ætate, nonnunquam morbo, sed præcipuè vitiligine, in hãc sæpius incurrunt. Quibusdã de repente pilus exalbit vapore hydrargiri, aut cura graui. Habenda itaq; cura, vt mali causa cognoscatur. Purgandum corpus, siquidem egere videatur: & vt nigrescat pilus, medicamentis duorum generum vti licet, calidis: quale est apud veteres Cedrium oleum ex Cedria, pix liquida oleo mixta. Aliud genus medicamentorum terreum est, adstringit & habet aliquid tenuiū partium permixtum, vt in profundū penetret. Sed ab horum vsu constrictis spiraculis capitis, per quæ vapores exhalāt, frigidi morbi capitis, corruptelæ dentium, fluxio in pulmones & reliquum corpus, tabes, mors aliquando insequuntur. In vsu melius est primū extergere caput. Veteres utebantur terra Cimolia. Nos sapone commodè vtemur: ac sapo commodè poterit confici ex consuetis seuis, ouillo, caprino, hircino, pice liquida addita, lixiuo parato ex iis, quæ partim detergent, partim nigrefaciunt, vt è cineribus corticum salicis. Diuitibus poterit condiri sapo moscho & ambra, quam ambra griseam

AD LIB. I. DE COMPOS. MEDIC.

vocant, atque intermisceri atramentū sutorium, nigretam vocāt, aut pulvis lapidis nigri, quo iam passim calceos denigrant, & illustant. Denigrat enim & astringit. Aliquid quoque atramenti impressorij, vernicis, vt magis hæreat sapo. Item pectine vtendum stāneo, plumbeo, corneo intincto medicamentis, quæ nigrefaciant. Capparis cortex aqua incoquitur, vt Dioscorides: lacte asinino, bubulo, vt Archigenes: vel (vt alij) coquitur ad tertias dum putrescat, atque ita illinitur. Similiter cortex radicis ilicis, quam rustici (houx) appellant, coquitur dum putrescat. Decocto tergetur caput, cortice verò illinitur. Item myrthi nigræ folia, semina betæ, folia ficus nigræ, mori nigræ, nucamenta seu catuli nuciū, cortex fructus nucis nondum maturæ, cortex salicis, faba fabacea, galla, sumach, cinara, suber aridum, plumbum vstum, excremetum ferri. Alia coquuntur in aqua pluuiæ, quædam in aceto. Succus ex aliis exprimitur: alia teruntur in puluerem: quædam cremantur, vt inde fiat lixiuium. Sunt ex veteribus Medicis, qui præcipiant prius caput radendum. Sic enim melius subeunt intrò medicamenta. Ex tritis in puluerem & succo aliorum fit mellis crassitudo. At flauos capillos reddunt lupini triti addito nitro ex aqua illiti, vel eadem aqua macerati, vel lixiuium. Experimenta sunt mulierum. Lixiuuium parant, & inde caput detergent, lauāntq; & ita exponūt soli. Aliæ madidos capillos statim conuoluunt suis linteis, vt sponte sua siccescāt. Lixiuio addunt stramen triticeum, glycyrrhisam, ramenta buxi. Veteres ramenta loti arboris decoquebant. Fæx vini veteris vsta cum oleo muscellino. Illinitur radix eringij &

*Simplicia ad
nigrorem ca-
pillorum.*

*Flauos ca-
pillōs quæ
faciant.*

verbasci, flores lixiuio macerantur, & aliquid herbæ, quam geldam vocant, adiicitur. Singulare est hoc ad flauitiem capillorum.

℥.olei tartarei & persicorum ana 3.2. commisceantur & verberentur fortiter in sole, quater in die. Continuetur, donec sint bene flauī. Item accipe radicem ireos, siccet in sole, admisceatur lixiuio, inspergatur, & fiat vt suprà. Item limaces rubri sale condiantur, ex quorum aqua abluatur caput & capilli.

De furfuribus.

Pityriasis vocant. Morbus est extimæ cutis capitis cum leui scalptu, quasi furfures excutuntur. Ferè à pituita falsa, nonnunquam ab altero bilis genere. Remedia sunt, conueniens diæta repugnans vitio materiæ, purgatio corporis, vt in alopecia, apophlegmatismi & errhina, quæ per os & nares pituitam ducant. Medicamenta topica, quæ discutiant, vel tergeant. Vrinæ quoque & sudores vtiliter moueri possunt. Materia comparatur ex siccatis tritisque faba, hordeo, scœnugræco, orobo, lupino, cineribus betæ, brassicæ, abrotoni, cucumeris agrestis, parietariæ, puluere absynthij, enulæ, ireos, aristolochiæ, staphisagriæ, bryoniæ, ari, sulphuris, lapidis calaminaris, & generis terræ, quæ iam venalis circumfertur exsiccâdis scripturis recetibus, putrice, osse sepiæ, foliis ficus. Conuenit item sapo, & diuitibus pomata. Adhæc fæx vini, calx, argenti spuma. Cōposita fiunt ex his. Nam arida incorporantur succo betæ, brassicæ, ireos, enulæ, cucumeris agrestis, bryoniæ, oleo amygdalarum amararū, fraxini, rutæ, vt sit crassitudo mellis. Hæc omnia fiunt

melius rasis capillis, præmissâque frictione ex linteo asperiore. Possunt & pulueres per se affricari ex iisdem cineribus. Lixiuum fit, quod conuenit.

℥. argenti spumę, olei rutacei, aceti ana: misceantur calidis cineribus. Aliud. Pulueris ireos & abrotoni ana ʒ. ʒ. succi enulę & betę quod sufficit ad crassitudinem mellis.

De morbo pediculari.

Phthiriasis

Phthiriasim appellant. Interioris cutis capitis morbus est ab humore calido illic collecto, vnde putredine pediculi gignuntur.

Post habitam rationem totius corporis, recte institutam vitam & alia, vt prius, medicamentis siccantibus, detergentibus, attrahentibus ex alto, ac, si vis, amarore præditis vti conueniet. ℥. staphisagrię tritę ʒ. ʒ. aloës ʒ. 2. aceti scyllitici, & olei amygdalarum amararũ, vt sit mellis crassitudo. Aliud. ℥. pinguedinis crasę è lardo falso ʒ. 2. aloës subtilissime tritę ʒ. ʒ. cum aceto scyllitico fiat vnio. Aliud.

℥. aloës, herbę pedicularis tritę ana ʒ. ʒ. olei fraxini & succi genistę quantum sufficiat, vt fiat mellis crassitudo. Aliud. ℥. pilularum communium ʒ. 2. pul. contra vermes tantundē: cum succo athanasie fiat linimentum. Sapo cum aloë compositus, aloë mollis addito oleo irino in muriam & lixiuũ, vel falsuginem carniũ aut piscium iniicitur, & inde affricantur partes. Lixiuum fuerit fortius è cineribus athanasie & truncorum cynarę, id est, articaulis. Licebit vti & iis, quę faciunt contra vermes. Sunt qui arrhenicũ misceant. Vulgus hydrargyro vtitur. Sed in pueris & mollioribus naturis, neq; hydrargyro, neq; aceto vtimur sine periculo.

De Achoribus.

Achoras Saphati vocant Arabes, vulgus Tineam. In achoribus cutis ab acri sanie primum prurigne irritatur: deinde exulceratur, & saniem reddit, subestque aliquando humor lentus, crassus & viscidus, unde sanies, tineæ species. *Achores, eorumque causa.* Remedia sunt vita recta. In plethora, phlebotomia: in cacochymia, purgatio totius corporis: deinde per Apophlegmatismos capitis. Sequuntur remedia topica, quæ distingui debent, ut vitium magnum est, vel exiguum, recens, confirmatum, inueteratum, superficiale, vel profundum. Denique ut est natura corporum, exiguo vitio, leuia remedia sine purgatione aliquando satisfaciunt. In recenti, repellentibus utendum est. Discutientia commiscuntur, eaq; mediocria. Confirmato vitio & inueterato magis, quæ magis discutunt, tergent, incidunt. Leuiora remedia superficiali Tineæ: maiora profundæ comparari debent. Acetum vi repellendi, incidendi, discutendi præditum, & propterea eximium. In hoc morbo pueris, mollioribus naturis, & corporibus noxium. In remediis olea sunt, axungia, succi, medicamenta arida, quæ liquidis & pinguibus permiscuntur. Olea quædam repellunt, ut rosatū, myrthinum, cydoniorum, salignum, id est, è salicibus. Alia verò tergent & discutunt, irinum, de cucumere asinino, amygdalis amaris, iuniperinum, fraxinum, de serpentibus, de frumento, medio cortice sambuci, de nucleis persicorum. Axungia in alopecia scripta, succi borraginis, fumarie, scabiosæ, parietariæ, betæ, anagallidis, enulæ, aristolochiæ, ircos, sambuci, absynthij, ebuli, centaurij minoris, marru-

AD LIB. I. DE COMPOS. MEDIC.

bij, cucumeris agreftis. Arida, sulphur, cinabrium, sales torrefacti, arrhenicum, ærugo, metallica acria, & ea quæ scripta sunt in Alopecia. In vsu radendum caput est, & perfricandum succo aut liquore conuenienti. Succij iam scripti & liquores conueniunt, lixiuium, vrina, falsugo, quibus acetum permisceri potest. Postremò medicamētā illinuntur. Aceti loco mixtura vini & lixiuij vtēdum est. Vinum sit austerrum, vbi repellendum : acre & vetus, vbi discutendum est. Leuia sunt creta, argilla figularis, rubens sapo, pomata dissoluta aceto, in pueris & mollioribus corporibus, vino austero, & lixiuij, spodium, antispodium, pompholyx, lapis calaminaris miscetur in initio. Sinapismus vulgaris repellit, vi aceti incidit, deterget virtute sinapi. Sales torrefacti, & diu cum hydrargiro triti, donec nigrescant, vtiliter permiscuntur. Mediocre est ex axungia veteris bene lotæ in aqua rosarum ʒ. 4. sulphuris viui triti in aceto acerrimo ʒ. i. salis, vt dictum est, torrefacti & triti, pul. sinapi, plantaginis ana ʒ. i. Aliud. Sulphur viuū aceto acerrimo maceratur in vase æneo collocato ad solem : deinde siccat in eodem aceto. Ouum cum sua testa triduum maceratur. Vitellus extrahitur, crematur testa, omnia permiscuntur. Aliud. Radix lapathi acuti & enulæ cesa in taleolas in aceti & lixiuij partibus æqualibus ad putrilaginem coquitur: deinde permiscuntur axungia veteres: consperguntur sulphure, vt prius, præparato. Aliud, colla fabrorum, gummi cerasorum simul in aceto macerantur: deinde coquuntur in eodem aceto, atque hoc abiecto oleum de frumento vel de sulphure miscetur, vt fiat satis liquidū euchristum. Postremò

*Remedia
adachoras.*

fulphuris & cinabrij partes æquales miscentur. Aliud. ℥. succi borraginis, scabiosæ, lapathi acuti, ireos ana ʒ. 2. fæcis olei veteris, aut olei quod conueniat ʒ. 3. aceti, quod sufficit. Bulliant simul omnia. Deinde subductis igne, misce pulueris ellebori albi & nigri, sulphuris viui, lythargiri auri, auripigmenti, cinabrij, calcis viuæ, aluminis, gallarum, fuliginis picis, vnde fit atramentum impressorium, cineris è fæce vini vsta, æruginis ana ʒ. 2. eò plus minúsve. Acre est aliud. Pix aceto coquitur: adiecto aceto, oleo conuenienti miscetur. Sulphur, cinabrium, sinapi tritum permiscetur. Vidimus tineam, in quam lucis venerea degenerauerat, eaque nullis aliis remediis potuit curari, quàm quæ solent vsurpari in ea luc.

Maligna tineam lucis venerea remediis curata.

De Psyracia.

Psydracia, pustulæ sunt duræ, subalbidæ; quæ expressæ saniem reddunt: vbi enulato vnguento, citrino, lacte virginali, saliuâ limacum, pomata, theriaca, radice enulæ, & lapathi acuti, in aceto cocta, & cum axungia mixta vtendum est.

AD LIBRVM SECVNDVM GALENI DE COMPOS-

TIONE PHARMA-

corum χ τ \omicron π ν ς ,

PERIOCHE II.

Aput dolet intemperie, aut solutione continui. Intemperies alia simplex alia composita. Vtraque cum materia, vel sine materia: in toto cerebro, in solis venis, arteriis, membranis, nervosis corporibus. Solutio continui acri humore, erodente, putri, bilioso, falso, grauis dolor excitatur distentione. Distendit autem humoris copia vel flatus, vulnus, casus, concussio in eodem sunt genere. Galenus ex varietate causarum efficientium, ex partium laborantium natura, ex loco, ex qualitate propria doloris, dolorum genera distinguit. Causae efficientes, internae, & externae, aestus, perfrictio, ebrietas, casus, concussio, vulnus, fumus, vapor aliquis virulentus, vt grauis odor, vel alius quidam suavis, sed hinc infectus. Sic Medico non solum communis, sed vnicuique propria & particularis natura, quae sua cuique est, cognoscenda. Causae internae sunt naturalis intemperies, aut contracta morbo, quantitas, qualitas materiae, mala conformatio, obstructio. Obstruunt ferè humor crassus & viscidus, aut vapor eiusdem naturae. Obstruuntur viæ, suturae capitis, ossa palati colatoria, viæ ad nares, aures, oculos, ad spinam, venae

& arte-

Dolorum genera ex quibus sint à Galeno distincta.

Medico particularis & propria cuique natura cognoscenda.

& arteriæ. A partium natura, neruoforū corporum dolor magis pungit, diffenditq; arteriarum pulsat. *Dolorū differtia à partibus petita.*
 In venis & substantia cerebri stupidior est. Loco, perioftio superficialis: altus in meningibus. Intra caluariam inclusus dolor sæpe pertingit ad radices oculorum. Ex propria qualitate hoc modo. Grauis dolor est in plenitudine & copia: in acri humore, & vapore simili rodit. Sed in vapore acri distentio maior, minor rosio. Contrà in humore, distentio cum pulsu membranarum, inflammatione. Sequitur cum grauitate copiâ membranis conceptâ: sine grauitate & pulsatione, copiam crudi, frigidîq; flatus. Dolor diuturnus & contumax vel totum caput occupat, vt in cephalæa: vel alterum latus, vt in hemicrania. A sanguine ferè in frontem: à pituita in occiput: à bile flaua in dextrum latus: à melancholia, in sinistrum decumbit. Sed & ex proprietate dolorum humor aliquâdo intelligitur. Nam ferè moderatus est à sanguine: à pituita, coniunctus est frigiditatis sensui, stupori, somnolentiæ, tarditati. Vbi facies decolor est, à melâcholia varia phantasmata & imagines animæ offeruntur: à bile, calor maior, pallida facies, vigilæ. Sed his omnibus adiungenda est anteacta vita, requirendumque, quo modo habeant viscera, & reliquum corpus. Humor enim & vapor, qui dolorem facit, aliquando generatur in ipso cerebro. Sæpe ab aliis partibus corporis & toto genere venoso transmittitur. Sunt quibus arteriarum intemperies multum sanguinem spirituosum colligit, vnde vehemens pulsansq; dolor. Quibusdam, quod rarum scribit Auicennas, & memoria nostra visum est, vermis procreatus in cerebro,

Doloris proprietas humoris peccantis index.

graues dolores excitat, & hoc quoque rariùs, quod cuidam ex frequenti odoratu basilici scorpio in cerebro genitus, graues longósque dolores, & tandem mortem attulit, vt primo capite lib. I. de inter-
nis morbis diximus.

De dolore capitis ab aestu.

DIutiùs iter facientibus, in sole commoran-
tibus, in thermis, aut vaporariis calidis, cali-
diores vapores aut fumos excipiētibus, do-
lor excitatur, vbi caloris sensus est in capite, fronte,
temporibus, sæpe etiam post aures, vigiliæ, oculo-
rum rubor. Hic ergo cùm sit sola intemperies, con-
trariis pugnare oportet. Ea verò sunt refrigerantia
& repellentia: in quibus tamen vitanda sunt, quæ
nimium refrigerant & insigniter adstringunt. De-
clinandus splendor solis, instituenda quies, somnus,
aquæ potus, aluius molliori debet, bene perspirata
habitatio, & auersa à solaribus radiis, vita frugalis,
alimenta quæ refrigerant & humectant.

*In topicis
quæ obser-
uanda.*

Vitetur clamor, strepitus, motus animæ, corpo-
ris, & præcipuè mandibularum. In topicis hæc sunt
obseruanda. In declinatione, quo iam tempore le-
nitur dolor, medicamenta leniter digerentia, refri-
gerantibus miscenda sunt. Deinde, vt Apollonius
consulit, fasciæ è lana, vel, vt nunc, gossipio circum-
ligandæ fronti, omninoque prouidendum, vt ne
liquor, qui capiti adhibetur, parte aliqua in oculos,
vel os defluat. Radirur caput aliquando, & rosis
paulò crassiora, vt detrusis liquidiora medicamen-
ta fingenda sunt. Vtūtur autem oleis, succis, liquo-
ribus, foliis, floribus & germinibus plātaram, muc-
caginibus farinis mixtis in succo conuenienti. In

oleis conuenientissimum rosatum recens sine sale & ex oleo omphacino cōparatum, alioqui in oleo albo, hoc est virginali vocato, vel eloto multæ rosæ aliquoties cōmutatæ madeant: aliquādo rosatū nō ita laudabile, sæpius lauamus aqua rosarum: quod si omninō desideratur legitimū rosatum, nenupharino, violaceo, papauerino, aut alio id genus refrigerrante vtemur. Sed vt addatur adstrictio, aliquid olei cydoniorum, aut myrtillorum intermiscemus.

Succi sunt ē portulaca, lactuca, semperuiuo, vmbilico veneris, millefolio, polygono, & aliis eiusdē naturæ. Sed hæc recentia esse oportet, nondum ætate duriora, & sine succo. In liquoribus acetum, sed interdictum pueris, & mollioribus corporibus. Folia vitis, salicis, nenupharis, & herbarum præscriptarum. Flores nenupharis, rosarum, violarum, papaueris, capreoli vitium, fruticis, rosarum, rubi. Fari-næ fabarum, hordei, quæ in succis prædictarum herbarum adhiberi possunt: aut iisdem tritis cōmisceri. Muccagines psyllij, cydoniorum, aliquando semina contundimus, paulatim effusa rosacea, donec fiat crassitudo aliqua: quale hoc remedium, Arabibus probatum, & nostris vsitatum.

℞. seminis papaueris albi, hyoscyami albi, lactucæ, portulacæ ana 3. i. semi. cucumeris & cucurbitæ ana 3. 2. contundantur paulatim affusa aqua rosacea, donec fiat crassitudo: vnde frons, & tēpora illinantur. Oxyrhodinū in frequenti vsu est, ex quinque partibus olei rosati, vna aceti, aliquando aliquid aque rosarum permiscemus. Ceratum Galeni rosatum, ex ceræ tribus partibus, duodecim aut decem olei rosati conficitur, subigitur cum succo her-

barum dictarum. Multa cerota cōficiēs mutato ro-
faceo in aliud genus olei cōuenientis. Cera fit alba,
prius mollita in aqua tepida, lotaq; : postremò sub-
acta aqua rosarum. Sic enim maior vis inerit cera-
to, ad maiorem refrigerationem. Tota nocte sub
dio collocantur, inclusa vase, hinc sepeliuntur pu-
teis, aut aquis frigidissimis immerguntur. Licebit uti
conseruis rosar. violarum, & nenupharis, emplastri
more adhibitis, oxyrhodino, oxycrato, caphura
quoque tōpicis immiscetur. Lac muliebre cum tan-
tillo caphuræ naribus inditur. Nodulus è rosis ma-
defactis in aceto & aqua rosarum, naribus admo-
uetur. Spongia quoque in decocto rerum quæ cō-
ueniunt, immergitur, exprimitur, admouetur. In
declinatione, quæ concoquunt, ut muccago semi-
nis althææ extracta in aqua chamæmeli, oleū cha-
mæmelinum repellentibus misceri debent. Initiò
adhibita ut refrigerent, quia celeriter incalescunt,
subinde innouari debent. Ratio vitæ frugalis, aquæ
potus, somnus, quies, perflatum cubile, & auersum
à solis radiis, tranquillitas animi, quies corporis, &
mandibularum : propterea in omni dolore capitis
vehemēti interdiciamus duris alimētis. Debet aluus
esse mollis, quod procuratur in sculis è lactuca, oxa-
lide, borragine, beta, iusculo prunorum, sero lactis,
cassia, catholico, & omnino leuioribus medica-
mentis. Dolor à perfrictione si fuerit, concidit fa-
cies, sed est decolor, pigri sensus, pigræ animæ fun-
ctiones, frigidis læduntur, utendum calidis, oleo ru-
thaceo, irino, costino, nardino, quibus hyeme frigi-
da, & maiori perfrictione, styracem calamitā, ben-
zoinum, mithridatium, theriacam permiscemus,

euphorbium quoque oleo subdecuplum, vel subduodecuplum. Possunt olea confingi è maiorana, thymo, serpillo, origano, satureia, mentha, rosmarino, & aliis id genus calidis plantis, in oleo & vino coctis ad cōsumptionem vini. Affectu perseverante, raditur caput, aut detonditur, paulò crassiora medicamenta quàm in æstu adhibentur. Fiunt capitella seu pileoli ex aluta, quæ interiore parte inducta sit mollibus emplastris, calefacientibus, vt mithridatio, theriaca, aut vnguentis crassioribus ex præscripta materia. Sinapismus quoque vsui est. Abstinentum phlebotomia, cathartici fortibus, cucurbitulis, multò magis eo genere curandi, quod vsitatum in lue venerea, quod genus tantum locum habet in dolore longo, & pertinaci, à crassis multis, & viscidis humoribus. Alimenta sunt boni succi, quæ moderatè calefaciunt, vinum tenue, calidum cubile, illitus narium, infusio in aures, ex materia præscripta, oleis & aliis.

Ab ebrietate.

Ebrietas grauisissima affert symptomata: alia quidem subito, alia post tempus, quale est illud scriptum ab Hippoc. apho. 5. libr. 5. Si ebrius quispiã obmutuerit repente, & quæ Gal. commemorat cap. 5. libr. 5. de locis malè affectis. Moderatum symptoma est, dolor capitis, in quo videndum, an vinum crudum, & crapula restiterit in ventre: sic enim vomitus imperandus, confirmandus ventriculus, alioqui vteris iis quæ contra ebrietatem faciunt. Quorum duo sunt genera: alia quæ refrigerant & repellunt, iam descripta in dolore capitis

*Ebrietatem
profligant duo
genera reme-
diorum.*

contra æstum, vt rosatum, & peculiariter polygonum: alia naturali quadam proprietate, aut certè non ita manifesta ratione, vt hederæ folia alligata fronti, ruta, decoctum centaurij minoris, amygdala amara, ceruinum cornu, brassica, quã scripsit Theophrastus naturali quodam odio dissidere cum vite, vt vim huius succumque eliciat, si seratur in vite, atque inde vitem corrumpit: propterea Andracidem vsum brassica contra ebrietatem. Quod autem vulgo persuasum est crapulam in vino elui, non caret ratione. Siquidem bene puro ventriculo & distributo priore vino, bibitur. Hoc enim vapores crassos discutit, quos genuit crapula. Quod & Hippoc. & Gal. ostendunt in dolore oculorum ab huiusmodi vaporibus, eo apho. vbi scripsit Hippoc. Dolores oculorum meri potio soluit. Appollonius somno, inedia, quiete, vomitu, vel vacuatione vitur: sed hæc conueniunt, vbi crapula grauatur ventriculus, alioqui inutilia. Alimenta sunt pauca, & boni succi, quæ faciliè concoquantur, pullastra, pulli columborum, capus iuuenis, alæ & testiculi gallorum, pisces saxatiles molli carne, oua sorbilia, hordearum, aquæ potus, si quidem inde non læditur ventriculus: sic enim vino bene diluto hydrosaccharo, cum vino granatorum, iulepo Alexandrino vti licebit. Secundâ mensa, cydonia, vux passæ, pira, & mala leuiter adstringentia, in vapore cocta, conueniunt. In declinatione diutius & paulò celerius ante cibum obambulandum. Post duas, aut tres horas à cibo breuius, & lentius. Atque hîc balneum conuenire potest, & refrigerantia topica, commutanda in ea quæ moderanter calfaciant,

Brassica ebrietatē ar-
cet.

quale chamæmelinum est. Superstitio est in vsu amygdalarum amararum contra ebrietatem. Voluit enim septem esse numero, 9. aut 11.

De dolore capitis ex ictu, vulnere, aut cōtusione.

 Cto capite, cōtuso, aut vulnerato, spectandum est, an malum ad pericranium extendatur. Sic enim membranam vsque ad os diuides cultello, aut scalpello, derafo osse, linamētis vulnus replebis, sed in primis omnia aduertenda sunt signa, cūm præsencia, tum ea quæ veluti accidentia recens illato ictu superueniunt. Leges itaque cap. 4. lib. 8. Celsi. Alioqui si temerè vulnus factum solidabis, aut cōtusionem negliges, grauissima accidentia cōsequentur, vt mortes, fisso, fracto, aut aliter læso subiecto osse. Itaque in magna contusione, si quidem nullum vulnus est, aut exiguum, tutius fuerit, iniecto clystere, detracto sanguine ex cephalica respōdente, in crucem interfecare, cutem cōtusam, & vulnus breuius ampliare. Sic enim facilius probamus, nunquid os læsum sit, vulnus linimento implendum est. Inducendum splenium, aut cōplicitum linteum medicamēto, quod inflammationem prohibeat, quod reprimat, ex oleo rosato, albuminibus ouorum, bolo armena, puluere myrtillorum, aliisque id genus, & supra lanam succidam, vino, acetōve tinctam, vel oxycrato impones. Postremò fasciola omnia colligabis. Iam tertio die, cōtusio vel omninò discutienda, vel in pus vertenda est. Quod si magna diuisio fuerit, iam tētato osse & membrana, futuris vulnus cōiungendum est: sed ita, vt inter duo fila iustum spacium relinquatur, & parte deliui magis pateat, quā scilicet pus commodius de-

fluat, quod alioqui collectū aut arrodit caluariam, aut per futuram fluit. In caput interius grauius adfert periculum. Dolor autem ferè excitatur ab inflammatione. Hic ergo leniendus dolor est, & extinguenda inflammatio. Vtrunque fit mistis medicamentis, quæ sine adstrictione & calore laxant: quorum materia abundè descripta in lib. de materia Chirurgica, cap. de dolore. Iam sublato metu inflammationis, lenito dolore, pus omninò cōficiendum est medicamentis suppurantibus. Repurgandum vulnus, detergēda sanies, tūncq; glutinādum, vbi benè purum vulnus fuerit. Hoc autē fiet prius regenerata carne, per medicamenta quæ peculiari-ter appellant cephalica. Deinde iam tecto ossē, per ea quæ vocant glutinātia: vtrāque materia, ex monumentis veterum, & obseruatione recentiorum, descripta est à nobis lib. 2. de materia Chirurgica. Est & aliud quod Galenus colligit de vsu aceti. Si quidem membrana quæ dura meninx appellatur, nudata est, omninò abstinendum ab aceto. Si verò ab ossē incolumi ea omninò tecta est, distingues hoc modo: nā si grauis est inflammatio, & grauis dolor, hīc abstinebis. Vel si vtrūq; malū leue est, ita vt eris & medicamentis, quale rosatum est, permiscebis, vt tenuitate partium, vim aliorum medicamentorum deducat in altum. Retinenda vitæ ratio, quam Apollonius instituit, quies corporis, subtractio alimenti, vacuatio quæ fit, vel phlebotomia, vt antè dictum est, & medicamentis purgātibus, & clysteribus, noxiorum abstinentia, balnei, vini, neq; vini solūm, sed & porum qui inebriant, salforum, acrium, acidorum, clamoris, strepitus, motus ani-

mi, corporis, præsertim mandibularum.

De diuturnis capitis doloribus.

 Aufa ferè intemperies cum materia frigida, in genere intemperies, vel solutio continui. Intemperies, vt dictû est de dolore capitis sine materia, quæ ægerrimè curatur. Vbi cõfirmata est, vel cum materia, atq; hæc vel biliosa & flatuosa, vel quod sæpe fit, frigida, crassa, viscida. Atque hanc quoque statim flatuum copia sequitur, vnde distentio & dolor, quasi contundenti similis, & ad instar malleoli ferientis. Signa ex dictatis antea reperèda. Altera causa est solutio continui à vulnere, cõtusione, casu, distentione, à flatib⁹. Iam verò flatus generatio medico intelligenda est. Generatur enim inopia caloris: atque hæc inopia duobus modis intelligitur, quia vel singulariter calor imbecillus est, vel non simpliciter quidem, sed vt ad materiã refertur. Atque in hac cõparatione materiæ quãtitas eius, & qualitas considerãda: quantitas quidem, qui copiosior est, quàm vt à calore etiã integer confici possit. Qualitas autem, quia natura sua flatulenta est, quod in multis alimentis cõtingit, & humore frigido, qui faciliè in flatus resoluitur. Atque hi flatus cõtinuitatem soluunt, quia mēbranas & sensilia corpora præter naturã distendunt, & vi quadã futuras relaxant: vnde & diadematis, & fasciis arctiùs colligatis remedia inuenta sunt. Graue malû est, vbi materia putrescit, vnde febris, inflàmationes, & phrenitides.

Flatibus unde sit generatio.

Curatio.

Recta vitæ ratio instituatur. Alius lubrica, aquæ potus, media aut parcissima vita, nisi à bile malum oriatur temperamentum. Ætas, cœlum, cõsuetudo,

& reliqua repugnent. Vitetur omnis vehemens motus corporis, & animi. Alimenta acria, acida, salia, & omnia quæ vapores gignunt, clamor, strepitus, splendor magnus, nocturnus aër, sed is præsertim, quem illustrant radij lunæ. In intemperie pura, neque phlebotomia, neque purgationibus utendum est: cum materia hæc sequitur. Si plenitudo grauis, obstructio, inflammatio, febris, contusio, insignis fractura, vulnus, ac denique si intollerabilis dolor est, venâ secato. Celsus phlebotomiam superuacaneū remedium putat, vbi intollerabilis dolor non est: quem sequi nō oportet. Nam citra hunc in propositis cōditionibus necessaria est. Vena cephalica aperienda, aut, si malum ab inferiori corpore, mediana, paulatim digito indito, expressa cephalica. Deinde perseuerate malo, venæ capitales, in fronte, temporibus, post aures secare oportet. Itaque Medicū diligenter animaduertere oportet, vt qua parte dolor magis virgeat, maior sit rubor, tumor, pulsatio, seceatur vena capitalis. Arteriotomia cōueniet, vbi à sanguine calido & spirituofo dolor natus est, de qua legē 13. Meth medēdi, & 6. de Sanitate tuenda. Setis quoque porcinis, folio arundinis, aut festucæ, irritandæ sunt venæ interiores nariū, vt sanguis profluat: nam & inde sanguis sponte naturæ motus, dolores capitis dissoluit. Alij vtūtur sanguifugis fixis in pinis nariū. Sed ante phlebotomiā, siquidem resistit alius, clystere aut leui pharmaco purgāda est: quia è fæce intestinorū sublatus vapor sæpè dolorem mouet. Cucurbitulæ occipiti, vel paulò inferius in ceruice adhibentur, etiam cum scarificatu, nisi æger videatur opportunus paralyfi. Purgationes

*Intemperies
nuda nec
phlebotomē,
neque purga-
tionem postu-
lat.*

instituantur, vt est materia, ex ratione quæ in alopecie descripta est. Animaduertendum tamen in dolore, qui à flatibus excitatur, num flatu ab alimento generentur, aut à materia. Nam si ab alimento, frustra purgatio est: si à materia, id ipsum distingui debet. Nam si pauca, & solo capite inclusa, aliis remediis deduci debet. Si multa vel etiã toto corpore collecta, purganda est. Sed si crassa & frigida, incidentibus & cõcoquantibus prius præparanda est: quæ si tota potest cõcoqui, & pituita dulcis est, non eget pharmaco: si salsa, putris, aut corrupta, necessario purganda est. Post habitã rationem totius corporis & capitis, per rationẽ vitæ, vacuationes, purgationes, ad particularem vacuationem capitis, per errhina, sternutatoria, masticatoria veniendum est.

Errhina & sternutamenta maximè conueniunt, incisa prius & cõcocta materia, siquidem crassa est & viscida. Sternutamenta peculiariter cõueniunt, vbi caput multis vaporibus repletum est, vtrâque præferenda, vbi pars anterior capitis purganda est, quemadmodum *Ἀναστροφὰ* caput posterius melius repurgat. Illa tamen, errhina dico & sternutamenta, suspecta esse debent, vbi imbecilliores oculi, vel iam laborant: adhæc quibus nares aut polypis, aut ozænis, aut aliis id genus vlceribus vel iam laborant, vel opportuna sunt, multò magis, si materia repurganda virulenda est: id quod sæpe accidit in lue venerea. Hic ergo masticatoriis potius utendum est. Masticatoriis similiter abstinendum, vbi fauces, palatum & reliquæ oris partes, pulmones quoque, vel iam laborant vlcere, vel vlceri opportuna sunt: hæc autem, ne fiat consuetudo, & vlcera

Errhina & sternutamenta cõcocta materia conueniunt.

Eadem quando suspecta.

Masticatoriis quando abstinendum.

iam facta irrigentur, quæ reficcari oportet, vel quæ in metu sunt, moueantur, neque contrà. Nec facit quod quis obiiciat, materiã illectam, & deductam masticatoriis hiatu oris, & decliui capite, repurgari: quia in transitu vlcera irrigantur, & per somnum consuetudine facta iam non repurgatur materia. Errhina, alia sicca, alia liquida, alia verò euchrista, vt quæ illinuntur. Succis vtendũ in maiore copia humiditatis, eoque corniculo vel fistula infusa prius subtilissimè trita insufflantur, alioqui inspiratu attrahuntur.

*Errhinorum
materia.*

Aliquando solus vapor satis est, vt nares scilicet admoueantur pyxidibus, in quibus illa reposita sunt. Liquida vel vola manus, vel cochleari excepta, tepida quidem inspirando attrahuntur. Quæ verò iam consistunt euchrista, digito, penna, vel alia re simili, illinuntur. Errhinorum materia, acris, amara, falsa, nitrosa, elaterium, piper, sinapi, elleborus, melanthium, cyclamen, maiorana, centaurium, pyrethrum, hyssopus, thymum, thlaspi, satireia, anagallis, beta, soldanella, sales torrefacti, ammoniacum, nitrum, & alia id genus. Liquida ex iisdem exsuccatis, vel liquori mixtis. Plurimus vsus est succi betæ, hederæ, mercurialis, parietariæ, maioranæ, anagallidis: contunduntur herbe, &, vt facilius reddant succum, aliquid aceti, aquæ vitæ, vini, aquarum maioranæ, parietariæ, & similium instillatur: intermiscemus quoque aliquid zinziberis, piperis, nucis moschatae, eorum quæ prius sunt dicta. In siccis errhinis, quorum si multum est succis permixtum, fiunt euchrista, aliquando teruntur sicca, ex aceto, aqua hyssopi, maioranæ, vitæ & similium: aliquando ex

iisdem friguntur, inuoluuntur linteo raro, & calida naribus admouentur. Ab imbecillioribus inchoandum ad fortiora, vt elaterium & euphorbium, atque hæc temperantur lacte, muccagine althææ, psyllij, lini & similibus. Hæc omnia melius à balneo, siquidem hoc vsitatum est, alioqui matutino, laxato corpore: aquam autem continemus ore, aut lac, ne dum hæc immittuntur naribus, aliquid in os decidat, quod os exulceret, vel deuoratum lædat. Si inde nares incaluerunt, lacte vel aqua tepida immissa naribus, medendum est. Eadem seruanda sunt in masticatoriis, quorū materia eadem, quæ errhinorum. Sed excipiantur ferè mastiche, vua passa, ficu, cera: alioqui errhinorum materia vino incoquitur, ad gargarismos. Sternutamenta subtilissimè tritis errhinis siccis commouetur, sed maximè acribus, elaterio, elleboro, castorio, zinzibere, pipere albo, & aliis id genus. Sequuntur topica. Ea repellunt & refrigerant, quæ conueniunt initio. Concoquunt & tenuant, quæ incrementis misceri debent repellentibus.

Topica remedia.

Quæ discutiunt, maximè conueniunt in declinatione. Dolorem leniunt, quorum maximus est vsus in vigore. Corroborantia locum habet, iam discussa materia, & pacatis doloribus. Itaque raso prius vel detonso capite, remedia adhibenda sunt paulò crassiora, vt dictū est. Liquidiora hæc fiunt, vt melius penetrent pharmaca. Laxetur cutis, declinetur tædium, quod relinqueretur, inquinatis capillis. Atque dum his vtimur, vel pharmaca repetenda, vel qui hac parte plurimū conueniant, clysteres acres iniiciendi, frictionibus partiū inferiorū vtendū est.

Materia repellentium in humore, vel vapore frigido & crasso tepida applicatur, multò magis hyeme, & temperamento frigidiorè. Contrà vero in materia calida & biliosa, frigida sunt repellentia. Verùm dum hæc aguntur, prouidendum vt ne caput nudatũ pilis frigore lædatur, multò magis hyeme & cœlo frigidiorè. Itaque cucuphis vocatis, & gossipio caput muniendum est, consuetis quoque pileolis, qui è materia conuenienti perfumari possunt, bēzoino, stirace, caryophyllis & aliis id genus. Puluis quoque ex conuenienti materia intermisceri potest. Cucuphas ex gossipio, alioqui emplastra aluta inducimus, ex qua fiat veluti pileolus. Materia remediorum prius descripta est, in dolore capitis ab æstu, ebrietate, perfrictione. Legenda est historia apud Aeginetam de muliere, quæ contumaces huiusmodi dolores curabat decocto radicis cucumeris agrestis, & foliorum absynthii in hydrelæo: expresso oleo, quod relinquebatur, fouendum caput, & irrigandum. Materia verò emplastri modo applicanda: potest medicamentum augeri hydrelæo facto ex oleo conuenienti, chamæmelino, iriño, & aliis prius descriptis, cui oleo olibanum, opopanax, galbanum, benzoinum, & alia huiusmodi misceri possunt. Quod paratur ex atramēto, parabile est, sed vulgari scriptorio vtendum magis circa initia, post initia verò, impressorio. Democritus utebatur arida fæce atramenti, quam diem integrũ terebat ex acetó, deinde addebat octauam partem opii. Neque omittendum remedium, quod maxime conuenit vaporibus crassis, dum retinetur anima, seu respiratio, ligatur collum, vt his artibus san-

Cucupha muniendo capiti instituenda.

Capitis vaporibus crassis discutieris conueniens remedium.

guis vnà cum calore & spiritu colligatur sursum in venis & arteriis capitis, atq; ita collectus vaporē tenuet atque discutiat. Extrema remedia sunt, emplastrum de Vigo cum hydrargyro, in pileolo aluta capiti inductum, & toti ceruici affixum. Hoc remedium in crassis & viscidis humoribus tempestiuè & conuenienter adhibitum, plurimum potest. Adhæc sinapismus, diacopregias medicamentum, dropax, quæ scripta inuenies cap. de Pyroticis 3. de materia Chirurgica. Adhæc cauteria, *ἡ δὲ λέγεται*, quæ vocatur seton. In materia frigida, crassa hæc postrema remedia conueniunt, non in calida.

AD LIB. III. GALENI DE COMPOS. PHARMAC.

ἡ δὲ λέγεται

PERIOCHE III.

De aurium dolore.

Vribus acris sensus à natura datus, descendente neruo à quinta coniugatione, cum dura meninge, fussoque ac disperso in meatum auditorium. Causæ dolorum in genere, intemperies, morbus instrumentalis, solutio continui, particulatim refrigeratio, calfactio, densatio, obstructio, spiritus flatulentus, hu-

Aurium doloris causa.

mor crudus, frigidus & viscidus illuc inclusus, humor mordax, sanies acris, inflammatio tum propaginis membranæ, tum nerui auditorij vlcus. Dolor autem in ambitum auris, propter circumpositas latebras extenditur. Refrigeratæ auri, & inde dolenti calorifica conueniunt, fel tauri cum adipe anatis, vt Arabes & Græci cum succo porri, quod remediū præterquam quòd calfacit, aperit quoque obstructions, terget, incidit. In hoc quoq; remedio consensus est Arabum & Græcorum. Cæpa, præsertim rubra, ampla excauatur, in cavitatem oleum cōueniens cum succis conuenientibus & medicamentis immittitur. In calidis cineribus aut furnis vulgari-
bus super tegula coquitur, excipitur liquor. Oleum ex cæpa exprimitur, mixtura auri instillatur. Olea cōueniunt, in quibus folia ruthæ, lauri, eiusdemq;, bacca, aut iuniperi, maiorana, origanum, rosmarinus, hyssopus, calamus aromaticus, piper, galanga, zedoaria, grana paradisi, zinziber, caryophyllum, & similia coxerint. Oleum de spica, de cinamomo, euphorbio, vel in quo vigesima quarta pars euphorbij mixta sit, oleum è castoreo, de piperibus, de scylla, de scorpionibus, de ben, seu muscellinum, de nucleis persicorum, amygdalarum amararum, auellana-
narum, de galbano, ammoniacō, & alia id genus. Plurimum vtēdum est succis ruthæ, baccarum lauri & iuniperi, canabis viridis, centaurij minoris, bryonia, ari, dracuntij, persicariæ, & rerum amararum: vbi præsertim frigiditati coniuncta est frigida materia & viscida, qua detergent. Materia sicca, castoreum, elleborus, calamus aromaticus, cardamomū, galanga, zedoaria, & alia in oleis memorata. Sacculi ex

*Aurium
doloribus à
frigid. qua
conueniunt.*

culi ex eadem materia implentur, incoquantur vino acri & Cretico seu maluatico, aut alio vino generoso: exprimuntur, admoventur calidæ auri, vt inde vapor excipiat. Dolens auris gossipio clauditur, vt vocant, molchato, pileolis consuetis omnino via ad aures frigori præcluditur. Ex oleis commemoratis vnguenta fiunt pretiosa benzoino trito, momento moschi & ambaris, id est, ambrae griseæ, addito.

De dolore auris à calore.

AL. vtilissimum remedium putat in inflammatione & calore ouum crudum rosaceo subactum. Arabes liquore oui tenuis subacto ex aqua rosarum, nenupharis, violarum, lacte muliebri, succo parietariæ vel polygoni cum rosaceo vtuntur. Materia remediorum, quæ refrigerant & dolorem leniunt, itémque eorum quæ calefaciunt, amplissimè descripta cap. de dolore, libr. 3. de materia Chirurgica. Quo loco remedia quoq; inuenies narcotica, quale est Philoniū cum lacte muliebri, semina papaueris albi, hyoscyami albi, lactucæ, cucumeris, tria omnia affuso succo è foliis & floribus papaueris, nymphaeæ, hyoscyami, vel aqua rosarum, violarū, nenupharis, trochisci Stellæ dissoluti sapa, vel in lacte muliebri, Trochisci de croco descriptione Mesuæi. Finges pastillos narcoticos ex opio, castoreo, sinapi, calamo aromatico, pipere, & omnino addita materia, quæ concoquat, incidat, calefaciat, eritq; aliorum proportio ad opium dupla, quadrupla, sextupla. Vniuntur pastilli sapa, vino, in vsu dissoluuntur lacte muliebri, vitello oui. In obstructionibus à crassis, vel flatibus, vel hume-

habet:epuloticum est,quod non nisi bene puris vlc-
 ceribus,iisque inueteratis & duris corporibus vsur-
 pandum est. Sunt qui frigrant octies in sartagine ex
 aceto, deinde cum aceto coquunt, miscéntque ro-
 faceum:alij more Gal. tātū terunt, & aceto qua-
 druplo coquunt. Clementius est remedium hoc
 modo:Scoria ferri in frustula diuisa fictili crudo co-
 quitur, dum vas percoctum sit: deinde extinguunt
 lacte:isdque bis & ter repetunt,cremant, extinguunt,
 tum in mortario terunt affusa aqua vel fontana,vel
 rosarum,vel plantaginis,vel simili, vbi diu versant,
 purgant,siccant:tum repetunt in mortarium, volu-
 tantque affusa pluuiā: postremò siccant. Singulare
 auxilium, vbi citra morsum siccandum est. Recen-
 tiores abluunt mulsā. Ablues & remediis scriptis
 cap.de purgantibus libr. 2. de materia Chirurgica.
 Post ablutum vlcus, succos parietariæ, anagallidis,
 faniculæ, buglæ, centinodiæ, plantaginis, bursæ pa-
 storis, millefolij cum melle coques, & his vteris.
 Similiter melle rosato, syrupo de absynthio vel suc-
 co eius cum melle rosato. Eodem modo, apij suc-
 co, vbi metus est putredinis, addes puluisculum a-
 loës & myrrhæ, centaurij minoris, gentianæ, sarco-
 collæ. Ægyptiacum quoque solutum vino vel œ-
 nomelite, remedium est veterum & recentiorum.
 In siccantibus vlceribus aurium alumen vstum ex
 vino, vel, vt sit fortius, ex aceto tritum. Alij vrina
 pueri impubis vtuntur cum œnomelite. Forte est,
 ærugo trita cum œnomelite scyllitico. Sed quibus
 remediis abluas, tergeas, sices, inuenies cap.de pur-
 gentibus & epuloticis in materia Chirurgica.

AD LIB. III. DE COMPOS. MEDIC.

Ad dolorem ex inflammatione, & sine ulcere.

Sanguinem detrahit: interdicito vino: nutrito, vt in febribus. Sanguis ex cephalica eiusdem lateris detrahitur; clystere vel leui medicamento prius instituto. Circa initia lenientibus medicamentis sine calore dolorem sedato. In quibus præstantissimum credidit Gal. ouum crudum ex rosaceo subactum, molliter immissum auri. Rosaceum sit legitimum, quod magna præcautione admonuit Gal. Ouum sit recens. Licet vti rosaceo cum tantillo aceti. Arabes hoc remedium leuiter coquunt, tantillum caphuræ adiiciunt, quale fuerit rosacei optimi 3.1. aceti 3.2. leuiter bulliant in aqua calida: deinde misce caphuræ gr.4. Utendum quoque muccagine seminis psyllij & cydoniorum extracta in aqua rosarum. Hæc muccago per se vel mixta prioribus medicamentis vsui est: lac quoque muliebre conuenit instillatum auri. Quod si nimis vrget dolor, & inde periculum ægro imminet, ad narcotica prius descripta confugere oportet. Iam remissis doloribus ad cōcoquentia simul & lenientia veniendum. Sed dum hæc fiunt, omninò procurandum, vt vel clysteribus, vel leuibus pharmacis moueatur aluus. Leniunt itaque & concoquunt muccagines seminis althææ, lini, fœnugræci, gummi arabici. Extrahuntur in aqua bismalua: adduntur pingua, butyrum, cœsypus, adipēs gallinæ, anseris, adeps suillus recens & sine sale. Postea basilicum & diachylon paruum, oleo anethino, amygdalarum dulcium, chamæmelino, irino dissoluimus & aliis medicamentis leuioribus, quæ cap. de suppurantibus scripta inuenias. Farinis etiam hordei, fa-

barum, althææ, lini, fœnugræci coctis rosaceo, vel oleis memoratis, vti conueniet. Aliquid indetur auri. Magna pars toti auriculæ & ambitui in linteis applicabitur.

De vermibus aurium.

Vermes innascuntur ex putredine, quibus remedio sunt amara: qualia hæc. Olei persicorum, amygdalarum amararum ana 3. 1. succi apij, centaurij minoris, ana 3. 2. aceti 3. 2. Coque in calidis cineribus, deinde adde myrrhæ, aloës ana 3. 1. Addito felle fiet efficacius. Aliud. Foliorum persicariæ, absynthij, graminis, athanasia, matricariæ, horum vnus vel duorum. 3. 2. succi extracti ex nucleis persicorum addito pauco aceto 3. 2. olei de fraxino 3. 6. ellebori nigri 3. 6.

Observationes quedam in doloribus aurium.

In his obseruandum nequid durius, asperius, frigidius, calidius, grauius ex alto cadens dolorem exasperet. Liquidum sit medicamentum, tepidum, quod molliter instilletur, vel corniculo, vel crassiore penna secundum longitudinem diuisa in duas partes, extremo molli vel lana obuoluto, vt per cauitatem aluiculi molliter influat medicamentum. Aliter hapso gossipij, lanæ, serici, imbuto prius medicamēto & molliter expresso efficies, vt medicamentū leuiter influat. Vapores inferuntur auribus, sacculis (vt antè dictum est) tepidis expressis, spongiis complicatis, linteis in conueniente medicamento inculcatis, expressis, admotis. Aliter veteres lenticulas implebant decocto conuenienti, claudabant orificiū vel lana pauca, vel raro linteo, per quæ exhalaret vapor. Orificium admovebant

auri. Aliter quoq; corniculum auriculare fingi potest, altero extremo latiore, quodque sit satis comprehendendo orificio lenticulæ: altero angustiore, quod auri inditur: vocat per embotum. Sed corniculum cum sit inflexum, commodius est: alioqui emboto vocato utendum erit. Quod si inflexo collo iisdem corniculo auri inditis, & ab alio exuctis flatus & alia corpuscula extrahuntur auribus, vel instrumentis, quæ similia sunt vulgaribus siringib⁹, exsufflatio ab ore, & naribus efficiet, ut vapor melius attrahatur, & excidant, quæ restiterunt in auribus.

De corpusculis, quæ incidunt in aures.

A Qua, lapilli, festuca, animalcula, faba, & alia id genus incidentia auribus, periculum graue afferunt, nisi maturè excludantur. Nam inde dolor grauis, distentio, surditas, inflammatio, febris, conuulsio, mors denique consequitur. Iubebis ergo vel corniculum, vel stipulā, vel plumam comparari, quæ aperta extremis partibus, altera quidem in aurem imittatur: altera comprehendatur ore, ut fiat suctus, & inde quod lædet, extrahatur. Alij extremam partem infarciunt stupa, qua incensa orificium externum claudunt. Incenditur autem extrema parte, quæ foras prominet: alioqui iuncum lucernarium, medullā sambuci, ceream candelam, veruculum ferreum vel argenteum extrema parte inducunt visco, glutine, terebinthina, ac re omnino viscida, quam immittunt auri, ut quod lædit, agglutinet. In materia duriore eiusmodi instrumentorum molli lana extrema mollienda sunt: atq; dum eiusmodi instrumenta induntur auribus, omnino providendū, ne quid diffingatur, quod relinquatur aure.

Quòd si quid viscidum pòst extractum corpusculum inhæsit auri, detergente decoctione eluendum est. Iubendus æger vt inclinata aure celeriter descendat è gradibus, aut mōte insiliat pede, qui auri læsæ respōdet, tussiat. Sternutatione vtendū atq; aliquādo cietur sternutatio, vt violento motu, quod lædit, excludatur. Nonnunquam eadem prohibetur præhensis clausisq; naribus, vt aure, vt retentus spiritus impetū faciat in aures. Tabella illa, cuius meminit Gal. violentum remedium est, concussio puerorum prehenso pede, herniæ periculum facit in molliore corpore, & quod ei malo opportunum est.

De graui auditu.

IN læso auditu vel præcipuum instrumentum læsum est, vel quæ partes ei seruiunt, vel cerebrum ea præsertim parte, vbi oritur quinta neruorum coniugatio à qua neruus auditorius est. Præcipuum instrumentū auditus extremas est interna meatus auditorij, vbi neruus cū dura meninge exporrectus attingitur. Lēduntur autem intemperie, simili morbo & solutione continui. Intemperies rebus externis & morbo contrahitur: animaduertendūque qualis præcesserit morbus, calidusne an frigidus, vt inde cognoscatur intemperies. Morbi instrumentales hoc loco ab obstructione, quia non potest esse communicatio aëris externi spiritus auditorij. Obstruitur meatus à tumore præter naturam, tuberculis, aut carunculis adnatis, crassiore pure, crassa & viscida materia, copia sordium, corpusculis incidentibus. Solutio continui, vt in vlcere. Intemperies curanda contrariis, calida frigidis, frigida calidis, quorum materia supe-

*Auditus
præcipuū in-
strumentum.*

rius descripta est. Obstructio liberanda remediis convenientibus, vt si ab inflammatione, iis, quæ contra inflammationem scripta sunt. Si ab œdematæ, incidentibus, attenuantibus, detergentibus. Similiter si à crasso pure aut pituita. Materia autem in dolore scripta est contra flatum & crassam pituitam. Scirrhus mollientibus, incidentibus, tenuantibus, & ex ratione, quam scriptam inuenies cap. de malacticis, percuratur. Tubercula, verrucæ maximū negociū faciunt, & vix nisi ferro, aut eo genere remediorum, quæ exedūt supercrescentē carnem, curari possunt. Corpuscula eximenda iis artibus, quæ proximè dictæ sunt, sordes auriscalpio & detergentibus infusionibus expurgandæ sunt. Quibusdam vi tonitru, bombardarum, campanarum, laborat auditus, quibus vox lenis, tarda, exigua, numerosa aut musica similis musicorū instrumētis remedio est. Peculiariora quædam remedia sunt contra læsum auditū, qualia quæ sequuntur. Castoreum solutum aceto & mixtum oleo amygdalarum amararū: baccæ lauri vel iuniperi: terūtur paulatim, affusa aqua vitæ: singulis vnciis expressi succi, dimidium drachmæ ellebori nigri permiscetur. Subtilissimè trita colocynthis oleo cōuenienti permiscetur, vel eadē oleo & vino addita parte aceti: coquitur oleū, vsui est. Vtile balsamū artificiale & acopa, quæ scripta inuenies cap. de dolore. Suffumigia fiunt per corniculū ex caryophyllis, ligno aloës, baccis lauri, ramentis iuniperi & rosmarini, maiorana sicca. Meliora fient, si in aceto scyllitico macerentur, vt ex omnibus fiat suffumigium. Fiunt quoq; trochisci ex elleboro albo, castoreo, pipere, calamo aromatico, borace, iūctis aceto.

*Auditus læsi
peculiariora
remedia.*

Trochisci vsui sunt suffumigiis, vel soluti in oleo cōuenienti ex adipis anguillarum vncia vna, olei muscellini semuncia, succi caprifolij & Iouis barbę 3.2. aceti 3.1. ouis formicarum, quantum capiat dimidia testa nucis. Coquuntur omnia in vase testaceo: colatura vtrique auri infunditur, atque omninò materia conuenit priùs descripta cōtra dolores aurium à crassis & viscidis humoribus. Desperatis aliis auxiliis decoctum ligni sancti, & emplastrum de Vigo toti ceruici adhibitum, & post aures, singulari remedio est: verum cognoscendum est inueteratum malum esse immedicabile, atque inueteratum putant post duos annos, & vbi æquabilis surditas est, neque augescens, neque remittens sese, aut vbi scirrhus aut tuberculum interius iam intercipit meatum auditorium, vbi in interiore meatu solutio continui est in neruo auditorio. Medicamenta liquida esse oportet, tepida, quantitate modica, subinde commutata, vt tertia quaque hora. Atque priusquam noua immittantur, detergenda auris atque repurganda. Iaceat æger in aurem sanam, vt medicamentum influat. Sed quia iniecta in aurem cohibita sæpe corrumpuntur, & præsertim quæ sunt pingua, propterea suffumigia & vapores præferunt iniectis. Quod scripsit Hippoc. cessare surditatem biliosis deiectionibus, de surditate critica vel symptomatica in morbis intelligendum est.

De Parotidibus.

Abscessus sunt glandularum, sed auribus sæpenumero pestilentes. Omninò pestiferi, nonnunquam maligni, quales scribunt viguisse, multosque rapuisse anno 1510. Nonnunquã

clementes sunt, quales viguerunt anno 1545. & præcipuè vere. Nonnunquam sunt critici, qui si intrò redeunt, lethales, nisi alui profluuium, vel insignis excretio subsequatur. Alij tardiùs erumpūt: alij celeriùs. Quidam cum dolore & inflammatione: quidam sine his. Itaque vbi vel dolor grauis, vel inflammatio, clystere molli vel leui pharmaco moueatur aluus: deinde auferatur sanguis è cephalica eiusdem lateris, tum medicamentis, quæ leniant, vtendum est. Cataplasmata ex farina hordeacea cocta hydrelæo, cerato variè cōparato ex oleis, quæ non reprimant quidem, sed refrigerent, qualia scripta inuenias cap. de dolore: quibus muccago psyllij misceri potest, præsertim vbi calor coniunctus est. Abstinendum hoc loco, vt in toto genere parotidum, medicamentis, quæ reprimant. Pacato dolore digerentibus nec ita calefacientibus vtendum est, vt si fieri potest, materia resoluatur. Quod si resolui non potest, & ad suppurationem vergit, suppurantibus vtendū est: qualia sunt farina tritici hydrelæo cocta, butyro vel axungia mixta. Acetosa non ita manifesta ratione cocta sub cineribus suppurat. Potest pinfi cum butyro, radici liliorum coctæ permisceri. Similiter licebit vti radice lapathi acuti, althææ, liliorum cocta, & cum butyro pista. In calore hyoscyamo cum butyro vti licet. Archigenes diu fouebat tepida: deinde cataplasma è farina hordeacea adhibebat; quod scriptum inuenies, vt alia multa, cap. de suppuratibus. Vbi iam pus factum est, vel ferro decliui parte, vel ruptorio vocato vomica aperies. Vtêris medicamentis, quæ pus exhauriant. Materia describitur cap. de resoluētibus, de vomica aperiēda,

*Parotidibus
omnibus re-
primētia ini-
mica.*

de pyroticis. Vbi apertus est abscessus, vlcus suo more curandum est, & purgandum fordibus, incarnandum & cicatrice ducendum: ac fit aliquando in malè curatis parotidibus, vt fistulæ ducantur, cōtra quas incipientes, Gale. vehemēter probat pharmacum quod sequitur. ℥. olei vetustissimi, alioquin ricinini, anethini, caryini, cocti in farragine ʒ. 6. aceti fortissimi tantundem, lithargyri ʒ. 4. Bulliant simul, coquantur per diem semper agitando, donec nigrescat pharmacum, splendeatque. In mitibus parotidibus hoc medicamentum sufficiet. Olei chamæmeli, liliorum, butyri recentis ana ʒ. 6. croci grana 6. Fiat linimentum, superponatur lana sordida. Quod si paulò durior videatur abscessus, admiscebis & tetrapharmacum, vel dialthæas, vel diachylon paruum, de muscillaginibus, resumptiuum, vel aliquod id genus, qualia multa inuenias cap. de malacticis. Ac primùm crassiusculis linimentis, postea compage mollium emplastrorum, præsertim si dolor abest, vti conueniet, vt si dūrities relicta fuerit, vteris remediis contra scirrhos ex cap. de malacticis.

De narium affectibus.

IN nares propago à dura meninge, neruus à tertia cōiugatione descēdit, patet & foraminibus exterioribus: & altero angustiore, quod ad māmillares processus, & anteriores vētriculos cerebri pertinet: altero ampliore, quod ad palatū & os diuertit. In naribus polypī sūt & ozænæ. Polypus tumor est præter naturā duriusculus, similis substantia carunculæ polyporū pisciū. Ozæna vlcus est malignum, quod ab acri fluxione, & aliquando

Polypus.

Ozæna.

putrilaginosa nascitur, atque putredinis signum est, quod grauius olet: neq; omne vlcus narium ozæna est. Nam sæpe à pituita falsa vlcera concitantur in naribus, quæ crustulas ducunt, & facile curantur. Ozænis malignitate respondent vlcera in lue venerea suborta, quæ & aliquando, vt ozænæ, cancrum referunt: quod vbi fit, magna desperatio est neglectis eiusmodi vlceribus. Os nasi cariæm ducit, atque corrumpitur, vnde forma naturalis nasi deprimitur & deperditur. In ozænis & polypis hæc sunt communia. Vacuandum corpus aliquando phlebotomia è cephalica: deinde etiã è venis, quæ ad labra perueniunt: deinde purgatione, ex quo rescicandum caput optima vitæ ratione, & medicamentis. Idemque corroborandum est in medicamentis, quæ rescicent caput & corroborent. Cucuphæ sint gossipio intertextæ & conspersæ puluisculis, qui siccent & corroborent, quales sunt è ligno aloës, caryophyllis, macere, moschata nuce, stêchiade, saluia, maiorana, menthâ, rosmarino, betonica, lauendula & aliis id genus. Præterea frictio è spongia à sincipite ad occiput & latera ducta. In medicamentis, quæ naso capiti adhibentur, emplastrum barbarum, tum quod descriptum inuenies cap. de hæmorrhagia, tum quod cap. de glutinâtibus, vel quæ sequuntur. Myrrhæ, thuris ana ʒ. i. duo oui albumina, limaces tritici cum suis testis numero sex, rursus terantur omnia in mortario, & linteis inducta, capitq; affixa 9. dies finantur. In medicamentis topicis differentia est, quia ozænis cōueniunt, quæ repellant & discutiât: in polypo, qui ab humore crasso & viscido nascitur, quæ adstringant, incidant, tergeant, discutiant.

Atque in ozænis alia quidem remedia lenia sunt, alia verò acria, quibus in rebelli malo, serpente & putrido vtendum. At mediocria ex vtróque genere fiant, vbi malum erit mediocre. Lenia sunt rosæ siccæ inspersæ, plantago sicca, herba vocata scorpioïdes, clymenum vulgare, malorû granatorum trium generum succus leuiter coctus, vel cum melle in vase æneo ita coctus, vt crassitudinē habeat. Mel vstulatum cum succo plantaginis, cum puluere ireos, myrrha, aloë. Fortia sunt, aquæ fortes, metallica acria, pulueres dracuntij, batrachij, & quæcunque acria sunt. In leuibus verò metallica, quæ sine morfu siccant, quale est plumbi recrementum, lithargyrus, cerusa, pompholyx, puluis malicorij, & magma illud Galeni ex confusis granatis. Ceterum cum omnis ozæna vlcus sit, ordine quidem curanda est, purgāda sordibus, incarnanda & claudenda cicatrice. Purgabitur hydromelite è decocto marrubij, centaurij, gaiaci, apij, absynthij, agrimonix, mixto aliquando sero lactis, vnde acrimonia lactis retundatur, aliis quoque abundè scriptis cap. de purgantibus. Purgatum vlcus aqua forti, qua aurum separant, aqua sublimati attingi debet. Mel Hispanicū tostum, addito puluere corticis gaiaci, purgat, incarnat, & cicatricem ducit. Recrementum plumbi tenuissimè læuigatur æquali parte vini austeri, deinde adiecta æquali parte olei myrthini ad spissitudinem coquitur: psoricum Mesue huic rei vtile est. Ægyptiacum siccatur, & inde puluisculo facto aliquid aristolochix admiscetur, gentianæ & similiū. Gal. pastillis Andronis, Polyidæ & similibus vtebatur, quos scriptos inuenies cap. de Hæmorrhagia. Sed

*Ozænā quæ
optimè pur-
gent.*

quia medicamentorum vis subinde affluente humore diluitur, subinde cōmutare oportet. Negotiū fit maius, cum vlcera ea parte sunt, qua foramen est narium ad palatum: quia non tā facilē medicamēta adhiberi possunt. Iubendum ergō, vt æger maiore vi inspiret, vbi medicamenta immittūtur: alioqui os amplissimē aperiat demissa lingua, vt specilli extremo medicamenta ad vlcus adducantur. Sunt qui firmum asperūque filum, vel è setis textum in nares mittant, impellāntque, vt æger magno inspiratu attrahat, & alterū extremum in os perueniat. Itaque vtroque extremo filum prehensum diducitur, vt asperetur vlcus, & sanguinem reddat: deinde filum medicamentis illinunt, vt inde cōtingat vlcus. Nec desunt, qui acū plumbeā eo filo transigant, ne filum reduplicet. Resupinato capite & naribus esse oportet, quum medicamenta immittuntur: iubemúsque aliquādo, vt vel muliebri lac, vel aliud, vel aquam ore contineant, vbi acria medicamenta sunt lethalia, ne quid translatum in os deuoretur.

Cura polypi.

IN polypo particulatim conueniunt ceratū myrthinum, ceratum ex cera rubra cum oleo myrtillorum. Sed oportet ceratis addere sextā, octauam, decimam, duodecimā partem ægyptiaci, vel æruginis. Alioqui rātundem alicuius pharmaci generis eorum, quæ catharētica dicuntur, quorum materia & descriptio est cap. de pyroticis. Ad idem facit psoricum Mesue, Macerionis emplastrum, tetrpharmacū cum duodecima parte æruginis, Lamponis medicamentum, quæ omnia scripta inuenias lib. de materia Chirurgica, & quo-

modo fit eis vtendum. Ex argenti spuma & cerusa, vino, aceto & myrthino oleo coctis fiunt vnguenta, quibus aliquid pulueris malicorij, rosarum, balauustiorū, aluminis & similium misceri potest. Puluis & succus dracuntij, cum foliis, radicibus, seminibus, medicamentis miscetur, vt proximis vnguentis, succo granatorum mixtura fiet, vt sunt corpora, & contumax malum est. Malicorium tritum, coctum cum parte trochiscorum Alcibiadis efficacissimum remediū est. Describuntur cap. de Pyroticis. Quod si crustæ fiunt vel in ozænis, vel polypis, medicamentis siccantibus resiccare oportet: qualia sunt epulotica, vnguentum de cerusa, & alia id genus ex cap. de epuloticis. Deinde vel vossella molliter commouendæ, vt leui motu decidant. Nunquam enim vi excutiendæ sunt, nisi iam resiccatae non ita hæreant. Veteres sternutatorio utebātur, vt maturæ crustæ deciderent. Alij emolliunt butyro, adipe anseris, aut gallinæ, mucaginibus tragacathæ, gummi arabici, vt emollitæ cadāt crustæ. Remedia resupinato capite alia quidem instillantur: alia corniculo insufflātur: quædam specilli nucleo capta inseruntur naribus, vel è pyxide, cochleari, vola manus inspiratu trahuntur vapores è vasis angustioris orificij ad moti narib⁹. Excipiuntur in vlceribus narium à lue venerea remediis, quæ cōtra hunc morbum adhiberi solent: illitu, emplastris mercurialibus vtēdum est. De hæmorrhagia non agemus hoc loco, propterea quod de ea abundè à nobis actū putemus cap. 4. lib. 3. de materia Chirurgica. Illinc petātur remedia.

*Malicorium
tritum effica-
ciss. ad poly-
pos remediū.*

AD LIBRVM QVART.

GAL. DE COMPOSIT.

PHARMACOR. καὶ τοῖς

PERIOCHE IIII.

De Medicamentis ocularibus.

*Topica medi-
camenta o-
cularia.*

Edicamenta ocularia alia sunt ἀνώ-
δυνα, quæ & λυσιπόνια appellât,
eâque dolores leniunt. Alia repel-
lunt, sed leuiter, & adstringendo
roborât. Nonnulla sunt, quæ con-
coquunt & extergent, discutunt,
mollunt. Plurima quoque excrescentem carnem
consumunt: quædâ peculiariter confirmât oculos,
conseruant visum, & aciem eius intendunt, hiera-
cia & oxidorcia. Vlcera oculorum peculiararia ha-
bent medicamenta: sed leuiora aliis vlceribus, quæ
videlicet extergent, siccant, incarnant, cicatrice te-
gunt, aut crassiores cicatrices exterunt: quorum alia
mitiora, vt citrà morsum siccant: alia paulò actiora,
de quibus omnibus ordine dicendum est.

*ἱεράκια.
ὀξυδερκῆ
καθάρσια.*

De dolore oculorum.

Dolores oculorum, inquit Hippocrates, meri-
potio, balneum, fomētum, venæ sectio & epo-
tum medicamentum soluit. Meraco vino vtimur,

vbi

vbi bene puro corpore venæ oculares, quæque vicinæ sunt, crasso sanguine, vel eiusmodi vapore repletæ sunt. Sit vinum vetus, tenue, giliuum, odôrum, non adstringens, quod vel in cibo, vel inter cibos propinetur. Nam ieiuno datum vehementer nocet. Et quanquam ab Hipp. scriptum est, meri potus, & consuetis tamen, & natura biliosis, adolescentibus quoque leuiter dilui potest, sed minus solito. Ac quidam ex veteribus calida diluebant. Phlebotomia vbi corpus plethoricum est, & dolor grauis excruciat. Eligitur vena primum basilica in plenitudine, vel mediana, deinde cephalica: postea in frôte: postremò ex angulis oculorû, nisi vlcuscula, quæ phlyctenas vocât, aut profundius vlcus cum inflammatione adsit. Tunc enim reprobâda phlebotomia in minoribus venis, sed venâ amplo foramine aperire conuenit, vt sanguis crassior effluat, & maturius sequatur animi deliquium, quod in asperrimis doloribus magnâ vim habet, vt ex aliquot historiis licet colligere. Balneum vsui est vacuato corpore, cocta inflammatione. Vbi acris fluxio est, fomento vtêris, initio quidem, vt tentes num corpus reliquum, vel caput laboret. Sic enim adhibito fomento dolor fluxioq; augebitur. In incremento & vigore, vt lenias: in declinatione, vt discutias & corrobore. Verum fometa in mollibus linteolis & leuibus applicentur, nequid vel grauitate, vel aspredine, vel duritie lædat. Propterea Hipp. sacculos reprobât. Medicamentum epotum in cacochymia pro natura vitij, quod redûdat. Sed præter hæc, frictiones, cucurbitulæ occipiti & ceruici affixæ, vincula reuellendo dolores leniunt: leues quoque inspiratus cõprehensio

Animi deliquium in asperrimis doloribus saluberrimum.

*Oculorum
anodyna duo
sunt ge-
nerum.*

ore medicamento, quod vim habeat leniendi, dolores sedant. Medicamēta topica duorum sunt generum. Alia reuera leniunt: alia stupefaciunt. Sed stupefacientibus non temerè vtendum, qualia sunt collyria è cerusa lota, amylo, opio, & breuiter, quæ opium aliâque id genus recipiunt. Nam vehemēter fluxiones reprimere non possunt: sed excerni prohibent, vnde erodi corneâ contingit, si acris fluxio est: vt si multa, magis irritari, aut vehemēter intendi, nisi medicamentum fuerit vehementer narcoticum. Intolerabilis dolor remouetur, sed stupefactio aliud malum sequitur. Nam vis oculi omninò læditur, vt in posterum vel nihil, vel hebetius videat. Hinc quoque relinquitur dura quædam dispositio tunicarum, quæ non facile corrigitur. Hæc Gal. qui non solum his, sed & in leniendo dolore emplasticis pinguibus, nimium adstringentibus, abstinendum putat. Emplastica poros infarciunt, ne quid exhalare possit. Adstringentia immodicè eosdem constriungunt, atq; ita interceptis viis, per quas debet fluxionis materia discuti, eadem retenta, in oculis dolores exasperat. Sed præter hæc adstringentia tunicas nimium resiccāt, & inde visum hebetant. Pingua verò propterea prohibet Gal. oleum & alia id genus, quia in vehemēti ardore oculi faciliè incenduntur. Eadem quoque sordes faciunt, & omninò vlcerum initia sunt. Tutior itaque vsus est eorum medicamentorū, quæ reuera anodyna sunt, qualia sunt fomēta ex sola aqua tepida, ex decocto meliloti, chamemeli, fœniculi, anethi, fœnugræci, rosarum, absynthij. Quod si calor multus cōiunctus est, ex decocto psyllij, foliorū mādragoræ, hyoscya-

*Oculorum ar-
dor vehemēs
pinguia res-
puit.*

mi, papaueris, violarum, rosarū, similiter liquor oui, aqua rosarum, mucago feminis cydoniorum, medulla cocti cydonij, vel pomi alicuius cocti in vapore aquæ. Moderata est mucago althææ, tragacathæ, gummi arabici, lac muliebri, fœnugræci bene loti prius infusi diem integrum, deinde cocti, vt prima & secunda aqua abiiciantur, penidia, alphenic, diatragacanthum frigidū, amyllum, muliebri lacte dissoluuntur, leniendo leuiter, & citra morsum extergendo, creta similiter vti licet. Anodynon est oui liquor cum suo vitello. Aliquando caphurā miscemus, vt in hoc, quod lenit & coquit. ℞. mucaginis feminis psyllij & tragacanthæ extractæ in aqua bifmaluæ. 3.2. liquorū oui 3.ß. croci 3.ß. caphuræ Gr. vj. Atque meminisse oportet recentibus mucaginibus & succis vtendū, quia vno atque altero die acescunt, atque corrumpuntur. Quæ collyria anodyna dicuntur, ferè opiū recipiunt, quale est diarhodon Nili, quod etiam ingentes dolores lenit, tenues fluxiones, acrésque sistit. ℞. rosarū resectis vnguibus 3.ß. croci 3.2. gummi arabici 3.1. spicæ nardi, opij an. 3.ß. cum aqua fit collyriū. Vfus tempore lacte muliebri, vel liquore oui liquidissimè diluitur. Anodyna enim liquidissima esse oportet. Arabes hoc collyriū, sief rosatum vocāt, atque ita conficiunt ℞. rosarum resectis vnguibus 3.15. croci 3.18. gummi arabici 3.19. spicæ, opij ana 3.2. fiat sief cū aqua pluuiæ. Habent & sief alba, quibus plurimū vtūtur: quale hoc est in principiis inflammationum & dolorum. ℞. gummi arabici, tragacathæ, amyli ana. 3.ß. cerusæ lotæ 3.6. opij 3.1. opiū in sapa aut vino dulci téperatur: deinde reliquis iungitur in oui albumine. In vsu diluitur la-

de muliebri. In augmento hoc conuenit. ℞. sarco-
collæ nutritæ in lacte muliebri, aut asinino 3.℞. amy-
li, diatragagathi an. 3.℞. cerusæ lotæ 3.6. olibani 3.1.℞
confice cum aqua pluuiæ.

Alexandri mirabile in calida ophthalmia

& dolore.

Cadmia vstæ, lotæ 3.x. cerusæ lotæ 3.1. sco-
riæ ferri vstæ lotæ 3.℞. gummi arabici, tra-
gacanthæ ana 3.4. olibani, opij ana 3.2. cro-
ci 3.℞. cōfice cum aqua pluuiæ. In declinatione sar-
cocollæ nutritæ 3.x. croci, spicæ, aloës ana 3.1. Te-
runtur omnia ex muccagine seminis fœnugræci.
Linimenti modo adhibentur. Sed quia in oculari-
bus remediis, sæpe cadmiæ vstæ lotæque, & sarco-
collæ nutritæ mentio fit, vtriûsque ratio explicanda
est. Cadmia itaque, quæ & Cathinia dicitur, vel cu-
ius loco lapide calaminari vtimur, vi siccandi & ex-
tergendi prædita vritur, & lauatur hoc modo. In
frustula magnitudine grani hordei confringitur,
melle optimo cōspergitur, cōcluditur fictili crudo,
cuius orificium operiēdo clauditur, lutaturque. Sed
operculum vno vel pluribus foraminibus peruium
esse oportet, vt fumus exhalet. Vas autem, vbi co-
ctum est, subiecto igne vel in fornace figulari, iam
ignita cadmia & vaporibus nigris in albidos com-
mutatis, qui, scilicet, per foramina operculi exeunt,
tollimus, & ablato operculo cadmiā vino austero
extinguimus, & mortario terimus, siccāmq; ad me-
dicamēta reseruamus. Aliter quoque veteres. Cad-
mia inclusa fictili vase puro igne crematur, deinde
lacte asinino extinguitur: secundò ac tertio vritur
atque extinguitur lacte: iam tertio vsta extinctaque

*Cadmia præ-
paratio.*

in mortario affusa aqua fontis diutissimè versatur, purgatur, siccatur, siccata secundo ac tertio in mortarium repetitur, versatur vt prius, & siccatur.

Postremò cum aqua pluuiæ in mortario circumagitur, siccatur, iam omnis qualitatis expers, ex qua fiat collyrium planè diuinū, vbi dolor sedandus est.

Vlcera implenda, siccanda hypopia, vbi sistenda est acris fluxio, & leniēda calida lippitudo, vbi pruritus, ardor, vstio, sed peculiariter, vbi detergendum & siccandum.

℥. cadmiæ, vt antè, præparatæ ʒ. 2. cerusæ è lacte lotæ sæpiùs ʒ. 2. s. Cerusa cum cadmia sæpiùs miscetur, & 15. diebus in mortario ex aqua pluuiæ versatur. Postremò tragacanthæ lotæ & purgatæ ʒ. s. succo fœnugræci per noctem imbuitur, vt mulum succum imbibat. Postridie vniuntur omnia: reponuntur vase vitreo operto tenui linteo, loco subdiali, & bene puro. In vsu dissoluitur oui liquore, vel muliebri lacte. Sarcocolla citra morsum siccatur, coquit, digerit leuiter, amaricat. Trita itaque maceratur in aqua rosarum tribus diebus, tum siccatur, & pluribus dieb⁹ in succo rubi maceratur, siccaturque: postremò infunditur in lacte muliebri, siccaturque blandissimum medicamentum fit.

De repellentibus.

Repellentia duorum sunt generum. Alia leuiter repellunt, quæ conueniunt oculis, eaque vel leui frigore, vel corroborati adstrictione reprimunt. Alia verò vehementer adstringunt noxia oculis, quia poros contrahunt, tunicas resiccant, exasperant, dolores creant, visum interturbant, quibus tamen aliquando, vt in procidentia

Repellentium genera due.

dd iij

*Repellentia
leniora.*

oculi, sed aliis mixtis, utimur. Leuiter repellunt rosarum succus, flores, folia nardi, spica, crocus, hypocyttis, oui candidum, muccago psyllij, sumach, cydoniorum, aqua rosarum, plantaginis, & quod ex mororum succo præparatur. Succus mororum rubi quattarium vnum siccetur in sole, subinde agitando: ubi fuerit siccatus, imbue liquore oui, & sine ficcari in sole. Postremò consperge lacte muliebri, & fac ficcari. Puluisculo vtere soluto liquore oui, ut lenias & reprimas. Repellunt quoque cadmia vsta, ut prius, & austero vino extincta: deinde trita è pluuia, & quæ metallica citra morsum siccant. Deinde hæc, quæ leniunt quoque. ℞. farinæ capitum papaueris & meliloti ana. P. i. pul. rosarum P. s. panis albiissimi 3. 2. fiat decoctio in lacte mixtis pulueribus in fine decoctionis. Deinde transferantur omnia in mortarium, & subigatur cum ouo integro & croci scrupulo. In doloribus oculorum abstinendum à multis linteis, vinculis arctioribus, grauibz sacculis aut cataplasmatibus: sed tenuissimis linteolis medicamentata continenda sunt: videndumque, ne remedia, quæ adhibentur, dolorem creent, & priusquam siccantur, commutanda sunt. Et quia in doloribus oculorum multa ferè lachrymatio est, quæ vim medicamentorum diluit, propterea subinde commutanda sunt remedia.

De ulceribus oculorum.

Vlcus in alba tunica cornea, genis, angulis oculorum à re externa fit, ut stylo, gladio, vel aliter. Præterea ab acri fluxione, cui prudentissimè occurrendum est, alioqui ne vnà procidat & sequatur cæcitas, periculum est. Hoc vlcus in

genere quidem cōmunem habet curationem cum reliquis vlceribus. Vult enim repurgari, siccare, impleri, & cicatrice claudi. Peculiariter tamen ex natura partis clementiora remedia desiderat, multo magis, si proprietate indiuidui acerrimo sensu & purissimo spiritu præditi sunt, quales ferè sunt oculi cœrulei. Declinanda itaque tum quæ exasperando tergent, tum quæ mordicādo siccant & nimia adstrictione exasperant. Atq; hæc vlcera, quæ vlcus est, propriè conueniunt. Nam & in collyriis & remediis ocularibus sæpe mixta inuenias, quæ sunt acria, vt in malignis & nimium sordidis vlceribus, quæ dolorem leniunt: vt in dolentibus, quæ molliunt: vt in callosis, quæ plurimum adstringunt: vt cū magno impetu irruit fluxio in oculos, vel à prolapsu, vnde mixtus est. Quæ omnia vt non statim vlcera conueniant, conueniant tamen per accidens. Itaque influxionis impetu stalticis vocatis, id est, sistentibus, vtimur, quæ materiam recipiunt frigidam & adstrictoriam, quale hoc est singulariter prædictum. ℞. æris vsti, cadmiæ vstæ lotæque ana ʒ 3. myrrha, opij ana ʒ. 4. acaciæ, gummi arabici ana ʒ. 7. Ex aqua fingitur collyrium, quod liquore oui dissoluitur in ipso vigore, quando sordes & maturatio tum in vlcere, tum in lippitudine apparet. Sed hîc animaduertendum, quod sit commune omnibus ocularibus remediis, oculos parum assuetos medicamentis sæpe irritari, cū primū medicamenta adhibentur. Quod si contingit, repositō liquore oui dolor sedandus est: deinde medicamentum adhibendum donec assuescat oculus. Conuenit & collyrium prius descriptum in præparatione cad-

Collyrium.

miæ, additis rosa, hipocystide, acacia, & 3. i. opij in dolore vehementi. Aliud Philoxeni, quod impetum fluxionis reprimat, caput siccat, lenit & stupefacit. ℞. rosarum 3. 2. seminis hyoscyami albi, 3. i. thuris 3. 3. myrrhæ 3. β. farinæ volatilis, vel hordei tosti 3. 2. β. oui tosti luteum vnum, succi mandragoræ, vel hyoscyami, apij ana 3. β. croci 3. 2. ex vino austero fit collyrium. Siquid inest duritiei, thus pingue, myrrha, bdellium, galbanum, ammoniacum & similia miscentur collyriis: sed ad sistendas fluxiones, quæue siccescunt, vlcera prohibent, & dolorem commouent. Anacollematibus, frontalibus vti conueniet, quorum hæc sit materia. E fabis fressis, tosto hordeo, auena, fit farina. Assumitur quoque farina volatilis: subiguntur autem ex ouorum albuginibus: admiscetur sanguis draconis, bolus armena, thus, mastiche, gummi, rosarum puluis, fiuntque satis crassa & hærentia cataplasmata. Sed quæ peculiariter extergent, siccantque vlcera, alia quidem liquida, plurima sicca sunt: liquida, lac serosum, vel dilutum suo sero. Seri autem plus miscebitur vt plus est sordium, vinum conditum saccharo, diluta mulsa, decoctum plantaginis, vel aqua eius addito melle, decoctum fænugræci, quod conuenienter præparatū per se purgat vlcera, nisi sordidiora sint, Nam si tantillum mellis adiicitur, vel pulueris diatragacanthi frigidi, diaireos & similium, sicca pompholyx vsta, lotaque, seu tuthia præparata, lapis calaminaris vstus lotusque, vt prius, terra sigillata, lapis hæmatites, recrementum plumbi & ferri vstum lotumque, spodium, antispodia, cerusa, amyllum, lac in mortario plumbeo pistillo plum-

beo agitatum, donec crassius nigrescat, sarcocolla nutrita, pumex vstus & lotus, ostreorum cinis, ossa sepia, gemmæ trita, pulvis absynthij, plantaginis, bardanæ, clymeni, herbæ scorpioidis, buglæ, saniculæ, herbæ Paridis. Sed melius erit ex his succum exprimere, subigere in mortario plumbeo, pistillo plumbeo, donec crassities & liuor contrahatur: deinde siccari oportet, & ita vti puluere. Cornua cerui, capræ, vsta lotaque, antimonium vstum lotumque. Vehementiora sunt æs vstum lotumque, squama æris, vitriolum, cūprosa, arrhenicum, sandarachæ, ærugo: sed his in malignis & plurima sorde madentibus vti conueniet. Ex hac materia, concoquantibus, myrrha, thure, croco, galbano, castoreo, fiunt collyria ferè ex succo fœnugræci. Vtimur quoque saccharo cando, penidiis, alphenic, diatrachanth. frigido, solutis lacte & liquoribus, qui extergent. Sic enim lenies, extergebis, & vlcus ad carnem comparabis. Parietaria, anagallis, centaurium minus, absynthium, plantago teruntur in mortario paulatim affuso lacte: exprimitur succus, qui vt prius versatus in mortario plumbeo ad crassitudinem siccatur, vt fiat pulvis: è cornu cerui collyrium expurgat, incarnat, exterit cicatrices. ℞. cornu cerui vsti loti, thuris, plumbi vsti loti ana 3. 2. squamæ æris, vstæ lotæ 3. 1. opij 3. β. gummi arabici ʒ. i. cum aqua pluuia fiat collyrium.

Sed hîc meminisse cōuenit duplicem esse aquam pluuiā in preparandis metallicis: vna enim hyberna est, & inutilis: altera æstiuæ & tonitruosa, utilis. Aliud.

Aqua pluuiæ duplex.

℞. sarcocolæ nutritæ in lacte 3. 10. pulueris diatreos simplicis, gummi arabici, tragacanthæ ana 3. 2.

punicis vsti lotique in lacte 3. i. ex mucagine fœnugræci fiat collyrium. Atque hîc meminisse conuenit in vlceribus nimium madentibus puluisculis vtendum esse: in aliis collyria liquoribus dissolui: lac autem conuenire dissoluendis collyriis, vbi est leniendum, & breuiter extergendum: succum verò fœnugræci, vbi detergendum magis. Quòd si copiosius quoque detergendum, veteres succo fœnugræci tantillum mellis addiderunt. Aliud. ℞. pumicis vsti lotique 3. 2. gummi arabici, tragacanth. ana 3. i. pulueris diatragacanthi frigidi 3. s. cum succo fœnugræci fiat collyrium. Absterget plurimum, vt etiam aspredines & albugines tollat. Vrina pueri impubis æneo vase diu versatur pauculo melle adiecto, donec sit crassitudo. Materia siccat, fit puluis, ac primum, vt consuescat oculus, mucagini tragacanthæ, deinde fœnugræci permiscetur, eritque quadrupla mucago. Licebit vti collyrio diuino antea descripto è cadmia præparata. Adhæc diarrhodo Nili, deterfo vlcere, regeneranda caro. Implendis vlceribus oculorum conueniunt terra sigillata, sarcocolla nutrita, thus, cortex thuris, manna, aloë lota, myrrha, gummi arabicum, tragacantha, metallica, quæ citra morsum siccant, & alia scripta cap. de sarcoticis, quale hoc. ℞. corticis thuris, myrrhæ, aloës, sarcocollæ nutritæ ana fiat puluis. Collyrium è cornu cerui antea descriptum, & Cleonis plurimum vsitatum veteribus, quod incarnat & cicatricem ducit. ℞. spodij loti, plumbi vsti loti ana 3. 2. batituræ calybis ferraturæ vstæ & lotæ, croci ana 3. s. gummi drach. i. confice cum aqua. Vfus tempore diluitur liquore oui & lacte, aqua infusionis

tragacanthæ, muccaginis tragacanthæ extractæ in aqua plantaginis. Sief de plumbo incarnans & cō-
 solidans. ℞. plumbi vsti, antimonij vsti, loti, tuthiæ *Sief de plumbo.*
 lotæ, æris vsti, gummi tragacanth. ana 3. 2. opii.
 Gr. 8. cum aqua pluuiæ. Aliud, quod incarnat, re-
 primit, vestigia corrigit & lenit. ℞. tuthiæ, cadmiæ
 præparatarum, vt decet, cerusæ, antimonij, olibani
 ana drach. 2. myrrhæ drach. 1. sarcocollæ, sangui-
 nis draconis, aloës, opii ana 3. 1. β. f. ex aqua. Colly- *Collyrium è thure.*
 rium è thure, quod mollit, lenit, coquit, incarnat.
 Thuris 3. 10. antim. sarco. ana drach. 5. croci 3. 2. ex
 muccagine foenugræci pleno vlcere cicatrix du-
 cenda est per ea, quæ vocant epulotica medicamē-
 ta, quæ citra morsum siccant, qualia inuenias cap.
 de Epuloticis, & quod sequitur. ℞. antimonij, blat-
 tæ bisantiæ ana 3. 10. acaciæ 3. 3. aloës, sarcocollæ nu-
 tritiæ ana 3. 1. confice cum succo rubi. Sarcocolla, vt
 prius, nutrita cicatricem ducit.

Hebes visus.

Visus hebes senio, morbo, frigiditate humo-
 rum, & spirituū crassitie immodica, tenui-
 tate spirituum, inopia vtriūque contrahi-
 tur. Sed à senio & inopia spiritus vel humorū diffi-
 cillimè instauratur. In tenuitate spiritus leuiter ad-
 stringentibus & refrigerantibus vtédum est. Huius
 rei manifestum argumentū est, quod interdū & in
 splendore Solis statim disperfo spiritu & quasi eua-
 nescente parū acutè vidēt. Nocte verò iam cogē-
 te & leuiter refrigerante, spiritus acutissimè cernūt.
 Id quod videre licet in felibus, leonib⁹, pardalibus,
 & plerōque genere animalium, quibus veluti igne
 micant oculi in tenebris. Contra crassitiem humo-

rum & spirituum, detergentibus & incidentibus leuiterque corroborantibus vtendum est: oxydorca vocant Græci medicamenta, quæ hebetudini visus citra manifestam occasionem ortæ medentur, quorum magna pars è materia constar, quam contra crassitiē facere diximus. Quale est Antonij Musæ. Fellis perdicis siluestris partē vnam: succi parietarię, succi centaurij minoris, mellis optimi ana. Aliud.

Fel gallinæ veteris succo centaurij pari miscetur, quibus mel sextupla ratione adiicitur. Aliud. Scribonij Larg. Succi radice fœniculi ʒ.2. pari melli commiscetur, reponuntur ærea pyxide. Alij parem modum succi chelidonie permiscēt. Obscuritatem quamlibet persanare scribit Gal. gruis fellis ʒ.1. succi marrubij & mellis optimi ana ʒ.2. Aliud. Fellis tauri, succi fœniculi ana ʒ.1. mellis optimi ʒ.2. Aliud. Mellis scyllitici, succi marrubij ana ʒ.ij. succi granatorum dulcium ʒ.ʒ. fellis accipitris ʒ.1. fortiora sũnt collyria antea descripta vi prædita extergente, quæ metallica extergentiā recipiunt. At quæ hætenus præscripta sunt, in crassis vaporibus & humoribus conuenire possunt. Cōueniunt etiam suffusionibus & maculis oculorum ex detergente, digerente, leuiter corroborante materia. Quod sequitur maximè probatum est veteribus, quod maximè iuuat, scriptores, p̃st̃ores, lectores, aurifices, & quicunq; contenta oculorum acie plurimùm laborant. Succus exprimitur ex granis punici acidi, vt Aëtius: dulcis, vt Octauius. Is succus æneo vase reponitur, quod sit opertum tenui linteo, quodque exponatur Soli, donec crasse scatur succus. Succo iam crasso par modus mellis additur, miscenturque, & fictili repo-

nuntur. Illinitur medicamento oculus hora somni.

Ad albugines.

IN albuginibus atq; omnino morbis oculi, vbi medicamentorum vim subire profundius velimus, balnea frequētia imperamus: alioqui iubemus, vt vapor humidus ex aqua primum tepida excipiatur oculis: deinde vapor ē materia, quæ exerceat: postea medicamenta leniter diuque affricando adhibemus. In albuginibus sagapenum cum melle distillatum, vel solutum cum melle liquido, vel, vt sit fortius, cum oxymelite scyllitico singulare remedium est. Succī anagallidis, parietariæ, chelidonij, amygdalarum amararum cum melle, ac breuiter earum rerum, quæ detergent. Ad dunt succum papaueris rubri: & quæ gēra serpētaria vocatur, ē radicibus dracuntij descripta cap. de sarcoticis, soluta lacte equino plurimum inuare potest. Aliud. Fel hirci aut cuiusvis alterius animantis exsiccat in vase æneo, adiecto syrupo de artemisia, ruta, calamento: vbi inde puluis factus est, succus marrubij, anagallidis & similium miscetur, & quod inde molliter applicatur oculis. Aliud. Ossis sepiæ 3.2. salis ammoniaci, cerusæ ana 3.1. ammoniaci, sagapeni ana 3.2. Fiat puluis. Aliud. Rad. dracuntij, aristolochiæ, chelidonij ana 3.β. concidantur in taleolas, reponantur in vase æneo. Superfundatur vrina pueri impuberis: exponantur Soli: siccentur, terantur: tritis adde salis ammoniaci 3.2. mellis torrefacti tantundem. Fiat puluis. Ammoniacum, salvia matris subigitur, & illinitur albuginibus infantium. Mirum est, quod scribunt, butyrum per se illitum mirabiliter cōferre in contumacibus. Metallica

Oculorū albugini accōmodatum remedium.

miscemus vi extergente prædita, & collyria quæ inde comparantur. *Ærugo* crematur: diu teritur ex aqua plantaginis. Capitur ʒ.β. cui additur cerusæ lotæ in lacte ʒ.ι. gerisæ serpentariæ ʒ.2. trita omnia cum mucagine fœnugræci illinuntur.

Ad Hyposphagmata.

Icto oculo resudat sanguis tenuis, atque effunditur in oculum, vnde rubor & aliquândo dolor & inflammatio. Taifati vocant Arabes. In dolore & inflammatione recurrendum ad remedia prius descripta. Quod autem attinet ad remedia propria hyposphagmatis, initio vtendum iis, quæ reprimant & leniant: deinde iis, quæ digerant: postremò quæ digerant & corroborent. Primum itaque liquorem oui illinito, & lanam vel linteolum molle in eodem inculcatum adhibeto. Lac

*Sanguinis
magna vis
ad ὑποσφάγ
ματα.*

quoque muliebre similiter adhibetur. Veteres magnam vim in sanguinibus posuerunt. Alij sanguinem hirundinis primo loco statuerunt: deinde palumbæ, vel turturis: tum columbæ, sed masculi, prætulerūt. Tenellæ penne extrahuntur plenæ suo sanguine, & molliter oculis sanguis infunditur. Gal. 10. de simplicibus medicamentis parui facit eiusmodi controuersiam de sanguinibus, vtiturque succo fœnugræci post initia cum collyriis primum Democratis è myrrha, diasmyrno: deinde quæ in multo thure fiunt: postremò quæ è croco. Quæ collyria scripta inuenias septimo Aëtij, & Pauli, & quarto *ἡ τοῦ ροῦς*, Rosas, vel rosarum magma aqua rosarum & vino incoques, & tepida oculis admovebis. Nam & tepesfactum oui liquorē & reliqua remedia tepida adhibemus. Alij bolum armenam, terrâ

sigillatam, argillam ex liquore oui dissolunt & adhibent. Post initia lini semen teritur cum butyro: totum vehementer exprimitur, & pingue expressum ilinitur. Mirum est, quod scribit Archigenes. Hyssopi coma trita, & linteo inuoluta, deinde inculcata in aqua calida, si inde foueatur oculus, sanguinem diffusum ita extrahit, vt si linteum exprimat, sanguinem reddat. Arabes plurimum vtuntur arrhenico bene loto, sublimato rursus loto ex aqua coriandri, præsertim vbi iam hyposphagma liuorem duxit. Leue collyrium digerens. ℥. thuris 3.3. diligentissimè conteruntur: deinde in collyriū vniuntur cum aqua sequenti. Salis ammoniaci, salis gemmæ, ana 3. i. liquecant in aqua pluuiæ, qua thus vniatur. In vsu dissoluitur aqua, vel succo coriandri. Fortius est quod sequitur. ℥. thuris, myrrhæ, croci, ammoniaci ana 3. i. sublimati bene loti cum succo vel aqua coriandri 3. β. cum eodem succo vel aqua fiat collyriū, quod adhibeatur cum eodē succo, vel aqua. Fortius. Arrhenici bene loti, sublimati prius, deinde rursus bene loti & cōfricati cū aqua coriandri 3. 2. sarcocollæ, piperis, ammoniaci, lapidis lazuli ana 3. i. cum aqua, in qua 3. β. salis ammoniaci dissoluta sit fiat collyriū. Fiūt fots in declinatione ex decocto absynthij, meliloti, chamæmeli, fœniculi, hyssopi, & remedia adhibentur, quæ scripta in albugine.

Ad œdemata oculorum.

A Pituita, quæ in oculis diffluit, mollis, laxis & indolens tumor circa oculos nascitur, genas ferè occupās; qui bene purgato corpore, his remediis dissoluitur. Primum fouetur locus ex aqua tepida cum sponsia molli. Faba, lens, cicer

*Archigenis
remedium ad
cructatos oculos.*

AD LIB. V. DE COMPOS. MEDIC.

in aqua cum tantillo aceti, horum vnum, vel omnia percoquantur: deinde trita pressaque cribro culinario transcolantur, mel adiicitur, cataplasmatibus modo adhibentur. Postea verò, vbi magis discutiendum est, hyssopus & pars radicis sigilli beatę Marię cum dictis leguminibus coquitur: alioqui creta oxycrato vel lixiuio dissoluitur, aliquid mellis additur, & ita illinitur.

AD LIB. V. GALENI
DE COMPOS. PHARMAC.

ἡ ὁπτις,

PERIOCHE V.

De Hypopis.

Υποπτις.

Πώπτις. per ω in secunda syllaba & in penultima, suggillatio est, quæ ferè fit sub oculis, genere ecchymomatum, id est, suggillationum comprehensum. ὁπτις

ὁπτις.

verò per ο & υ in penultima, ocularis morbus, cum pus fusum cornea includitur. Differt hypopium, quod est suggillatum, ab hyposphagmate, quia hoc in oculis: hypopium verò in genis & malis. Conueniunt autem remediis. Nam vbi graue malum est, phlebotomia, clysteribus, purgationibus, apophlegmatismis, sed leuioribus, communiter vtendū est. Quod ad topica attinet, primū quidem leui-

ter

ter repellentibus, mixtis modicè digerētibus, multò magis in hyposphagmate, vtendum est. Initio ergò caseo recenti, diarhodo Nili soluto in decocto meliloti, aliis quoque similiter repellentibus & leuiter digerentibus vtendum est: ac breuiter, quæ in hyposphagmate descripta sunt circa initia, non inueteratis hypopiis conueniunt. Recentiores rosaceo, oui candido, insperso puluere myrtilorum vtuntur: deinde speciebus sanguinis, quæ descriptæ sunt in hyposphagmate, farinis fabarum, hordei, coctis in oxymelite. Eadem farinæ salua subactæ tergēt, leniunt, discutiūt. Fetus ex aqua tepida, ex decocto chamæmeli, meliloti, althææ, ac tandè fœnugræci: oui luteū cum melle, faba vino macerata, læuigata. Item quod sequitur. Lithargyri, cerusæ ana ʒ. i. cum melle subigatur. Nutriuntur primū rosaceo, deinde chamæmelino. Dissolutum vnguentum rosatum tantillo syrupi de absynthio mixtum iam nigricantibus hypopiis, nux rancida & iam oleosa cum melle subigitur, & supinè decumbente ægro, ne excidat, hypopio tribus horis adhibetur, quæ cū excidit, alia reponitur. Pānus inculcatus oleo de kerua, oleo de nucibus veteri, de ricino & similibus, panis diu mansus & salua subactus, cuminum nodulo includitur, & feruenti aqua salsa immergitur, & ita imponitur. Serpentis exuuium melle vel aqua marina subigitur, & imponitur. In remediis præcipua sunt, iam plurimū nigricante hypopio, raphanus, radix bryoniæ, dracunculi, sigilli Mariæ, quæ primū cum butyro, deinde per se adhibentur. Quod si inde ardor & mordicatio excitatur, tepida locus foueri debet. Si locus vehementer in-

tumuit, foru tepidæ ex spongia plurimùm vtendū est: deinde inungendum anethinum. In inflammatione diu foueto calida, & farinas coctas fabæ & leguminum scriptorum in hyposphagmate colatorium, vt priùs, cribro cùlinario cum melle imposito. Quòd si fissura quædam coniuncta est, ad remedia glutinatoria, qua parte vulnus est, decurrendum.

De Ægilope.

Ægilops paruus est abscessus inter os nasi & maiorem angulum oculi, periculosus, propterea quòd excarnis locus est, & vicinus

*Ægilops
nascens vali-
da repellētia
postulat.*

oculo. Primùm itaque Ægilope nascente repellentibus validè vtendum est: factò verò ægilope, diaphoreticis primùm citra morsum, deinde fortioribus vtendum est, adhibita cura, ne quid diffluat in oculum. Ac breuiter inflammationū modo curandus est. Propterea neque phlebotomia prætermittenda est è cephalica, neque purgatio, si fuerit opus. Cucurbitulæ quoq; & masticatoria vsui sunt. Vbi verò suppuratio facta est, ampliandum vulnus, vt pus effluat, & non corrumpat. Os aperto abscessu purgandum mellicrato, melle rosato, & aliis id genus. Purgatum vlcus abluendum è vino: implendum sarcoticis, aristolochia, manna, thure, aloë, myrrha, resina, sarcocolla, chamædri, ruta, & aliis, quæ scripta inuenies cap. de sarcoticis. Ex quo epulotico cicatrix ducenda est. In Ægilope difficultas spirandi, inde læso osse, sed iniuria leuis tantùm asperato: maior verò iam carioso: maxima, vbi iam ad colatorium os & malas corruptelas transiit, vbi fistula ducta est, & muccosa cæto atque corrupta. Hic ergò veterum & recentiorum cōsiliū

est. Diuidendus angulus in triangulum, vt apex trianguli versus radicem nasci:litera verò & basis ad oculum vergant. Quòd si caro corrupta, aut callus prohibet, cathæreticis vtendum erit, quæ scripta inuenies cap. de pyroticis. Ampliatum vulnus primùm implendum vel spongia, vel medulla sambuci intorta, ne scilicet coalescat. Quòd si tantùm asperatum os est, rasura sufficiet: si cariosum, tenui & retuso cauterio vtendum est: quod cum fit, muniendus oculus spongia, quæ sit imbuta aqua frigida. Sed priusquam cauterium imprimatur, videndum, quòd perueniat ossis corruptela. Aliquândo enim sursum ad colatoria vergit, nonnunquam ad malas. Atque quocùnque vergat, cultello aperiendus locus est, vt fiat via cauterio. Iam repurgato osse, ægyptiaco mixto cum melle rosato, & syrupo de absynthio vtendum est: quod medicamentum etiã os purgare potest, siquidem leuis est iniuria. Veteres cephalicis vtuntur scriptis cap. de sarcoticis. Archigenes inurebat plumbo liquefacto per infundibulum misso. Recentiores aquis Alchymistarum fortibus vtuntur. Sed primùm permiscant lacti, vel muccagini althææ, lini, fœnugræci, vel tragacanthæ extractæ in aqua vitæ: postea solis aquis os attingunt. Vtuntur purgantibus & incarnantibus ex succo agrimoniz, apij, absynthij, rutæ, melle rosato, syrupo de absynthio, aloë, mirrha, sarcocolla, vsto alumine, antimonio, mixtis in putri carne puluerib. ægyptiaci, mercurij cum alumine vsto. Superponunt emplastrum diacal cit heos, quod sit recens factum & repellens: partem per ambitum fouent vino rubro decoctionis ros. chamæmeli: superponuntque

linthea inculcata in dicto vino post adhibitum emplastrum diachalciteos. Parant & mūdificatiuum, quod vocant ex farina fabarum & hordei cocta, in prædictis succis addita, in terebinthina lota, in vino albo. Purgato vlcere veteres probant alumen vstū ex terebinthina, vitri subtilissimè triti puluisculum, rutā pistam cum vino granatorum. Discutiendo verò nucem rancidā conquassatam, & appositā, chamemeli folia vel māsā, vel subacta cū saluia falsa.

De ionthis seu varis.

Ionthis, quodd sunt similes ὄνθις, id est, fimo, & faciem conspurcent, appellati. Vari à Latinis tubercula parua, dura, in cute faciei à crasso succo orta. Remediis egent, vt Galenus scribit, mollientibus, quia dura: discutiētibus, quia alienam materiam in se continent. Veteres Medici incidentia & tergentia videntur miscuisse. Fricabis ergò mixtura pari mellis & aceti, amygdalis amaris aceto pistis, lithargyro subtilissimè trito, concorporato terebinthinæ liquidæ, & butyro. Poteris intermiscere aliquid fellis caprini, vel similis. Liliij radix vel panis porcini melle subigitur, lapis calaminaris subtilissimè teritur, maceratur in aceto, & sicatur, quadruplo melli permiscetur. Item. ℥. saponis 3.2. olei amygdalarum amararum 3.1. aceti 3.℥. ossis sepiæ triti & puluerati 3.2. Pomata oleo ouorum, vel de tritico dissoluitur, aceto albo addito, & illinitur. Gummi arabicū album, sal torrefactum, utrūque subtilissimè tritum acri aceto diluitur. In callosis & inueteratis varis ammoniacum, sapo, galbanum, opopanax, & alia id genus aceto dissoluta prædictis iniscuntur. Qui si contumaciores sint, ali-

quid metallicorum acrium detergentium intermiscetur, quemadmodum & in tumoribus ficosis, vlcerosis, subrubris, rotundis, dolentibus. Vnde principium impetiginis, mentagræ, aut lichenis agrestis, quæ materiam habeant crassam, permixtam ichoribus acribus. Nam hæc ubi transierint impetiginem, raro nisi acribus permixtis & medicamentis ecdoriis, id est, excoriantibus curantur. Primum tamen leuioribus vtemur: deinde contumaciore malo transibis ad ecdoria, de quib. in materia impetiginum. Hæc sunt acetositas citri, aqua vitis, vlni inclusa in folliculis, aqua fabacearum, florum fabæ, centaurij minoris, parietariæ, enulæ, gentianæ, ranunculi, ari, bryoniæ, anagallidis, & his fortiores aquæ sublimatæ & vocatæ fortes. Oleum ex eadē materia, de tritico, de sulphure, de vitriolo, de ouis, de fraxino. *Ex δόχεια* sunt metallica acria, æris squama, lapis calaminaris, sulphur, ærugo, arrhenicum. Diu teruntur ex aceto acerrimo. Pastilli fiunt, qui ceratis liquidis permiscuntur. Cætera fiunt ex cera fulua, vel, vt fortiora, viridi, oleo conuenienti, & vt hæreant magis, terebinthina mixta, superponitur vesica bubula, aut membrana suilla, vel similis. Medicamentum tota nocte finitur, vel ad horas multas, lacte, sero lactis, aquis memoratis tepidis facies abluitur: repetuntur medicamenta, donec exarescant pustulæ & vlcerâ. In medicamentis leuioribus, sanguis leporinus illitus, salina præmanso sale, ouum integrum triduo maceratur in mixtura sulphuris & aceti post triduum abiecta testa: ouum ex ea mixtura subigitur & illinitur. Gummi ceraforum, aceto dissoluitur & illinitur, radix enulæ &

lapathi acuti coquuntur in aceto ad putrilaginem: tepido aceto, permixto melle, affricatur locus: deinde radices pistæ cum axungia viperarum illinuntur. Psoricum Mesuæi saliuâ ieiuni hominis, & liquido melle dissoluitur. Fraxinus viridis crematur, saliuâ excipitur, quam extrema reddunt. Sublimatum & cinabriū, aliâq; ecdoria in muccagine gummi arabici, vel tragacanthæ, vel muccagine scœnogræci illinuntur. Sed in usu ἐκδορίων extremæ partes impetiginis, & quæ sanæ vicinæ sunt, medicamento repellente, & quod inflammationē prohibeat, muniendæ sunt. Cinabrium, thus, mastiche, æqualiter miscentur cum aceto. Fiunt pastilli, unde fumus excitatus loco impetiginoso excipiendus munitis oculis, ore, & naribus. In his omnibus meminisse oportet, priusquā adhibeantur, habendâ esse rationē totius corporis, vt, scilicet, aliquoties repurgetur, atque medicamenta, vt facilius subeant, malaxata impetiginosis partibus adhibeantur. Malaxantur autem decocto maluæ, bismaluæ & similiū.

De dentium affectibus.

Dentes viris ferè triginta duo: mulieribus, viginti octo. In vtróque dentium ordine quatuor acuti & lati, vt prehensum cibum solidum incidant, vnde τομῆς & τόμῃ, iidem γελᾶσῖνοι, quòd in risu sese maximè proferant. Inter quos duo medij & præcipui columelares exoriuntur ferè primi septimo mense, quanquam aliis tardiùs. Hos ad latera capini duo sequuntur: acuti quidem, sed non lati, ac potius in cuspitem acuti. Cōfigunt dura vi maiore, & diuidunt duo numero in vtroque ordine. Ad decimum fere mensem, aut

nonum enascuntur. Sequuntur maxillares plani, firmis radicibus defixi, in quibus, qui genuini vocantur & postremi erumpunt, tardissime apparent, vix anno vigesimo, vt Aristoteles voluit, aut post genituræ profusionem, vt Auicenna. Varro anno ferè septimo. Reliqui maxillares ante secundum annum, & secundo anno producantur. Primores vulgus anteriores & lacteos appellat: caninos verò oculares; maxillares parum deflexa voce, maxillarios. Crescunt dentes, quia nutriuntur, & aliuduo teruntur māsū. Excidunt omnes ætate, sed postremi maxillares nervos substratos habent à tertia coniugatione, qui affecti imaginem præferunt laborantis dentis, quomodo & gingivæ. Dentes autè in propria substantia & sentire & dolere contra multorum sententiam affirmat Gal. 16. de usu partium, & 5. τὸ πρῶτον 85. Historiam dentium scribit Aristoteles 4. cap. & 8. lib. 5. de gener. animalium: cap. 1. lib. 3. de Partibus animalium: cap. 1. 2. 3. 4. lib. 2. de Historia animalium: Gal. vndecimo de usu partium. Plinius cap. 37. lib. 11. Celsus, cap. 1. lib. 8.

Sunt autem affectus dentium cōmunes reliquis ossibus, quia exasperantur, roduntur, perforantur, cariem ducunt & rubiginem, nonnunquam quoque ab affectione, quæ sit similis inflammationi, liuētque omnia à saniosa, acti, & virulenta materia. Proprius affectus dentium, neque cōmunis reliquis ossibus, dolor est. Iraque in corruptela dētium tria genera sunt remediorum. Nam dens corruptus & vitiosus ferrò extrahitur, vel medicamentis acribus, ficcatur, tabescit, vt deinde sponte sua excidat. Tertium remediū, vt quod est incolume, relinquatur.

Dentium corruptela tria genera remediorum.

ὁ δονταγωγὸς
295.

Instrumentum quo dens extrahitur, ὁδονταγωγὸς à Græcis Medicis appellatur, forceps (vt dicat quispian) dentarius. Sed de extrahendo dente nō satis conuenit inter veteres Medicos : quāquam magna pars vitiosum & corruptum dentem extirpandum credidit. Erasistratus non temere extirpandum putat, eiusq; rei testimonium adducit, quod apud Belgas in templo Apollinis ὁδονταγωγὸς, forceps dentarius, plumbeus suspenderetur, quo significaretur non esse tollendum dentem, nisi vacillet, vt plūbeo forcipe excludi possit, id est, nulla vi: qui si qua parte cariosus fuerit & vitiosus, vitiū scalpro atteratur, relinquatur quod est sanum. Ac re vera nō temerē euellendus dens est, sed si corruptus, totus tabidus, vacillans, si nerui subiecti inflāmatiō, à qua periculum immineat. Sic enim excluso dente liberatus neruus iam nō aprimitur, sed transpirat, & remedia cōuenientia admittit. In corruptela videndum quāta ea sit. Aliquando enim superficialis est, aut extremæ parti insedit, quomodo in ossibus asperis & cariosis non os totum excindimus, sed aspredinem & cariē scalpro deradimus. Ita in dente aut pars quædam deciditur lima, radice incolumi. In medicamentis autem, quæ hæc faciunt, exsiccāt & tabesciunt, acria sunt omnia, lac tithymali, exuium serpentis. Gummi hederæ vulgò cognitū est remediū, quod religione quadā colligitur post mediū Augustum, & intra idus Septembris, eoque vtūtur ad dolores dentium. Exuium verò serpentis remedium est memoratū ab Antiquis. Galenus vndecimo de simplicibus decocto eius vtitur cōtra dolores. Archigenes cōpurit, miscet oleo & melli, illinit ægro

Dens non temerē euellendus.

Gummi hederæ tritum ad dentium dolores remedium.

denti, munitis cera, vel re simili dentib⁹ vicinis. Idem quoque non vltum denti admouet, vt excidat, pyrethrum, aut radicem cucumeris agrestis in aceto acerrimo triduo maceratā teres. Indes purgato dēti. Id ad tres aut quatuor dies repetes, vt dēs excidat.

Adeps ranæ viridis dentem depellit. Licet quoq; vti cauteriis per canaliculum denti impositis: atque cauteria modò è ferro, modò è testa nucis, radice gentianæ, & similibus comparātur. Sunt, qui oleū calens, vel aquas fortes denti immittant, vt excidat.

Contra vermes.

Vermes aiunt subnasci dētibus & hos arrodere, à quibus dolor non ita fortis, pruriginosus, nulla aut pauca saluatio. Hi amaris rebus enecantur, decocto centaurij, colocynthidos, pilulis cōmunibus, aloë, myrrha, semine cæpæ, porri, ceruino cornu, puluere contra vermes & aliis id genus. Quod autem vulgus sibi persuadet, & ab antiquis Medicis scriptū est de suffumigio è semine hyoscyami, videtur fabulosum. Nam inde aiūt manifestè vermes excidere. Reuera incēso semine euolant tanquam vermiculi, etiam si non attingat fumus vermiculosum dentem. In doloribus dentium remedia multa sunt. Phlebotomia, vbi inflammationis suspicio, præsertim in neruo, purgatio totius corporis. In vitio humorū clysteres acres, cucurbitulæ in ceruice & scapulis, extremarum partium frictiones, errhina, masticatoria, & quæ viam fluxioni intercipiūt, anacollemata, id est, frontalia, fots malarum & faciei, periaptra, quæ vel è collo suspendūtur, vel alligantur carpo, Topica denique denti adhibita. Horū materia ferè incidens, digerens, calefa-

ciens, quia ferè à crassis humoribus & flatibus dolor is excitatur, mixtis aliquando adstringentibus, rosis, galla, malicorio & similibus. Ac ferè collutiones fiunt materia in aceto cocta. Itaque origanum, hyssopū, satireiā, calamenthū, nasturcium, maioranā, pulegium, thymū, saluiā, adhæc pyrethrum, qui pes Alexādrinus dicitur, galangam, piper, & alia id genus aceto coques, ac inde collues, vel fumum ore excipies mixtis circa initia rosis, malicorio, balauistiis, vbi nō videbitur caput nimis redundare excrementis. Post collutionem hiāti ore sinat æger pituitam defluere. Hipp. 7. Epid. castoreo, pipere concoctis vino, diuque cōtentis ore dolores dentium & gingiuarum coniugis Aspasij liberat. Mentastrum cum radice euulsū, & in peluim datū, conspersaq; aqua calida fumum reddit, qui obuoluto vestibis ægro exceptus ore, dolorē mirabiliter sedat, præsertim si æger in lecto bene coopertus quiescat, & moueatur sudor. Dioscorides radici althææ vel hyssopo coctis in aceto, vt inde fiat collutio, magnā vim tribuit in doloribus dētium. Ranæ viridēs in aqua & aceto coctæ simile ius reddunt. Acetum scylliticum colluitur. Dens caninus vstus tritus coquitur in aceto ad collutionem. Allium tritū respondentī carpo alligatur. Ranunculi similiter folia alligantur, sed exulcerant. In dentiētibus pueris lac caninum gingiuis abluitur, cremor lactis, butyrū recens, subactū ex aqua violarū. Cerebellum leporis physicum est appensū pueris, cornu veteris cochleæ, vbi dolor à calore ortus est, aqua rosarū cum caphura colluitur. Decoctum papaueris, vel radicis mandragoræ & hyoscyami, solani, pilulæ de cinoglossa, quæ con-

tra omnes morbos dantur, leuiter solutæ butyro induntur denti. Materia anacollematū, errhinorum, masticatoriorū prius descripta, similiter sacculorum, caraplasmatum & fomentorū in materia oculorū.

Ad dentes mobiles.

S Enibus consumptis dentium stabulis, ictu concussis dentibus, neruo, qui dentes firmat, emollito, dens mobilis vacillat. In senibus collutio ex adstringentibus coctis austero vino. Eadem collutio ictu cōcussis. Sed in neruo, qui multa pituita mollior ac infirmior est, omnib⁹ modis vacuanda pituita est pharmaco purgante, errhinis, masticatoriis. Deinde ad collutiones siccates & adstringentes veniendū, alioqui adstringentia excepta melle rosato, syrupo myrtillorū, conserua rosarum, cornorū & similium adhibentur denti. Acetū scylliticum confirmat dentes, & cōstringit gingiuas, lac asinum similiter, vlmi cortex & ramuli in vino cocti, vt inde colluas. Materia adstringentium sæpius descripta est, describeturque in stomachicis.

Ad corrosos dentes.

Materia vacuanda medicamento purgante, quod vel bilem flauam, vel atram, vel pituitam salsam purget. Eiusmodi vitium aliquando nascitur cōmuni vitio totius corporis: aliquando assidua fluxione è cerebro: nonnunquam hepatis aut potius lienis vitio. In remediis localib⁹ cōsensus est Græcorum & Arabum, nigella romana torrefit, teritur ex aceto acti, denti imponitur, zinziber, radix capparis, angelicæ vel sylphij, tormētillæ, vel lapathi acuti in aceto coquitur, acetū colluitur: cocta radix adhibetur dēti. Benzoinum, opopanax,

soluta oxymelite adhibentur denti. Sal ieiuno sub lingua liquatus & retentus ore dentem prohibet à putredine & erosione. Sal cum alumine vritur, extinguitur aceto, acetum colluitur, materia denti applicatur.

Ad dentes malè coloratos.

Quæ dentes præseruant, sunt è materia eorum, quæ siccant & abstergent: vnde fiunt dentifricia, sal torrefactum cum melle, pulvis parietariæ, amygdalæ amaræ, cornu cerui, margaritarum pulvis, rasura eboris & coralli pulvis. gersa serpentaria, iris florentiæ, marmor tritum, pumex vstus, os sepia, lana succida colligata linteolo cum tertia parte salis. Vritur cinis capitis vulpini & leporini, quibus pulueribus aromatica miscetur, fantala, rosæ, cinamomum. Lignum aloës & similia arida dentibus affricentur, concorporentur melle rosato, vel anthosato. Materia vino decoquitur ad ablutiones & collutiones dentium. Sed & ex materia quæ ad collutiones doloris dentium coquitur, remedia parantur, præsertim quæ aromatica sit. Repurgatur dens virga rosmarini vel lentisci. Contrà verò corrumpunt dentes, quæ nimium calida, nimium frigida, sed præsertim, vbi deinceps & interiecta pauca mora nunc calidis, statim frigidis attinguntur dentes. Adhæc pingua, acerba, dulcia, viscida, frequēs vomitus, dura, lactis multus vsus, magni pisces & pingues, raphanus, porrum, brassica.

AD LIBRVM SEXT. GALENI DE COMPOS-

TIONE PHARMA-

corum *καὶ τοῦτοις,*

PERIOCHE VI.

De oris affectibus.

Nflammatio oris, vt affectus indicat, post habitam rationem totius corporis initio eget repellentibus medicamentis, quale est mulsæ, in qua rosæ coxerint. Ac mulsæ melior fuerit comparata è rosaceo melle, aut mixtura aquæ & cōserua rosarū. In incremētis & vigore miscenda, quæ cōcoquant, ficus, vix passæ, myrrha, crocus. Postea quæ discutiunt, sulphur viuum, nitrum, sal ammoniacum, & quæ eius sunt virtutis. Ex natura partis repellentia & digerentia leuiora sunt, quia cutis oris reliqua cute corporis mollior & rarior est. Deinde in ea materia seligi debet, quæ nihil graue oleat, aut sapiat, quæque nihil mortiferū habeat. Præter hæc, ab iis omnibus metus est, non solum propter os, sed propter subiectos pulmones & ventriculum, ad quos ab ore patens via est. Alia quoque ratio ex natura corporum, quia pueris, mulieribus, & omnino mollioribus corporibus leuius medicamentum comparandum. Propterea Gal. diacaryo simplici in his vtitur, sed sine

adstringētibus pulueribus, acribus & aliis. Sed hoc quoque considerandum in mixtura mellis. Medicus enim aliquid cōcedit saporī & ori: deinde in acri & tenui fluxione minus intermiscet mellis, ne, scilicet, mel fluxionem attenuet, & propterea acriorem reddat. Diacaryon medicamentum ex succo primū & melle cocto Gal. conficit. Sit autē modus mellis subduplus, subquintuplus. Nam iis, qui dulcibus gaudēt, & ubi crassa materia est, plus mellis: in contraria conditione minus, miscendum est. Propterea mirandum non est quōd aliter Paulus, Aëtius, Alexādrinus, Nicolaus diacaryon faciūt. Paul. Succī corticum exteriorum nucis expressi Iulio mense ante maturitatem nucum heminas quinque, mellis heminam: coque ad dimidium: deinde adde myrrhæ 3.2. croci, aluminis an. 3.1. in declinatione nitri, sulphuris an. 3.1. pro hemina succi 3.10. accipies: pro hemina mellis 3.13. cum dimidia, quod magis conuenit in crassa materia. Succī percolati heminam vnam, mellis heminam vnam, glycyrrhizæ 3.1. coques primū glycyrrhizam cum succo, deinde mel adiicies. Alexand. Succī lib. 6. mellis lb. 1. β. coque ad spissitudinem in vase stanneo duplici. Coctis adde myrrhæ 3.3. croci, omphacij an. 3.2. aluminis scissilis 3.1. Illinitur medicamentum cynanchicis & faucibus exulceratis, vel oxymellite colluitur, aut prædicta mulla, in qua rosæ præcoxerint. Nicol. Succī lb. 4. bulliant vna ebullitione. Adde tunc mellis lb. 2. coque ad spissitudinem. Tum adde initio pul. rosarum, balaustiorum, aluminis an. 3.1. in incremētis & vigore glycyrrhizæ 3.β. croci, myrrhæ ana 3.1. In declinatione, boracis, nitri, salis ammoniaci ana 3.β.

*Diacaryon
Pauli.*

*Diacaryon
Alexandrini*

*Diacaryon
Nicolai.*

AD LIBRVM SEPT.

GAL. DE COMPOSIT.

PHARMACOR. καὶ τῶν πρῶτων,

PERIOCHE VII.

Diamorum.

Ororum duo genera, alterum celsi, domesticum ferè & esculentū: alterum bati, id est, rubi. Ex utroq; diamorum fit. Sed quod ex succo motorum rubi fit, vocatur diabatinon.

Diabatinon

Initio inflammationū oris solo succo vti licet, sed ex rubentibus, necdum maturis exprimi debet. Nunc aliquid syrupi myrtillorum, vel rosarum siccarum succo misceri potest. Ad vsum verò, vt seruetur succus, melle concoquitur. Efficacius fuerit, si vel myrthinum, vel rosatum loco mellis communis misceas. Parari potest cum saccharo rosato: atq; succi ad mel quadrupla, quintupla, sextupla, proportio est, præsertim vbi per multos menses seruandum non est. Succus seorsum coquitur: deinde mel, aut saccharum adiicitur. Coquitur in vase æneo stannato ad syrupi crassitiem. Octavius in diamoro bati, batina mora collecta triduum asseruat, priusquā exprimat succum. Initio, vt magis

adstringat medicamentum, omphacium, omphax, rosæ siccæ, balaustium, malicorium, & breuiter quæ adstringunt, misceri debent. In vigore, quæ mitigant, decoctum ficuum pinguium, passularum mundatarum, glycyrrhizæ, decoctum bismalux, quo hoc medicamentum dilutius esse debet. In declinatione permiscetur mulsæ in qua coxerit ea materia, quæ descripta est in dolore dentium à materia frigida.

*Diamoron
ex descri-
ptione Hera-
cleni.*

Varia autem est mixtura. Heræ. Succus lb. 6. mellis lb. 1. vini austeri 3. 10. croci 3. 1. myrrhæ 3. 2. omphacij 3. 1. aluminis 3. 8. Gal. Succus lb. 5. seorsum coquatur: mellis libr. 1. adiciatur. Coctis & ab igne depositis adde croci, myrrhæ ana 3. 1. 8. omphacij 3. 1. siquidem, ut Heras, austeri vini 3. 10. medicamento permisceas. Quod si citra vinum, omphacij 3. 1. duas, vel tres permiscere potes loco omphacij, vel succi rhois, vel vinum granatorum austerorum misceri potest. Quemadmodum & balaustium & malicoria, siquando miscentur ex austeris malis punicis, meliora sunt. Διαμόρων bati, ut Alexandrinus. Succus mororum bati lb. 2. mellis lb. 1. sapæ lb. 8. coquantur omnia lento igne, vase æneo stannato ad syrupi crassitudinem. Seruetur medicamentum eodem vase. Nicolaus in antidotario miscet succi mororum celsi lb. 8. succi batinorum lb. 1. sapæ 3. 3. coquit, ut Alexandrinus. Aliter quoque Mesue. Sed mixtura Galeni & ratione semper utendum est.

Diaracon.

Diaracon, ex granato.

Granatorum tria genera: austerum, quod adstringit: dulce, quod lenit: acidum, quod altius penetrat. Ex his succus exprimitur, vel integris cum suo malicorio, ut magis adstringat: cum nu-

cum nucleis, vt mediocriter: cum pulpa sola, vt minus adstringat. Quod adstringit magis, initio coctum per se conuenit sine melle, quia tum resolutione nihil est opus. Atque vt valentius adstringat, aliquid adstringentium pulueratorum concoqui potest: vt sit iucundius medicamentum quarta pars syrupi rosæ de ficcis, vel myrthorum, vel cydoniorum misceri potest. Postea quoque mel rosatum, aut sine his cõserua rosarum siccarum & similia. Mel autem adiiciendum magis, cum digerendi locus est. Coqui debet in vase æneo stannato, rudicula agitari ex materia, quæ adstringat, qualis est rubi. Succus ita coctus ros ab Arabibus appellatur. Incrassatur aliquando Sole. Aëtius hoc modo cõfecit ex Galeno. Ex tribus generibus granatorum lb. 3. mensura nostra aut pondere exprimuntur. Galenus addit exprimi oportere cum suis corticibus tuis. Aëtius addit glycyrrhizæ 3. i. decoquit ad spissitudinem: tum addit mellis 3. 13. 14. 15. contra inflammationes oris, fastidia ciborum, & alui fluxiones. Medicamento addi possunt, quæ in medicamento diamoro, & diacaryo dicta sunt. Eodem modo è succo cotoneorum cum prunorum acerborum, qualia quæ vulgò dicuntur (prunelles) & genus quoddam, quod tardissimè maturatur, berberorum, cerasorum adstringentium, grosellarum (gallicè groselles) cornorum, sorborum, mespilorum, omphacis, agrestæ, stomachica conficiuntur. Sed vt acerbitas vincit, ita plus mellis miscendum est in his stomachicis, Quædam parantur ex materia esculenta, & hæc non solum inflammationibus oris, sed fastidio ciborum, fluxionibus alui, & vomitionibus conueniunt. Alia ex materia non escu-

lenta, vt quod paratur ex corticibus nucum, quæq; alumen, sulphur, calcanthum & similia recipiunt. Hæcque solum stomachica sunt.

De Gargareone inflammato.

Gargareo defluxu humorum aliquando nimis relaxatur, vt quasi flaccidus concidat, quod malum medicamentū adstringentibus & siccantibus curandū. Vuluam appellant, quāquam vuæ morbus vel vulua, abscessus est in extremo gargareone eo modo, quo si digitus inflammatus in extremam sui partem materiam inflammationis transmitteret, vel ea parte turgeret magis. Initio inflammationis clystere, vel potione mollienda aluus, sanguis è cephalica detrahendus, cucurbitulæ ceruici affigendæ. Diuidendæ verò, quæ sub lingua sunt, quies, inedia, alimēta sorbilia imperanda sunt. Interdicendum vino, acribus, duris. Topica initio repellant: in statu misceantur, quæ mitigent: in declinatione, quæ discutiant. Abeunte malo in vuam appellatam, animaduertendum an rubeat, doleatque. Sic mitigatoriis & discutientibus, vbi liuescit, præcidere oportet. Nonnunquam exulceratur, vbi ad curationem vlcerum recurrendum, vt purges, incarnes, cicatricem ducas. Sed in materia, hæc efficiat, esculenta, aut quæ nihil habeant virulentū, eligenda: quanquam aliquando vbi ea vlcera serpunt & putrida sunt, calchanto & similibus metallicis vti licet. Sed ne deuorentur, prouidendum, atque ea materia ex secundo de materia Chirurgica repetenda. Quæ repellunt, alia sunt leuia, sapore austero, aut leuiter adstringentia, palmulæ, rosæ, capræoli vitis, rubi genera, cytini, id est, hypocystidis,

auftera mala & pruna. Talia cerasa, pyra, radix mori & similia. Alia verò media, myrrhus, myrrha, illis & quercus folia, glandes, mespila, cotonea, castanea, echini. Fortia sunt rhu, malicorium & balauftia ex aufteris punicis galla, alumen. Materia incoquitur aqua vel oxycrato ad gargarifmum. Leuigatur vel aspergitur gargareoni: ex leuibus & fortibus varia proportionem infinita mifcentur medicamenta. Eodem modo temperatis mediis cum leuibus aut fortibus. In duriore corpore & maiore fluxione fortioribus vtendum, ita & alijs vtèris pro ratione. Ex eadem materia fuccus, fi licet, exprimitur, qui liquidus vfui eft. Siccatur vt inde puluis infpergatur: qui fi vifcidus permanet, diluitur. Mitigant glycyrrhyza recens, althæa, vux paffæ, iuiubæ, pruna, febeften, ficus pingues. Horum vtimur decocto, vel eadem adftringentibus concoquitur. Digerunt autem prius commemorata, organû, hyffopus, & similia. Atq; diacaryo, diamoro, diarceo è granatis, & alijs id genus, cõfcripta prius ratione, in inflammatione gargareonis vtendum eft. Præcidendi gargareonis ratio ex libr. 3. Prognof. Hipp. 6. Pauli, & Celſo petenda eft. Vritur, ſcarificatur, præciditur. Sed videndum ne maior pars, quàm oportet, auferatur. Sic enim vox perit, & ſpiritualia nimium refrigerantur.

Cautio in gargareone præcidendo.

De Aphthis

Aphthæ Græci, Alcola vocant Arabes. Serpentia oris vlcera vertunt Latini. Aphthicos vocatur, qui laborat. Aphthos morbus eft familiaris pueris, vt ex 3. Aphorif. lib. licet colligere. Eft autem, quod ſuperficiem oris occupat. A gin-

Aphtha.

giuis sæpe incipit, serpit in palatum, descendit in
 vuam & fauces, periculosissimum pueris, & quod
 sæpe eos consumit. Galenus duplex genus facit,
 Epid. Aliud est mitius, aliud cachoëtes & malignū.
 Hoc vitium ferè cum ardore & erysipelate. Causa
 autem duplex: in pueris quidē mollities oris, quod
 ait Gal. quasi βρωδης, propter mollitiem à sero la-
 cteo patitur, & insuetis generibus cibi & potus. Al-
 tera causa, quæ grauius malum facit, excremento-
 rum acriū copia, vnde maligna vlcera & depascen-
 tia sæpe commouentur. Hoc viris & mulieribus ali-
 quando accidit. Sunt & Aphtharum differentia à
 materia sumptæ. Aliæ enim rubent à sanguine: à bi-
 le flauescunt: albicant à pituita salsa: nigricant ab a-
 trabile. Remedia inde euariāt. Deinde quia in mol-
 lioribus & nimis maligna affectione clementiori-
 bus vtendum est. Itaque ardor refrigerandus est.
 Quod autem exulceratum, cicatrice claudere oportet.
 Itaque in pueris prouidendum nutrici, vt pri-
 mum quidem purgetur: deinde nutriatur alimentis
 partim refrigerantibus, partim adstringentibus lo-
 co pulricularum, quæ farina tritici, lacte, & sale vul-
 gò pueris coquuntur, hordeato vtendum est cum
 saccharo rosato. Os colluatur iulepo rosato, myrti-
 no, addita parte succi granatorum, & eorum, quæ
 prius commemorata refrigerant & adstringunt. Si-
 militer ex materia, quæ leuiter adstringit, rosis, ca-
 preolis vitium, & cæteris aqua coctis collutiones
 fiant. Inde pulueres vlceribus inspirantur, qui vel
 mediocriter adstringunt, quique fortiter. Præscripta
 sæpius ratione vsurpanda sunt in igneo feruore, la-
 ctuca, intybum, solanum, portulaca, plantago, cen-

*Aphtharum
 genus duplex*

*Aphtharum
 causa duplex.*

*Aphtharū
 differentia à
 materia sum-
 ptæ.*

tinodium & similia. Coquuntur aqua ad collutionem: quæ aqua etiam alimentis misceri potest. Vt-
mur quoque aquis inde distillatis caphura addita,
succis, granatorum, ribes, oxiacanthi, cerasi, mali, pyri,
materiæ adstringentis quæ ut dulciora sint, saccha-
ro rosato cõdiri possunt: Miscetur quoque diamo-
ron, diacaryon, diarceon, & alia prius cõmemorata
ac mellita, Miscere cõuenit in initio, & sine adstrin-
gentia. In prærubris vtendum iis quæ leuissimè ad-
stringunt: in albidis, adstringentibus magis: postea
iis, quæ citra rorsionem digerunt: in subflauis, refri-
gerantibus magis: in nigris, magis discutientibus. Vbi
verò sordida admodum vlcerà sunt, & sèrpunt ni-
miùm, ad remedia malignorù vlcerum veniendù, ut
purses, incarnes, cicatricem ducas, quorù materia
ex secundo de materia Chirurgica repetenda.

De vitis vocis.

VT vitia vocis intelligamus, quia ratione vox *Vocis mate-*
naturaliter perficiatur, intelligere oportet, *ria.*
Materia vocis spiritus est, inclusus in tho-
race & pulmonibus non quomocunq; exclusus,
sed vehementius, quàm in expiratione. Spiritum eo
modo vehementius exclusum exsufflationem vo-
cant. Exsufflatio itaque materia vocis est. At hoc
esse non potest sine actione musculorum interco-
staliũ: à nervis etiam, qui à respondentibus spinæ
vertebris intercostalibus spatiis describuntur, vim
nerui accipiunt à cerebro. Itaque cerebro læso, nec
vim demittente in nervos, cessabunt muscoli inter-
costales. Nec erit efflatio, nec vox similiter radice
læsa nervorum intercostalium, aut musculis essen-
tiali morbo laborantibus. In vulneribus thoracis,

quæ in cauum penetrant, quantum spiritus per vulnus efflatur, tantum materiæ voci detrahitur. Vt aliquando vel obscura, vel quasi dimidia, vel certa vox nulla relinquatur. Atque de materia. Iam verò spiritus ille aliquando interceptis viis intercluditur, ne ad asperam arteriam & laryngem perueniat, aut non conuenienter perueniat. Ita asthmaticis, purulentis vox sæpè læditur. At vbi efflatio libero trāsitu ad arteriam & laryngem peruenit, aliæ causæ læsæ vocis requirendæ sunt.

Ac causa sæpe & in tunica, quæ meliori parte arteriam vestit, communi quidem atque continua, & tunica, quæ totum os interius, fauces, linguam, palatum, & œsophagum inducit. Ea ergò tunica cum longa, multa, irrigatur distillatione, vocem adimit: moderatè verò humectata raucedinè facit. Irrigatur autem ferè à distillatione, cui accedit quoq; humiditas è pulmonibus, vel asthmaticis & purulētis. Sed hæc quoque inspirato aëre frigidiore, vocem corrumpit: vel aëre venenato, aut maligna qualitate prædito: quod aliquando accidit iis, qui metalla curant, aut halitu quodā è speluncis, vel ab animæ venenato, quale fortasse est, quod de lupo scribunt, Lupi Mœrim videre priores. Sed nimium resiccata ea tunica vox vitium trahit, & fit clangor: vel in febre vehementi ardente, causa post longas vociferationes, multasque, vitium contrahit simile lassitudini, quæ phlegmonodes appellatur. Vulnerata quoque arteria & ita efflato spiritu, materia vocis, vox perit, nonnunquam quoque potu meraciore. Sed larynge læsa maxima vitia accidunt voci, præcipuè vbi muscoli aperiētes vel claudentes laborāt.

Neruis quoque vocalibus læsis, vox grauiter læditur. Sæpe etiam aboletur gargareone, epiglottide, faucibus, musculis, qui arteriam coniungunt, œsophago. Oesophago respondente, spina, & maximè, vbi intrò luxata est neruis sextæ coniugationis, qui carotidibus affident in collo, ac denique cerebro læso vox lædi potest. Itaq; priusquam de remediis vocis statuatur, videndum de causa, & an remediis locus sit. Incisis enim neruis sextæ coniugationis, gargareone, musculis, vel aperientibus, vel claudentibus, desperatur curatio: quemadmodum inueterata raucedo, quæ vel annum, vel duos annos superat, incurabilis à multis iudicatur. Ac Medici arteriaca vocant medicamenta, quæ vel musculis laryngis, vel membranæ, quæ arteriam succingit, medeantur, quorum triplex genus est. Primum læuigat, minimè mordax, emplastica natura, quo genere vtuntur in raucedine, aspreddine, in initiis inflammationū. Secundum genus est facultatis citra rosionem abstergentis: in quo genere, vt in reliquis, distinguenda sunt, quæ magis aut minùs id faciunt. Tertium genus eorum, quæ siccant, discutiunt.

*Arteriaco-
rum medica-
mentorū ge-
nera tria.*

Itaque ordo est in vsu horum medicamentorum, vt primùm lenientibus vtare, donec moderatior fuerit inflammatio: postea leuiter abstergentibus, vt paulatim abstergendi facultas augeatur, tum siccantia permiscantur, postremò acria. Magna pars horum medicamentorū in hypoglottidas, hoc est, medicamenta, quæ tenentur sub lingua, fingi debent, vt paulatim illiquescant, & deglutiantur, tumque omninò cohibenda tussis, ne materia defluens in arteriam reiiciatur. Etenim hæere necesse est.

AD LIB. VII. DE COMPOS. MEDIC.

Præterea viscidis ferè medicamentis colligatur materia. Primi generis oua sorbilia, butyrum, amyllum, tragacantha, terra sigillata, gummi arabicum, glycyrrhyza, sorbitio vulgaris è tritico, ex hordeo, lac, mustum dulce coctum, ius passularum bene coctarum, dactylorum veterum & dulcium, iuiubarum, sorbitio ex pineolis recentibus, quomodo fit ex amygdalis, decoctum nucis pineæ, esus pedum animalculorum coctorum ad putrilaginem, gelatina, fufurum cremor, semen lini, althææ, & inde mucagines. Muecago psyllij, seminis cucurbitæ excorticati, cittuli, violarum, melonis. Hæc eadem fient secundi generis, additis saccharo, alphenic, diatragacantho frigido, penidiis, pilulis albis, saccharo violato, ac tandem melle. Iam in secundo genere præter hæc decoctum amygdalarum, caricarum pinguium (nam acres & aridæ ad tertium genus sunt referendæ) syrupus violatus, iuiubarum, prunorum dulcium, nenupharis, de papauere, de floribus & foliis althææ, è decocto nucis pineæ resinosa, è decocto passularum pinguium. Tertij generis hyssopus, thymum, filicis radix, semen ormini, vrtice, cinamomum, cassia lignea, piper, spica, & alia id genus aromata acria, thus, crocus, myrrha, mastiche. In concoquentibus numerantur, terebinthina, coquit, terget, siccat, amygdalæ amaræ, detergent, & his magis farina orobi, ormini semen, radix iridis. Diaireos salomonis facit ad abscissam vocem à frigore: similiter & diaireos simplex, vel diatragacanthum, ubi à calore vitium est. Nam in hæc tota materia distinguenda, quæ refrigerant, contra causam calidam: similiter quæ calefaciunt, contra frigidam causam.

Galenus ex Hippoc. in raucedine, siue fit à distillatione, siue à frigore, non putat vtendum medicamentis purgantibus, quanquam hoc tempore & cassia, & catholico sine periculo vteris. Voce clangosa læuigantibus, quæ refrigerant, vtendū est. Balneum quoque in læsa voce conuenit, vbi vel à calore, vel immodica vociferatione contractum vitium est. Consensus est veterū vocis studiosos plurimum iuuari, si plurimum panem siccum ederint, priusquam bibant, aut liquida sorbeant. Mixtura trium generum concorporatis aridis, vel diaireos cum vitello oui, cum butyro, syrupis, mucaginibus, infinita remedia constitues, vt res exiget.

*Raucedini
purgatiōem
accommoda-
re Galenus
vetat: recen-
tiores Medi-
ci imperant,
sed clemēti-
orem.*

Reliquo hoc libro de tussi, reiectione sanguinis, & spirandi difficultate agit Galenus, ac plurimum vitur medicamentis narcoticis: quorum vsus est bene purgato corpore, vbi nimum tussis vrget, & vigilia. In narcoticis, itaque syrupus est de papauere, cui proximi sunt syrupus de nenuphare, & violatus recens. Galenus plurimus est in descriptione diacodij, quod ita confici debet. Decem capita 7.8. aut nouem papauer. candid. loco neque squalido, neque palustri colliges, vt sint ea capita neque molliora, neque sicciora. Magnitudine verò mediocria. Capita ista selecta vnum diem sines. Neque statim exempla coques post horas 24. qui dies vnus est, sextario aquæ puræ & synceræ vel pluuij, vel fontanæ, quæ non ducatur per canales plumbeos, incoques. Est autem sextarius, quantum capit cheopina Parisiensis, adiecta quarta parte. Coques autē dum capita intabescant. Sic autem capita exprimes in aqua, in qua coxerint, animaduertesq; ad mate-

*Diacodij pra-
paratio.*

riam decocti, vt dimidiū vel sapæ, hoc est, vini cocti
 è musto dulci, in morbis thoracis, ex musto adstrin-
 gente, in dysenteriiis & vbi vigent vigilie, tenuior-
 que fluxio est, vel mellis, vbi partim sistendum, par-
 tim educendum, nec ita vigent vigilie, nec acris,
 aut tenuis fluxio. Alioqui & sapæ & mellis vtriuf-
 que parem modum in media conditione, decocto
 adicies. Coques autem dum sit spissitudo syrupi.
 Aliquando glycyrrhyza addiicitur loco mellis, dia-
 tragacanthum frigidum in calore & siccitate: dia-
 reos simplex, vbi educendum. Saccharum quoque
 loco mellis misceri potest. Datur cochleare delin-
 gendum. Aliud est medicamentum narcoticum,
 quod Philonium veteres & recentiores Medici ap-
 pellant, quod variè conficitur. Græcum hoc modo.

*Philonium
Græcorum.*

Piperis albi 3.20.ß. seminis hyoscyami albi tantun-
 dem: opij 3.10. croci 3.5. spicæ nardi, euphorbij, py-
 rethri, ana 3.1. vniantur omnia melle cocto. Detur

*Philonium
Arabicum.*

dimidium drachmæ, scrupulus vnus. Arabicum hoc
 modo. Papaueris albi, hyoscyami, ana 3.20. aut for-
 tasse loco papaueris piperis scribendum est: opij,
 terræ sigillatæ ana 3.10. lapidis hæmatitis ana 3.5.
 pyrethri, castorei, spicæ, euphorbij, margaritarum
 non perforatarum, carabæ, zodoariæ, doronici, gal-
 liæ moschatæ ana 3.1. caphuræ 9.1. Incorporentur
 omnia melle rosato colato. Dosis à 3.ß. ad 3.1. cum
 succo arnoglossi, in sputo sanguinis vino dulci, ad-
 iecta parte rosarum. R hazes aliter. Piperis, ameos,
 foliorum mentastri, castorei, baccarum lauri, cymi-
 ni ana 3.1. opij, mandragoræ, seminis hyoscyami
 albi ana 3.ß. mellis q. l. Dosis 3.1. aut 9.4. quia hoc
 Philonium leuissimum est: Græcum fortissimum:

in medio verò Arabum. Nicolaus proximè describit ad Philonium Galeni. Alexandrinus quoque: Actuarius, sublato castoreo. Alexandrinus aliquot descriptiones Galeni facit. Compositio describitur lib. 9. Sunt & alia narcotica, Pilulæ de cynoglossa, Athanasia, diapente, & antidotum, quod & pleuriticis prodest, empyicis, tussiculosis, ut vna portione liberet. ℞. castorei, opij ana 3. 4. succi baccarum lauri, mandragoræ, cinamomi, spicæ, cardamomi ana 3. 2. croci, cassiæ, dauci, ana 3. 1. β. costi, myrrhæ, galbani, piperis albi ana 3. 1. vniuntur melle. Datur castaneæ magnitudo cum tepida.

De asthmate, orthopnea, difficultate spirandi.

IN his omnibus difficultas est spirandi: sed *Spirandi difficultatis tres causæ.* hæc in genere tres causas habet, quæ ad rectè curandum recognoscendæ sunt. Itaque

difficilis spiratio est, vel propter vehementem æstum conceptum in thorace & pulmonibus, ut in peripneumonia, graui pleuritide: altera causa est, angustia partium spiritalium, quæ vel puri, ut in tabidis & purulentis, vel crassæ & viscidæ pituitæ, ut in asthmaticis, vel tuberculo aliquo, abscessu incluso in partibus spiritalibus, intercipiuntur. Tertia causa est, imbecillitas partium, quæ respirationem faciunt: atque hæc distinguenda suis notis, quas scriptas inuenies cap. v. & viij. libro 4. de locis affectis. Galenus hoc libro alias differentias difficultatis spirandi relinquit. Tantum agit de asthmaticis & iis qui, quia periculo suffocationis, quasi recti coguntur decumbere erecta ceruice, orthopnoici appellantur. Asthmatis itaque & orthopnoeæ causa, angustia est à crassa & viscida materia

*Asthmatis
Et orthopnoeæ
causa.*

bronchiis pulmonis : atque huius mali initium ferè est à perpetua distillatione. Itaque imprimis habenda ratio totius corporis, deinde capitis : postremò liberādus pulmo ea materia, quæ iā inhæsit. Quòd ad vacuationem totius corporis attinet, phlebotomiæ quidem aliquando locus est in plethoricis, bene habitis corporibus, aut in quibus suppressa est solénis aliqua sanguinis vacuatio. Et quia hic morbus senibus, corporibus natura frigidis, conditione pituitosa ferè nascitur, nō temerè detrahendus sanguis est. Quod ad caput attinet, vacuandum per errhina potius, quàm masticatoria. Tōdendus est capillus, corroborandum caput est per ea, quæ prioribus libris descripta sunt : parca cœna, vsus vini tenuis, alimentorum, quibus vis insitum incidendi, tū detergendi. Gal. 6. Epidimion ex Hippoc. sententia abstinendum putat acribus, vt allio, sinapi, iis, quæ difficulter coquūtur, vt suilla, bouilla, ouilla, alimētis mali succi, quæ descripta inuenies lib. de euchy. & cacoeh. Postremò iis omnibus, quæ vehemēter tendunt aut mouēt, qualia sunt exercitia, cursus, clamor, ira, vociferatio, & alij id genus affectus animi. Medicamētorum facultas incidat, abstergat, sed citra insignem calorem: non adstringat, non refrigeret, nō sit narcotica. Hoc quoq; vult Galenus. Medicamenta quæ natura sua siccant, diluit, vt facilius crassitiem humorum diuidant, & nec præter modū ficient. Propterea & multum potum cōcedit, vnde crassitiēs materiæ diluatur. Sed talis sit multus potus, vt iuuet quidem, & nō noceat. Nocet potus à quo repleti potest caput vaporib⁹. In remediis maximè probat, quæ parantur è scylla, qualia sunt mel

*Phlebotomia
quando locus
spirandi
difficultate.*

scylliticum, acetum & oxymel scylliticum. Gal. idem
 mel scylliticum hoc modo cōparat. Scyllas aridas
 vase, in quo mel repositum fuerit, reponit sub cani-
 cula, exponit soli, subinde obuertēs vas calori solis,
 & prohibēs frigore Aquilōnis: inde resudat liquor,
 qui melli mixtus efficacissimum remedium est, vbi-
 cunque crassus humor incidēdus, & viscidus deter-
 gēdus, vt in asthmaticis, epilepticis, & aliis id genus.
 Alioqui scylla cōquitur, exprimitur succus & misce-
 tur melli, vel ē cruda succus expressus cōcoquitur
 melli. Dosis à semisse drachma, vt in pueris, ad 3. 2.
 Acetum & mel scylliticum describuntur à Nicolao.
 Looth de scylla respōdet melli scyllitico. Purgatio-
 nes autem totius corporis subinde reuocandæ ali-
 quando ex cassia, catholico, sed præcipuē agarico.
 Materia, aristolochia, gentiana, enula, centaurium,
 radix maioris centaurij, melanthium, iris, organū,
 thymum, hyssopus, satura, pulegium, semen vrticæ,
 irionis, asellorum puluis, & qui ē limacibus torrefa-
 ctis, ē præparato pulmone vulpis, vermibus serici,
 ericio, lacertæ stercore, odorato, quod vulgus mos-
 chum appellat, vermibus subiectis vrticæ, interiori-
 bus oculis philomenę. Adde sulphur viuum, scænu-
 græcum. Ex aliorum decoctis oxymel fit, vel meli-
 cratum, pulueres butyro, melli scyllitico vel liquidis
 permiscuntur: alioqui decocto ficuum aridarum.
 Laudatur decoctum rutæ, galli fatigati lucta, cocti
 cum herbis esculentis, quibus vis insit siccandi, inci-
 dendi, detergendi. Cucurbitæ scapulis, cruribus, sub
 mammis affigendæ. Thorax primū munitur for-
 dida lana, prius imbuta oleis amygdalarum dulciū,
 de lilio, & similibus. Postea quoq; dropaces, sinapi-

*Mellis scylli-
 tici præpara-
 tio ex Gale-
 no.*

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.
 fmi, & quæ exulcerant, adhibentur. Theriacæ &
 mithridatij vsus conceditur interuallis: decoctum
 quoque satis dilutum ligni gaiaci: aut cōcoqui de-
 bent passulæ, ficus, glycyrrhiza. Videndum tamen
 ne quis fallatur, vt putet causam asthmatū crassam
 & viscidam pituitam, cū sit abscessus. Hic enim
 paucus potus cōuenit: medicamenta verò, quæ in-
 cidant & siccent, in quibus maximè probantur à
 Galeno, quæ aromatica sunt.

AD LIB. VIII. GALENI
 DE COMPOS. PHARMAC.

ἔν τῷ πρῶτῳ,

PERIOCHE VIII.

*Stomachici
 qui dicantur.*

ἁπλοῦς.
 ὑπὸ πρῶτῳ.

Alenus in hoc libro 8. agit de sto-
 machicis, & iecorariis. Stomachici
 dicuntur, qui imbecillitate stomachi
 laborant: quanquam ab acciden-
 tibus, quæ imbecillitatem sequun-
 tur, aliquādo stomachicos dicunt,
 qui vel subuersione ventriculi, quam vocant ἀνα-
 τροπὴν, vel supinitate, quam appellāt ὑπὸ πρῶτῳ,
 stomachicos nominant. Atque omninò, vt antè
 scripsit Galenus 2.lib. imbecillitas stomachi, hoc est,

oris ventriculi, & virtutis concoctricis totius ventriculi, maximam vim habet aceruandis excrementis. In his affectibus deicitur appetentia, nausea quædam est, aliquando vomitio & diarrhæa: atque aliquando ea humiditas fluitat, nonnunquam imbibita est biliosa, nunquam sine vitio: quæ omnia ad curationem reuocanda sunt. Ac præterea, ut ventriculi affectibus artificio medeamur, cognoscenda ea, quæ scribit Gal. 3. lib. de morbis & symptomatis, cap. 5. lib. 5. de locis affectis, 6. de sanitate tuenda 7. Methodi, & signa in arte parua. Intemperies si sola est, contrariis euinci debet. Nam vbi æstuat, refrigerandû: vbi friget, calfaciendum: si squallescit, humectandum: vbi multâ humiditate laxatur, siccantibus atque adstringentibus vtendum. Hæc autem omnia signis ostenduntur, quæ inuenies in arte parua. Atque remediorum duplex genus. Alterum in alimentis, quæ sua qualitate morbo repugnât: alterum in medicamentis, quæ partim deuorantur, partim adhibentur foris. Quæ foris adhibentur, linimenta sunt. Alia cataplasmata: quædam emplastri formam habent. Sunt & fomenta. Atque hæc omnia partim interiori parti, vbi sternû est, partim ad 12. vertebrâ dorsii applicari possunt. Sed quæ à dorso applicantur, aliquid tenuium partiû habeant, ut per densitatem viæ penetrare possint. Itaque in linimentis, quæ refrigerant, ceratû est rosaceum Galeni, ex ceræ parte vna, tribus aut quatuor partib. olei rosacei, quod legitimum sit, liquatis in vase duplici: deinde subactis cum succo omphacij, vel simili adstringente. Hoc enim dictû sit in vniuersum, medicamenta quæ stomacho adhibentur, egere adstrictione, quæ scilicet

*Stomachica
remedia quibus
partibus
externis applicanda.*

corrobores. Quamquam in adstringendo modus esse debet. Nam quæ nimium adstringunt, nimium siccando nocent. Conuenit & vnguentum rosaceum, ceratum santalinum rosaceo dissolutum, recentes rosæ, vel in austero vino parum vinoso decoctæ. Item oleum cydoniorum, myrobalanorum, comparatum ex vitium capreolis, & aliis rebus id genus, quæ & adstringunt, & refrigerant. In eadem intemperie veteres plurimum vsi sunt medicamentis, quæ ex succo cydoniorum comparantur, quæ etiam secuti sunt recentiores, vt in syrupo acetoso, de cydoniis.

*Ad calidam
vtriusque in-
temperiem vti-
le remedium.*

℞. succi cydoniorum depurati per residuum, sacchari an ℥.i. aceti 3.3. coque ad spissitudinem. Datur cum aqua. Conuenit stomacho calfacto, confirmat, facit appetentiam. Poteris tamen inuenire modum sacchari, vt erit calor. Eiusdem generis sunt Miua, vt miua Rhazæ, siquidem sine vino & aromatibus comparetur. Nam cum his refrigerato stomacho conuenit succi cydoniorum depurati per residuum ℥.i. sacchari ℥.i. β. vini veteris ℥. β. Coquatur, & despumetur. In calidum autem immitatur nodulus sequens.

℞. Zinziberis, spicæ, cinamomi, caryophyllorum, ana 3.2. mastiches 3.4. Inuoluatur in nodulo. Alias Miuas describemus in intemperie frigida. Eodem modo oxyfacchara, syrupo de granatis, de ribes, de grossulis, de agresta vteris: hæc enim ad refrigerium ventriculi faciunt, corroborant & appetentiam excitant. In his autem qui abhorrent à syrupis, materiam horum immiscebis alimentis, vel, quod fit, coques & condies saccharo in vocatis vulgò Tartina-giis. Cæterum hoc semel dictum fuerit, alimenta & medica-

medicamenta, quæ imbecillo ventriculo adhibentur, oportere vel calida, vel frigida esse, quia tepida robur dissoluunt. Abstinentum tamen nimum refrigerantibus, ne inde natiuus calor offendatur. Et quia frigida intemperies sæpius accidit, propterea multò plura medicamenta descripta sunt ab antiquis, quæ faciunt contra intemperiem frigidā: quāquam & horum quædam contra declinantes inflammationes ventriculi, ad resoluendum videlicet, scripta sunt: quale est laudatum à Galeno, & quod stomachicum Galeni vocant. Sed iam parari non potest inopia nardini vnguenti & ceræ pōticæ, aut aliōqui amaræ. Hoc modo tamen conficietur vtile, & accedens ad medicamentum Galeni.

Tepida imbecillo ventriculo non adhibenda, quia robur dissolunt.

Comparabis itaque optimum oleum nardinum, aut ex his aromatibus, quæ calfaciant & corroborent, vno, pluribusve, cinamomo, ligno aloës, moschata nuce, macere, spica, cypero, lauēdula, mentha, maiorana, rosmarino, stēchade, cardamomo, schœnuantho, & aliis id genus, quæ quidem olea hac arte conficies. Parem modum olei & vini permiscebis: coques deinceps, & ordine iniectis, quæ vel breuiorem, vel longiorem coctionem sustinent. Coques autem ad vini consumptionem, comparato oleo, hoc modo miscebis.

Ad frigidum ventriculi intemperiem remedia.

℞. ceræ citrinæ 3. 4. olei 3. 3. 6. Liquefiant in vase duplici. Tum addes succi omphacij, sumach, vel alterius id genus 3. 3. aut 4. confice ceratum. Quod si videtur esse durius, aut grauius, in vsu diluetur cōuenienti oleo, vt sit vel liquidius, vel spissius. In liquidiore intinges vel gossipio, vel lana dibaphatica (vulgò escarlatte) & calidum medicamentum ad-

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.

mouebis. In declinationibus inflammationum, loco
 medicamenti Galeni & meliloti, utemur empla-
 stro nostro de meliloto dissoluto in oleo conueniē-
 ti, ut de spica, de lauendula, & aliis comparatis ex
 præscripta materia. Humidior ventriculus siccanti-
 bus & adstringentibus curari debet: siccior, hume-
 tantibus. Meminisse tamen oportet semper inter-
 miscenda, quæ adstringendo corroborant, quales
 sunt rosæ, succus cydoniorum, prunorum non dul-
 cium, & aliorum id genus: aromata verò, ubi frigi-
 ditas coniuncta est. Sed ferè fit, ut ad intemperiem
 sequatur excrementorum prouentus, unde ferè fiūt
 & anatropè vocata subuersio, & hyptiasmos, hoc
 est, supinitas. Anatropè hæc habet accidentia, cibi
 fastidium cum nausea, aquæ vomitus aliquādo, ro-
 sionem, vultumiam, aut caninā appetentiam, fasti-
 dium, quale est repletis è cibo. Sæpe accedit multi-
 tudo vitiosi succi, alioqui pauçæ, vel nullæ humidi-
 tatis. Hyptiasmos aliquādo ab intemperie citra hu-
 morem: aliquando cum humore multo quidem,
 sed non maligno. Is humor aliquando fluitat ferè
 tenuis, nonnunquam crassus & viscidus imbibitur
 ori & tunicis ventriculi: nonnunquam cum signis
 caliditatis, æstu, siti: aliquando sine siti, ubi frigiditas
 coniuncta est. Eiusmodi humiditas appetentiam
 deiicit, & ea cōmouet, quæ in anatropè dicta sunt.
 Hæc autem affectio dissoluit tum os ventriculi, tum
 ventriculum ipsum. Quo modo vincula, nerui, mē-
 branæ, imbibita omnia multa humiditate laxa, vi-
 cta & quasi omnino dissoluta redduntur. Eget hæc
 affectio primū quidem vacuatione: atq; ubi hu-
 mor fluitat & tenuis est, partim vomitu, partim le-

Cantio.

uibus medicamentis vacuari potest: deinde siccantibus, adstringentibus, & corroborantibus curari potest. Quod si crassa & viscida materia est imbibita profundius, oxymelite vel simplici, vel composito ex decocto radicis fœniculi, cinamomi, & aliorum id genus, quæ, scilicet, incidunt, tenuant, præparari debet. Hiera simplex, ut medicamentum efficacissimo, aliquoties utendum erit, ut quod vim habeat incidendi, detergendi, corroborandi, purgandi, & præsertim quæ sunt in ventriculo, & primis venis. Datur 3.2. aut eò plus cum hydromelite, vel oxymelite. Repurgata materia, corroborantibus utendum erit. Vbi verò humiditas frigida est, siccandum, detergendumque. In humiditate neque crassa, neque viscida in alto posita, sola adstringentia satis esse possunt: quanquam tutius fuerit pilulis communibus, vel ante cibum datis vacuare materiam. Alioqui pilulis ex rhab. & agarico. Alioqui terebinthina utemur. In intemperie frigida & humida, tum quæ purgant, tum quæ adstringunt, inimica sunt, utendumque medicamentis, & alimentis, quæ calefaciunt, & siccant. Medicamenta in hoc libro descripta ad anastropas & hyptiasmos ferè composuerunt veteres ex rebus adstringentibus & detergentibus, succo punicorum acido. cydoniorum, sorborum, mespilorum, myrtorum, dactylorum recentium, & quæ vulgò (prunelles) dicuntur. Adde, si vis, grossularum, & similium, quorum compositionis hoc sit exemplum, addito melle, quod ad immoderatas omnes affectiones ventriculi facere scripsit Galenus, nisi sint cum vehementi æstu.

Succi cydoniorum depurati sextarij duo (hoc est

AD LIB. VII. DE COMPOS. MEDIC.

nostro more semisextarioli quinque, vel libræ duæ cum semisse) mellis despumati optimi sextarij duo, id est, semisextarioli quinque, vel libræ tertiæ cum 4. quartariis, aceti acris sextarius vnus, hoc est 3. xx. vel non ita acris sesquiseptarius, hoc est 3. xxx. Coque ad spissitudinem. Quòd si frigiditas cõmunicata est, iam coctis adde zinziberis 3. 3 piperis albi 3. 8. Læuigata coctis aliis permiscuntur. Aliud.

Eiusdem carnis cydoniorũ, mellis ana ʒ. i. aceti albi tantundem. Bulliant simul, & agitentur: tum adde piperis, zinziberis ana 3. i. petroselini Macedonici 3. 6 In frigiditate cõuenit diagalanga, dianison, diacuminum, diatriton piperis, zinziber viride, nux moschata, condita diuitibus, vt Chebuli conditi. Confectio anacardina, theriaca, mithridatium, & maximè vbi refrigerato ventriculo plurimi flatūs excutiantur, vnde periculum hydropisis imminet. Et quia apud veteres, tum etiam recentiores Medicos absynthium sæpè memoratur, de eo sic habeto. Utendum itaque absynthio aromatico, non eo, cui horribilis sapor est. Itaque decoctum absynthij biliosa deterget & subducit, si quidem altius nõ fuerint imbibita. Maior vis inest syrupo de absynthio, aut melicrato parato ex decocto absynthij. Infestissimum verò absynthium, quibus pituita in ventriculo inhæsit, nisi decoctum eius cõdiatur aromatis, incidentibus, calefacientibus, & melle vel saccharo, quod detergeat. Emplastro v̄sitatissimo, eodemq; efficacissimo ex mastiche, cerato stomachico Galeni, carne cydoniorum sic vteris. Mastiche & ceratum stomachicũ vtrinq; corroborat, & discutit, cydoniatum, caro cydoniorũ, deterget, & corro-

borat. Tria hæc pondere æquali permiscantur, singulorum ʒ. i. iunguntur cum oleo mastichino, de spica, & aliis. Aliquando vbi discutiendum magis, neque ita adstringendum, plus mastiches & cerati minus miscetur, cydoniati aliquando, ex sola mastiche, aut cerato emplastrum conficitur. Augendus modus cydoniati, vbi vel vomitio, vel diarrhæa vexat. Sed duplex cydoniatum est: alterū sine speciebus, quod vbi calor est, vsurpandum: alterum cum speciebus, quod in sensu frigiditatis conuenit.

Ad dolorem stomachi.

Stomachus vegetissimo sensu præditus est propter neruos illos insignes à sexta cōiugatione. Archigenes in magno dolore ventris venā secat, extrema ligat, cucurbitulas circa stomachum affigit, lenientibus fomentis vitur, glāde aluum subducit potius, quàm clystere, quia à clysteribus metuit, ne inde sublatus vapor dolorem augeat. Secunda autem interna, & perseueratē malo, vtriusque brachij, & hoc magis, si gravis dolor est, si repentinus, si difficilis ructus & spiritus, si febris est, si dolor in dorsum & scapulas extenditur. Historia est apud Hippocratem lib. Epidemion de muliere quadam, quæ in vehementissimo dolore stomachi nullis adiuta est remediis: ducto tandem sanguine ex utrāque manu seruata est. Cucurbitulæ, vt Archigenes, circa stomachum, vel, vt alij, vmbilico, vel ad latera vmbilici affigendæ: dextra quidem parte, si ab hepate: sinistra, si à liene in ventriculum fluxio est. Sunt qui affigant ad. 12. vertebra[m] dorssi. Purgationis vsus est, si ab acri sanie, aut humorum prauitate dolor est excitatus. Atq; omninò in affectio-

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.

*Ventriculo
malè affecto
que purgat, &
conueniat.*

nibus stomachi & ventriculi vbi purgandum est vtendum purgatione omninò leui, & quæ non attrahat à reliquo corpore, nisi confluente ad ventriculum materia ab vniuerso corpore dolor moueatur. Post hæc topicis & sumptis per os leniendus dolor est, alimentis quidem ea qualitate præditis, quæ faciat cōtra causam morbi. Similibus quoque medicamētis, sed odōris & aromaticis. Stomachus enim gaudet odore, subuertitur contrariis. Vtemur verò fomentis ex chamæmelino, meliloto, aneto, antho, rosis, mentha, absynthio, cypero, mixtis simul anodinis, & iis, quæ corroborant. Modus autem fouendi est, vt coquantur aqua, adiecta vini parte, & inculcatis in decocto linteis pars foueatur. Alioqui vesica impletur ad dimidiū, & stomacho adhibetur: in æstu, frigida: in frigore, calida: oleis quoque prius cōmemoratis. Sed vbi ardor coniunctus est, folia vitis, papaueris, hyoscyami, mādragoræ, flores inde & semina cōcoquenda. Aliquando vbi à doloris vehementia periculum imminet, narcoticis vtendū, opij grano vno, leuiter feruefacto, in syrupi rosarū & absynthij an. sesquuncia. Sit autem tantum vna ebullitio, quæ deinde misceatur 3.3. iuris pulli. Detur in potu. Alioqui Philonij in causa frigida, in causa calida, Requieri descriptione Nicolai, drachma semis in vnciis duabus vini odoriferi.

Ad vomitum.

Vomitum subuersio quædam est copia vel qualitate materiæ: alioqui incitatur ventriculi imbecillitate. Vacuanda copia: purgāda praua materia: imbecillitas, vt prius, corrigenda. Ac ferè vomitus excitatur, qui perseneret, imbecilliore stomacho.

Nam si quid excludendum robusto quidem stomacho, sed imbecillo ventre per deiectionem excluditur. Contra verò re habente, per vomitū. Vehemēter cohibet vomitiones ceratum prius descriptum ex partibus æqualibus mastiches, cydoniati & cerati stomachici Galeni, iunctis cum oleo cydoniorum, rosarum, mastichino. Efficacissimum remedium contra perseverantes vomitiones est similiter vini odoriferi potus, & in calore iulep rosatū, adiecta parte octaua vini granatorū, berberorum, & similibus, quæ tantillo cinamomo condienda sunt. Plurimum quoque conferet syrupus de agresta, vel omphacomeli veterum.

De Singultu.

 Ingultus ab acri & rodente, vel materia, vel sanie, à repletionem, inanitionem, frigiditate excitatur, aut, vt breuius Hipp. ab inanitione & repletionem. Itaque vbi repletio, vel acris materia est, purgare conuenit. Galenus vehementer probat vsum hieræ picræ. Arabes proprietatē quādam ascribunt rhabbarbaro in edēdo singultu. Post purgationem corporis vino odorifero cum tantillo cinamomi & galangæ vtendum est, fomentis, quæ incidant, calefaciāt, abstergeant, ex materia in dolore frigido præscripta. In inanitione, vnde singultus, etiamsi desperata res videatur, iuuandi tamen distillatis, colatitiis, iusculis expressis, gelatina, forbilibus ouis, inungendus stomachus & dorsum ad 12. vertebam hydrelæo, ex æquis partibus aquæ & olei violati. Neque tum adstringentibus vtendum, sed rarefacientibus, vt materia transpiret. Conueniunt & quæ antea cōmemorata sunt, dia-

galanga, dianisum, & similia. Anisum peculiari ratione singultui medetur, propterea & anisum sæpe imperant, & oleo anethino ventriculum fouent.

De ulcere ventriculi, vel œsophagi.

Ulceratur à causa externa & manifesta, vel etiã à causa interna, humore acri, pharmaco acuto, & aliis rebus acutis: tum etiam præcedente abscessu. Signa sunt, quia dolor fit ulcerata parte, sed precipuè si quid acre, vt sinapi, siquid calidius aut frigidius deglutitur, & inde facto dolore intelligimus qua parte vlcus sit. Pure etiam vel vomitu, vel deiectione exeunte. Ardor quoque in ea parte percipitur. Lingua sæpe inficitur: sapor reddit in os, angustia est spiritus & ferè fastidium: sed vbi in orificio ventriculi grauiora symptomata commoueri solent, animi deliquia, extremorum frigus, dolor crudelior. Cap. 4. lib. 5. locorum affectorum Galenus scribit omnes ferè interire, nisi etatis beneficio seruentur. Ad hæc legenda quæ scribuntur 4. Method. Utendum est alimentis, quæ medicamentosam qualitatem habeant, detergentibus, incarnantibus, & cicatricè ducentibus, quæ seligenda sunt ex 2. lib. de materia Chirurgica. Abstinedum omnibus acerbis, falsis, acidis, quæ scilicet vlcus exasperant: mitigantibus vtendum, quæ etiam detergent, glutinent, incarnent, cicatricem ducant. Atq; in gula paulatim deglutendum, adiungendumque aliquid viscidum, vt vis medicamenti obiter inhæreat. Lac itaque tepidum conditum saccharo, diatrachacantho frigido, lac amigdalârû, hordeatum, limaces, cochleæ, gelatina. Sed maximè oua sorbilia, aut paulò magis cocta concipiendis medicamentis ido-

*Ventriculi
ulcerati si-
gna.*

nea sunt. Potus quoque, hydromel, vel hydrosaccharum, syrup. viol. iuiubarum: deinde etiam myrtillorum & rosarum de ficcis. Vtimur quoque saccharo rosato, mastiche, tragacantho, & aliis id genus, farina fabarum, hordei tosti, admixto pulvere balaustrorum, malicorij, sanguinis draconis. Exercitatio & frictio partium inferiorum. Sed aliquando non vlcus, sed tuberculum in œsophago nascitur, à quo defluens potus aut cibus resistit in via sine dolore. Rarum est, quod tamen post 4. mensem accidit. *Historia.* Puella quædam deuorato multo pulmone veruecino, & inde grauato ventriculo post nauseam vomuit frustum pulmonis. In œsophago restitit parte superiore, vnde grauiter cõflictata & periclitata conualuit successu, cucurbitulis affixis, & ferramentis in œsophagum inditis. Nihil deglutiebat intercepta via. Ex antecedente de malo cõiectura facta est. Inflata eius pulmonis portio œsophagum obsederat.

De Voulimo.

Voulimum quasi πολὺ λιμός appellatur: βῆ enim particula in hac voce, vt aliis multis, πολὺ multum, aut magnum significat. Est autem genus quod ab ingente fame nomen habet. Vocatur & phagedæna ab insatiabili edendi cupiditate. Sub hoc genere cõtinetur canina appetentia, affectio appetitricis facultatis, id est, stomachi in quo affectu repletus affatim ventriculus paulò post omne reuomit, aut deiicit, virtute non sustinente. De hac canina appetentia lege 5, & 6. de locis affectis, 4. de sympto. causis. Causa est cum os stomachi penuria, imbecillitate, & refrigeratione afficitur, 5. de simplicibus, à frigiditate & siccitate,

Canina appetentia.

vnde curari putat calfacientibus & humectantibus balneis & alimētis. A fame inchoat, quæ postea definit. De quo lege Aphorismum 21. lib. 2. Galenus de vsu respirationis refrigeratis partibus thoracis, & quæ vicinæ sunt, lib. verò de Theriaca, helminthi vermi, hoc aliquādo attribuit nobili historia de virgine quadā: quæ cū multū comederet, perpetuò tabescebat, verme illo perpetuò exegente chylū & alimentum, quod deberet distribui corpori. Legendus cōmentarius aphorismi, *Famem thorexis & vini potio soluit*. Elenij vini vsus plurimum laudatur à Galeno: sed neq; vacuo ventriculo, sed modico pastu, neque multū semel, nisi vehementer sitiunt, sed breuib. interuallis. Archigenes eos, qui ingenti fame in viis delinquant, reuocat odoramentis aceti, pulegij, terræ aceto macerata, pomis, malis, piris, & aliis, quæ ad manū sunt. Dat panem intinctū vino, postea suillam assatam, & ea quæ multum nutriūt, & odore sunt bono. In paroxysmo extremæ partes constringantur, maxillæ pungantur, pili vellantur, & aures. Reuocatis, ab animi deliquis, panem dat imbutum vino diluto. Alimenta, quæ assatim nutriunt, oua sorbilia, bulbos, cochleas & similia.

De Hepaticis.

Hepatici Galeno qui sint.

HEpaticos definit Galenus, qui ex imbecillitate hepatis aliquo vitio laborant, etiam si neque febris, neque inflammatio, & sine hac imbecillitas esse potest. Nascitur imbecillitas ab intemperie. Intemperies est vel visceris, vel humorum, qui venis & arteriis continentur: vnde vel alteratrix, vel retentrix, concoctrix, vel excretrix male suo munere fungitur. Sed hoc quomodo distin-

guendum, intelligendum ex libr. 6. de symptomatis, & morbis, itémque ex. cap. 6. lib. 5. de locis affectis, vbi malum insistet. Galenus in vitio alteratricis, cum scilicet hepar attrahit, sed quod attrahit, non sanguificat, ait egeri similia loturę carniū, vt, in historia illa Siculi Medici, cuius meminit libr. 5. de Locis malè affectis. In calida intemperie humores visceris, deinde viscus eliquatur, vacuaturque per aluum bilis olida admodum, crassa, insigniter tincta, mordax, & spumans in frigida. Neque frequens, neque copiosa deiection, sed longior affectus est, color pallidus, tardus pulsus, vrina tenuis, vbi siccitas contracta, spissa, vbi humiditas ac paulatim retenta materia calorem succendit & febriculam, quę vix apparet, & Medicum fallit, nisi diligenter obseruet, tum quę crassiores, faculentę & limosę excretiones faci sanguinis, vel limo similes. In calida intemperie leuibus pharmacis vtendum est, non vt intemperiem cures, sed vt vacues excrementa, quę per intemperiem collecta sunt. Vtēris ergo cassia, catholico, syrupo violato, recenti rosato laxatiuo, quibus dilutum rhabarbari misceri potest, sed non ita magna quantitate dilutum: vt 3. i. sufficiet. In calida intemperie refrigerantibus modicę, roborantibus vtendū, cichorio, endiuia, scariola, adiatho, capillis vener. fumaria & aliis id genus. Mellitis rebus non ita vtendum, quia in calida intemperie mel exsiccat, & talia promptę amarescūt. Itaq; in decocto harū rerū sufficiet decima pars sacchari, alioqui dissolues decimā partem syrupi de portulaca, de limonib⁹, de acetositate citri, de granatis, oxyfaccarę simpl. & similiū. Acetosę magna vis inest refrigerādo

Hepatis calida intemperies leniora petit cathartica.

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.

hepati, similiter & lactucæ. Itaque altera vel utrâq; plurima incoquitur iusculis. Ius acetosæ exprimitur, in quo carnes intingantur, panis hordeatus, aqua hordei, hordeatum. Huic malo maximè conueniunt æstiu quoque fructus, cerasa, ribes & similia. Vino non nisi diluto plurimùm vtendum est, elixis potius, quàm assis. In frigida verò plurimùm laudatur electarium de vino Arabum, quod in hoc libro Galen. ex Andromacho describit, paululùm variatè formula, & syphoïdes appellat. Passularum mundatarum vnciæ tres, croci 3. 1. calami aromatici 3. 2. β. bdellij 3 β. cassiæ lignæ drachmæ duæ semis : cinamomi 3. β. spicæ 3. 3. myrrhæ, terebinthinæ ana 3. 4. iunci odorati, schœnuanthi 3. 2. β. filiquarum, vel carubiarum 3. 2. mellis 3. 2. vini tenuis, odoriferi, quantum sufficit, fiat electarium. Sed quia difficilis est hæc compositio, melius fuerit passulas mundatas ad lb. semissem incoquere vino subtili, odorifero, donec sit crassitudo: deinde admiscere conseruæ anthos 3. 2. cinamomi 3 2. cassiæ, spicæ, ligni aloës ana 3 β. croci scrupuli dimidium. Concorporare omnia, & exhibere semunciam pondere cum vino tenui & odorifero. Materia ferè conuenit, quæ peneret, propter angustias viarum seu venarum, cyperus, schœnuanthum, crocus, iris florentiæ: quæ aperia, marrubium, absynthium, pistacia, radix petroselini: quæ concoquat & leniat, passulæ, ficus, vinum granatorum dulcium, vinum dulce: quæ abstergeat, mel, saccharum: quæ roboret, eupatorium, schœnuanthum, absynthium, rosa, spica: quæ præseruet à putredine, cinamomum, cassia lignea: quæ siccet, spodium: rasura cornu cerui, eboris, à

*Electuarium
de vino Ara-
bum.*

proprietate cōuenit, velut rhabarbarum, quod inde vitam hepatis appellant, spica, lupinum iecur cochlearum carnes & limacum, atque inde distillatæ aquæ, passule, quas tota substantia familiares hepati etiam Galenus agnoscit. Tātūm adstringunt, quantūm opus est vilceri, concoquunt, roborant, malignitatem corrigunt, nec faciliē corrumpuntur, vino quoque magna vis tribuitur: roborat, coquit, putredinem prohibet, intemperiem frigidam & humidam hepatis emendat. Contra virulentam materiam cinamomum primas tenet: deinde cassia lignea, tum atomatum omne genus, nardus, iuncus odoratus, calamus aromaticus, myrrha, electrum, crocus, aspalathus. Ex eiusmodi materia in puluerē trita ad 3.2. electaria fiunt cum saccharo, vel melle quadruplo, quintuplo: alioqui in passulato melle incorporantur. Mel passulatum fit coctis prius passulis ad crassitudinē syrupi, coctis, inquam, in vino, adiecto saccharo. Exteriora verò sunt oleum rosaceum, aliquando adiecto chamæmelino, vbi calida intemperies est. Nam in calida intemperie abstinendum iis, quæ nimium refrigerant, & leuiter refrigerando laxanda cutis est, vt transpiret vapor. Licet quoq; vti vnguento rosato, cerato santalino in rosaceo dissoluto, vel cum eodem pisto & adimoto. Alioqui cerato refrigerante Galeni, subactō cum succo cichorij & tātillo aceti albi. In frigida oleum de absynthio, de spica, de maiorana, & quæ in frigidiore ventriculo descripta sunt. Nam in hoc conuenit hepar cum ventriculo, quod vtrūque eget, iis, quæ adstringendo corroborant, nisi quod magis adstringendum in ventriculo è chamæpythi.

Mellis passulati præparatio.

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.

Modium sit medicamentum similiter ex radicibus graminis sileris. Ad quantitatem decocti opus est 3. 10. & 3. 1. sacchari. Duo sunt reliqui affectus, quorum meminit Galenus hoc libro, humiditas hepatis & scirrhus. Itaque immodica humiditas vires hepatis dissolvit, quomodo vincula & neruacea corpora nimio humore imbuta dissolui solent. Signa humidi hepatis & humidioris ex arte parua Galen. petenda. Curatur autem adstringentibus, & ea materia, quæ prius in humidioris ventriculo descripta est. Hoc tamen differt hepar, quia minus adstringentia desiderat. Humiditati aliquando frigiditas, aliquando caliditas coniuncta est. Itaque in frigidityte, aromata, plantas, & materiam, quæ adstringendo corroboraret & calefaciat, miscere oportet: quale, exempli gratia, fuerit cydoniatum cum speciebus. In frigidityte & humiditate plurimum convenire scribit Gal. vinum: sed hoc sit tenue, odoriferum & natura calidum. Vteris fotu de absinthio, irino, de spica, & aliis, in frigidiore & humidioris ventriculo memoratis, eisdem oleis malaxatis. Emplastrum de meliloto, diachylum ireatum, mixto cydoniato cum speciebus, dabis in potu, dianison, diacuminum, diagalanga, diatrionpipereon. Institues assas carnes confixas caryophyllis, & omnino ea alimenta, quæ siccant & calefaciant: caliditate vero iuncta fovebis oleo rosarum, de cydoniis, myrtilorum, aceto addito, santalis, spodio, succo earum herbarum, quæ hepar refrigerant, senecionis, hepaticæ, cichorii, intyborum & similium. Atque iisdem herbis pistis ex eisdem oleis, pulvere rosarum, santalorum, spodij, addito, finges veluti cataplasmata. In potu conue-

Hepatis minus adstringentia, quam ventriculo conveniunt.

niet electarium diarhodon Abbatis, rosis, santalis & spodio additis. Videndum tamen, ut ne nimium refrigeremus. Nimium refrigerantibus læditur hepar. Cerato santalino plurimum utuntur, quod addita parte cydoniati sine speciebus melius fiet. Malaxabuntur cum oleis prædictis, paucò aceto albo addito. In omni humiditate hepatis & totius ventris vehementer laudatur cochlearum caro & limacū: sed si coniuncta est caliditas, frigidis condimentis & aceto temperatur. Contra verò in frigiditate. Contrahit schirrum hepar propter venarum angustias. Schirrus tumor est durus, dolens: initio curabilis est: cuius materia humor crassus, viscidus, frigidus, à quo nisi curetur, periculum imminet hydropisis. Morbi regij fiunt, & longæ febres, & tabes corporis. Itaque summa diligentia curari debet, & quia durus, molliētibus eget: ratione materiæ crassæ, incidentibus: frigidæ, calefacientibus: viscidæ, detergentibus. Itaque mixtio medicamentorum contra schirros hepatis molliat, incidat, tergeat, calfaciat, sitque tenuium partium. Verum ratione partis affectæ in mollientibus eligentur ea, quæ id moderatè faciunt, ne nimium mollientibus substantia visceris dissoluatur: ac rursus oportet propellere, quæ tenuium partium calfaciant, & incendant: à quibus tamen periculum est, ne parte schirri dissoluta reliquum lapidosum & incurabile relinquat. Propterea, ut dictum est, mollientia misceantur, foueatur schirrus ex oleis malaëticis, deinde superponantur emplastra malaëtica de meliloto, ceratum cæsy-pi, diachylum ireatum, & similia, aceto mixto, aromatibus, ad ʒ.i. emplastri ʒ.2. aut sesquidrachma:

tritorum aromatum misceri potest. Acetum additur vt penetret, vt incidat. Materiam scriptam inuenies cap. de malacticis, nisi quòd ea seruanda ratio malacticorum & incidentium, quæ perscripta est. Hoc enim habet peculiare schirrus hepatis. Veteres plurimùm utebantur caricis pinguibus, ol. irino, vel simili, inunctis & tepidis admotis in fotu. Hoc aduertendum, ne nimium frequens, néve longius adhibeatur. Nam inde periculum imminet relaxationis visceris. In potu eadem ratio seruanda est, vt scilicet, aliquid malacticum misceatur iis, quæ incidunt & tenuent. In malacticis esculentis efficacissimum est decoctum ficuum pinguium & similibus, passularum, recentis quoque camæpytheos. In eiusmodi decoctis miscebuntur ea, quæ in morbo regio & hydropisi describentur. Consensus veterum & recentiorum, ammoniacum tum foris adhibitur, tum in catapotis deuoratum plurimùm facere ad schirros & oppilationes viscerum. Itaque ex ammoniaco & pul. hieræ, cuius vis magna est calefaciendo, incidendo, pilulæ fingi possunt, non quæ tam purgent, quàm quæ schirro curando conueniunt: è terebinthina quoque & eodem puluere utilia catapotia formari. Alimēta, partim quæ molliant, partim quæ incidunt, tenuent & tergeāt, propterea condimenta sicca erunt ex usu. Acetum passularū misceatur, aut in quo diu insolato ficus, vuz passæ, caryophyllum, cinamomum aliquoties commutata maduerint.

De morbo Regio.

MOrbum Regium vocant, quia lasciuus, cantu, delitiis, mulsa, vita soluta curis, & vt ait Serenus,

renus, Molliter hic quoniam celsa curetur in aula.
 Causæ sunt obstructio, inflammatio, intemperies
 hepatis, aliquando lienis, vesicæ felle, pororum, per
 quos flava bilis ad ieiunum descendit, aut per quos
 fæx sanguinis ab hepate ad lienem fertur. Oportet
 itaq; interrogare ægros qua parte vel dolorem, vel
 gravitatem, vel tensionem sentiant. Aliquando cri-
 ticus est hic morbus, flava bile è vasis diffusa in cor-
 pus: aliquando venena hunc morbum faciunt. Sed
 in inflammatione necessario febris est, & alia acci-
 dentia, quæ se proferunt in inflammatione. Quæ
 est citra febrem & inflammationem, tensio est, &
 gravitas in dextro ferè hypochondrio, excrementa
 albicant, cineritia sunt, & argillosa: vrina specie crassa
 admodum, crocea, aut nigra, cum spuma eiusmodi
 coloris. Pulsus neque celer, neque languidus, cre-
 brior tamen, minor, & durior. Galenus morbum
 Regium citra febrem cum gravitate in dextro hy-
 pochondrio hac ratione curat. Primum cibis &
 pharmacis aperiētibus obstructiones vitur: deinde
 medicamentis purgantibus. Atque hinc meminisse
 oportet, in grauib; obstructionibus, quales sunt in
 morbo regio, periculosas esse validas purgationes,
 nisi prius medicamentis obstructa liberantibus vias
 aperuerint. Propterea Hippocrates, corpora cum
 quis purgare voluerit, oportet fluida facere. Intelli-
 ges medicamenta aperientia & purgantia aliquid
 effecisse, cum iam pro albicantibus & cineritiis ex-
 crementis alui, cærulea & admodum flava deiiciun-
 tur, cumque vrinæ ad colorem naturalem pro-
 prius accedunt. Aperiunt oxalidis folia & radix gra-
 men, asparagus, cichorium, eupatorium, apium

*Purgationes
 valentiores
 in obstructio-
 ne periculosæ*

adianthum, herbæ capillares, calamentum, calamintha, ancusa, fœniculū, gentianā, iris, aristolochia, cinamomum & aromata, melanthium, securidaca, fumaria, chamæpythis, rosmarinus, serpillū, marrubium, asarum, anisum, hyssopus, petroselinum, absinthium, cappares, radix tamarisci, asparagi, rusci, capparis. Cōcoquantur hæc vel per se, vel cum aliis, vt inde fiat oxymel conditū cinamomo. Hinc quoque syrapi fiunt: quanquā plurimū vtuntur syrapi de endiuiā, de cichorio, capill. veneris, de bizantiis, de duabus vel quinque radicibus. Vtuntur quoque vermibus terrenis, asellis, musco, qui in tegulis nascitur, & vocatis ardesiis, rasura eboris, cornu cerui, pudendo viueræ, vulgò de Furet. Sed vehementer laudat, & iusta quidem ratione, ammoniacum, cui ad miraculum vsque vim inesse volunt liberandi obstructiones, vt certò euadant, quibus iam à morbo Regio imminet hydropisis. Teritur ammoniacum, datur in hydromelite, vel oxymelite. Soluitur oleis chamæmelino, amygdalarū amararum, de fraxino, & similibus, aut Alcumystarum arte oleū inde distillatur, quod illinitur, & bibitur.

Potiones plurimū probant à balneo, iubentque ægrum epoto medicamento decumbere in la-tus dolens. E materia quoque descripta fiunt puluisculi, qui cōditi aromate & saccharo exhibentur in potu, alioqui inde fiunt electaria, aut pars miscetur electario diarrhodo. Sunt & aquæ distillatæ, quæ conueniant, endiuiæ, cichorii, lupulorum, cuscutæ, fumaricæ, capillarium, acetosæ, terebinthinæ, graminis, raphani, apij, fœniculi, lappæ, rubææ tinctorum, tribuli, lybistici, rusci, asparagi & similiū.

In alimentis sæpe vtetur radicibus esculentis vt acetosæ, petroselini, graminis, cichorio toto, cicerum decocto, capparibus, asparagis, lupulorum extremis, stipulis articaulis, quas vocât Lutetiæ Cardes, vino tenui, quod vel aquis memoratis, vel decocto rosmarini dilui potest. Quod ad phlebotomiam attinet, vbi videbitur sanguis redundare, aut fuerit suppressa aliqua vacuatio, liberius detrahes sanguinem è basilica dextra, aut venis extremæ manus. Resistentes menses, aut hæmorrhoidas excitabit. Galenus vsu eiusmodi aperientium & pharmaco purgante sæpe vno die curauit ægros. Quod si cōtumax videbatur malum, utebatur validius tum aperientibus, tum purgantibus. Constat experientia decoctum ligni sancti multis profuisse. Color

*Color fœdus
frequentī bal-
neo curādus.*

fœdus relictus frequenti balneo curatur, vbi iam causa interior sublata est. Galenus utebatur dacridio. Vtemur agarico, puluere hieræ diacolocynthidos, rhabbari, mistis & diaphænico & diapruno: in intemperie, aut morbo regio, qui est à crisi, neque purgantibus, vacuantibus aut aperientibus vtendum est. Redeundum verò ad ea remedia, quæ descripta sunt in imbecillitate hepatis. Ab intemperie calida in crisi res est committenda naturæ, nisi quod balneis laxantibus & detergentibus cutem, humidiores victu & diluente vtendum est. In primo genere quidem ab obstructione clysteres acres plurimum possunt, qui, scilicet, naturam trahunt, vt iam non effundat bilem in corpus, sed ad intestina mittat. Aliquando est hîc redeundum cōtra scirrhum hepatis. In venenis initio quidem vomitus, si eò vertit natura: si ad intestina,

clystere acri. In habitum corporis, cucurbitulæ cum flamma & scarificatu. Danda autem per os, quæ contra genus veneni faciant.

De splenicis.

Splenicos vocant, quibus lien induruit: addunt alij ab humore melancholico. Multa sunt indicia, quæ splenicos arguunt: grauitas & circumscriptus tumor in sinistro hypochondrio, difficultas spiritus, sitis, siccitas oris, pedum & pedudorū inflatio, color malus, plumbeus, decubitus in sinistrum latus, grauis dolor ad iugulum sinistrum tendit, vbi grauior tumor. Quibusdam scatent pediculi, noctu sudor grauis, halitus foetet, erumpit sanguis è naribus, & aliis partibus, gingiuæ & dentes corrumpuntur magis parte sinistra, venæ ad lienem nigricant, scaldior cutis est, maximè ea parte vlcera maligna, in cruribus cicatrices nigræ, aluus adstringitur. Horum aliqua, vel omnia splenicos ostendunt.

Imprimis leui pharmaco, vel clystere mollienda aluus, detrahendus sanguis, repetita bis vacuatione in duos dies (inquit Galen.) è basilica sinistra, satis amplo foramine: alioqui è vena mediij digiti, vel minimi. Alij venam post aures diuidunt, voluntque plurimùm prodessè, si eo sanguine, qui effluit, statim illinatur regio lienis. Constat quoque raro quidem experimento venas apertas, quæ ad lienem turgent & nigricant, splenicis plurimùm profuisse. Distinguendum quoque qua parte visceris tumor constiterit. Nam si superiori parte, pharmacis purgantibus per interualla vtendum erit: si inferiori, clysteribus acribus vti conueniet.

Lienis tumor superiori parte consistens purgatiua pharmaca, inferiori, enemata possulat.

Sed pharmaca & clysteres per interualla imperantur : quibus interuallis , medicamentis aperientibus, incidentibus, mollientibus vtendum erit, vt præparata materia melius sequatur. Itaque & ea, quæ prius descripta in scirrho hepatis, & hæc peculiariter conuenient, & cortex radice capparis, radix tamarisci, polypodium quernum, scolopendrium, & omnes capillares, rosmarinus, semen agni casti, endiuia, scariola, portulaca, acetosa, cuscuta, semina frigida maiora & minora, cortex & radix salicis, fraxini, genestæ, flores hyperici, rosmarini. Abstinentum deinde iis, quæ nimium calfaciunt, nisi frigidis temperentur.

Ex omnibus in aqua coctis oxymel comparetur. Purgationes ex epithymo, cuscuta, foliis fennæ, polypodio, diasenna, catholico, agarico, diaprano, confectione hamech, electario Indo, syrupo de fumo terræ, in oxymelite, sero lactis, decocto scolopendrij, vt melancholicam purges & pituitam. Laudatur aqua fabrorum consumendo scirrhus, in qua ferrum fuerit sæpius extinctum : præterea aqua depurata, & bene colata, quæ collibus defluit in alucolos eorum, qui acuunt gladios & enses, lixiuium sarmentorum, oxymel, acetum scylliticum, syrupus acetosus, capillorum veneris, de duabus & quinque radicibus, de fumo terræ, de scolopendria, de pomis, de epithymo.

Diluuntur syrapi in oxymelite simplici, vel Galeni: in sero lactis, in aqua cuscutæ, acetosæ, borraginis, fumiterræ. Conuenit frequens capparum vsus, asparagorum, extremitatum lupuli conditarum, florum genestæ & violarum, cardorum : sunt auté

cardi, caules cynaræ, qui per hyemem eduntur. A proprietate conueniunt lien bouis, asini fyluestris, vespertilio decolatus & siccatus, splen asini domestici, pulli egurini cremantur in testa, puluis drachmæ pondere, potionibus, quæ conueniant, inspergatur. Laudant poculum è fraxinî ligno. Quod autem ad topica remedia attinet, ea arte fient in molliendo & resoluendo scirrhum, quam inuenies capite de Malacticis. Peculiariter conuenit ammoniacum dissolutum aceto, deinde pistum cum oleo de capparibus, vel liliorum, quo quidem ammoniaco eo modo vtendum, qui dictus est in scirrho hepatis.

Vteris similiter emplastro de meliloto, dialthæas, œsypi cerato, diachylo descriptione Philagrij. Solet conspergi puluis ceterach, corticis radicis capparis, limaturæ chalybis leniter remollito scirrho. Veniendum ad vsum aceti descriptum capite de malacticis, ad vehementem dolorem splenis, tumorem, punctiōnem, duritiem. Mirabilis puluis diacapparum. ℞. corticis radicis capparis ʒ i. seminis acetosæ ʒ. 6. corticis radicis tamarisci ʒ. 3. terantur in puluerem. Datur media nocte, & inter pastus cum oxymelite. Oportet ægrum in sinistrum latus decumbere, quemadmodum in aliis potionibus spleniticis, tres horas à medicamento sumpto ieiunare. Conueniunt & trochisci de eupatorio, & de capparibus. Quod si videbitur rugitus quidam & flatus, intermiscendum quæ flatus discutiunt, piper, cuminum, ruta, daucus, anisum, apium, carum, petroselinum, lybisticum, galanga, & alia id genus.

De colicis remediis.

 Væ hîc scribuntur vel anodyna sunt vel ad dolores colicos à frigore & flatibus referuntur. In narcoticis plurimus est vsus Philonij, quod antea descriptum est capite de sputo sanguinis. Vtimur quoque pilulis de cynoglossa, quæ contra omnes istiusmodi morbos valere dicuntur. Ad hæc siocis suspensis de filo, & immixtis recto intestino, glandibus seu suppositoriis. In phlegmatica materia vtendum incidentibus, detergentibus, & calfacientibus, qualia descripta sunt in frigidiorẽ ventriculo & hepate. Plurimum laudatur quod sequitur parabile. ℞. piperis grana 3. salis 3. l. trita dentur cum vino in iure veteris galli. Allia coquantur, & adiecto pipere sorbetur ius. Sunt qui vel capum, vel pipionem, vel alaudas, nucleis alij infarciant, & ita iubeant edendas aues. Alexandrinus tres bulbos alij vespere sumptos flatus discutete, & phlegma deducere scribit. Sunt qui plurimum tribuant vino maluaticio diluto aqua maioranæ aut nepithæ, additis 3. 2. castorei. Alij lauri baccas nouem aut vñdecim terunt, & cum vini tenuis & odoriferi 3. 4. 6. facto experimento propinant. Item folia raphani cum septem granis piperis decoquunt, & inde melicratum parant, quod mirabiliter facit nephriticis, colicis, & quibus vrinales viæ obstructæ sunt. Ol. ruta. nardino, laurino, de cado, raphanino, napino, de piperibus, lanas inculcant, & calidas admovent ventri: alioqui in eisdem ol. quartã partem galbani dissoluant, adduntq; aliquid ciuetæ & croci, & ita illinunt. In flatuosa eadẽ remediũ cõueniunt, & affixæ cucurbitulæ vmbilico. In calida, & biliosa, in-

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.

edia, quæ alios colicos iuuat, vehementer lædit, vbi narcoticis potissimum vtendum est, clysteribus mollior ex radice althææ & foliis, malua, violaria, muccaginibus seminis lini, althææ, psyllij, cydoniorum, adiectis capitibus papaueris, vitel. oui, violato, vnguento rosato. Aliquando clyster iniicitur ex hordeato liquidiore, adiecto syrupo violato, de papauere, nenuphare. In horum colico dolore cataplasma conuenit Alexandrini. ℞. farinæ lini & hordei, vel fabar. ana M. 2. coquantur in ol, chamæmel. fiat cataplasma. Alioqui.

℞. ol. chamæmelini & ros. ana ʒ. i. ceræ ʒ. ʒ. fiat ceratum. Muccaginis seminis lini ʒ. i. cum farina fabarum subacta ex vitellis oui fiat cataplasma. Sunt qui experimento laudant hanc potionem. Seminis viol. ʒ. 4. dantur ex vino diluto. Physica remedia sunt coralli triti cochleare, dandum ieiunis per triiduum cum vino: item stercus lupi cū aqua tepida, cornu cerui vstum, particula incisi vmbilici infantis nuper nati, aurea vel argentea armilla includitur & circumfertur, cingulum è corio lupi gestatum, masculi maribus, fœminæ fœminis, stragulæ quoque lectorum inde fiunt. Alij pellem gestat, aut eiusdem lupi stercus nucula includunt, suspendunt è collo, vt ad ventrem perueniat. Suspendunt autem ligula è corio ceruino aut filo texto ex ouilla lana, sed oue volūt interfectam à lupo. Alij verò euasisse à lupo. Laudatur & anguillæ sanguis, & cristatum alaude genus, stercus gallinæ, quæ exercetur & nutritur pabulo sicciore, tunica interna ventriculi erinacei: masculi quidem in viris: fœminæ in fœminis & mulieribus. Hæc quidem scripta à Græcis & Arabibus

trita in puluere aliis miscentur, quæ aperta qualitate iuuant, piperi, castoreo, & aliis id genus. Dantur ex melicrato.

De Priapismo.

Priapismus, qui & Satyriasis dicitur, affectio est, cum minusculum pudendum inuitum tumet & inflatur: vel vt 6. de locis affectis, cum colis in lógum & circuitum augetur, nullo desyderio veneris stimulante. Addit Galenus, oportere inflationem eiusmodi esse stabilem. Quibusdam enim supinè decumbentibus, aut aliter cōcalfactis renibus, inflatur colis, sed affectio non est permanens. Nomen ductum à Priapo deo hortorum, cuius colis ita fingeretur. Causa mali spiritus insinuatus fistuloso nervo, qui penem cōstituit. Addit quoque 6. de locis affectis amplas & patentes arterias, quæ ad pudendum perueniunt, concepto multo spiritu hoc symptoma efficere. Aliis locis Galenus generationem huius ita describit. Materiã facit humorem crassum & viscidum, qui à calore languido motu resoluitur in crassum spiritum: licet aliquando tam crassus, & viscidus humor sit, vt vel à calore naturali in crassum spiritũ non resoluatur: initium huius mali præcedente palpitatione intelligitur. At vbi ab arteriis amplioribus malum est, nõ præcedit palpitatio. Sed vsu alimentorum acrium, longa abstinentia veneris assuetis, diutius præcinctis, tento frequēs mouetur, & hinc flatibus deorsum motis arteriæ ampliantur. Idem accidit acrimoniã humorum, sed præcipuè iis, qui multum sanguinis & seminis colligunt, atque imaginationibus veneris indulgent. Sic iis, qui iam à pubertate veneri in-

dulgent, & sæpius imaginantur, frigidior colis esse solet: contrà verò robustis athleticis. Rarò aut nunquam coëuntibus, vel venerem imaginantibus rugosus & exiguus colis esse consuevit. De priapismo 14. Methodi, 6. de symptom. & morbis, 6. de locis affectis, & hoc libro. Initio sanguinem detrahes præsertim iuuenibus, quibus hoc malû familiarius. In humorû acrimonia purgabis. Vtêris clysteribus, ad hæc frictionibus, inedia, balneis, vomitionibus, quas præfert Galenus purgationib⁹: ac breuiter eo genere vacuationis vteris, quod & morbo & naturæ ægri magis conuenire videatur. Iubebis ægrum defugere omninò imagines veneris, & quæ venere excitant. Initio non oportet membra calfacere, sed leuiter refrigerare, primum quidem cerato rosaceo in aqua soluto, vnguento rosato, cerato cõparato ex cera, oleo nenupharino & chamæmelino. Ex quo tum lumbis, tum pudendis illini debent, & perinæo. Institues tenuantem victum citra caliditatē manifestam, & ea quæ incidunt materiam crassam, & viscidam detergēt: quale est oxymel, & alia iam multis locis descripta: imperabisque ea, quæ à proprietate contra morbum faciunt, nympheam, eius semen vel radicem, semen viticis, id est, agni casti, & post aliorum vsum, rutham.

De hæmorrhoidibus excitandis.

Hæmorrhoidibus non est assuescendum, nisi ad curationem, vel cautionem grauioris mali, epilepsiæ, melancholiæ, incubi, quartanæ & morborum id genus. Si quãdo tamen excitandæ sunt, sanguisugis benè purgatis & electis facile irritantur, exasperantibus medicamentis, vt

folio ficulneo, pumice, medicamentis acribus, caparubra, præsertim pipere, nitrosi, sale torrefacto, alumine: vel tergentibus & acribus, felle taurino, staphisagria, absynthio, centauryo, ciclamino, athanasia, matricaria & aliis id genus. Talia teruntur in puluerem, alia teruntur & exsiccantur, pulueres succis permiscantur ad crassitudinem iustam luti, aut melle concorporantur, & circulo sedis illinuntur.

De vitiiis sedis & pudendorum.

Vlcera harum partium iisdem medicamentis ferè egent, sed in sede difficilis curatio: & quia vegetiore sensu prædita est, non fert, quæ vel austeritate vel acrimonia exasperant, quia humida & calida faciliè putrescit: deinde quia eò peruenientes venæ multæ sunt, quæ illic desinunt, fluxiones retinet, vnde humidiora vlcera, callosa & fistulosa fiunt. Præter hæc naturalibus excrementis sæpius eæ partes madescunt, proptereaquæ illita excrementa detergent, vnde omninò difficilis curatio. Commune est auxilium sedis & pudendi vlceribus à medicamentis quæ siccant citra morsum. Ea materia iam descripta in ocularibus medicamentis, & quæ peculiariter conueniat, cap. de sarcoticis & epuloticis. At in vlceribus malignis partim ad ea, quæ supradictis capitibus, decurrendum contra maligna, depascentia, & putrida vlcera, partim ad ea, quæ iam vsitata sunt, ad ægyptiacum, puluerem mercurij, vnguentum de Vigo, mista parte vel ægyptiaci, vel pulueris mercurij: similiter ad aquas fortes, ad illitum quoque in fine spinæ & inguinibus ex vnguentis mercurialibus.

De iis, qui noctu permingunt stragulas.

AB infirmitate musculi, qui vesicam claudit, mollitie neruorum, accidit pueris, vt noctu permingant stragulas. In quibus remedia sunt, partim quæ qualitate muscolum corroborant, partim quæ occulta proprietate morbum tollunt. Itaque & perinæum, & spinæ extremum, & radix colis decocto earum rerum, quæ corroborant, fouenda sunt. Deinde vnguentis & emplastris, quæ id efficiant, vtendum. Itaque decocto menthæ, rosarum, absynthij, calaminthæ, saluiæ, stœchados, lauendulæ, maioranæ, rosmarini, pulgij, polij, chamæmeli & similibus fouendæ partēs. Decoquuntur vino ex eadem materia, vino & ol. cocta ad vini consumptionem. Linimenta comparantur ex oleis: addita cera subquadrupla, mastiche, thure, suboctuplis, cerata fiunt. Iisdem oleis molliuntur emplastra de meliloto, diachylum, iride adiecta: & mollia in aluta prædictis locis affiguntur. Proprietate conueniunt eritij caro, cerebrum aquilæ, renes & testiculi leporis: quæ omnia edi possunt, vel vino incoqui, vt bibatur vinum. Ad hæc pulmo hædi, lingua anseris, guttur galli, vesica tauri, capræ, ouis exsiccata, triâq; in puluerem. Datur ex vino dormituri. Probant & enulam, & calamintham, thus, ben, cyperum, coriandrum præparatum, myrrham, menthâ, galbanum, castoreum, seseli, lac ouillum & caprinum. Vulgare remedium est esus murium. Sunt & qui cinamomum, lignum aloës, spicam, saccharum rosatum, rosas, pulueribus à proprietate iuuantibus permisceant.

De præfocatione vteri.

Pæfocatio vteri grauiffimū malum est & periculofum, nasciturq; ferè tribus de cau-
 sis, quæ in vnam coeunt, hoc est, vehemē-
 tem refrigerationem totius corporis. Primaria cau-
 fa suppressio mēfium: altera suppressio feminis, iis
 præsertim, quæ prius omninò veneri indulgebant:
 tertia causa, quum quæ ante concipiebant, iam non
 concipiunt. De præfocatione vteri lege cap. 5. lib. 6.
 de locis affectis. Sensu motūque priuari solent &
 respiratione, aut certè tam obscura est respiratio, vt
 non appareat: vox quoque deficit. In leuiore malo
 motus, sensus, ratio, vox, & respiratio seruantur. In
 paroxysmo extremorum vincula & frictiones ma-
 ximè crurum, cucurbitulæ inguinibus affixæ, odo-
 rata vtero, grauiter olentia naribus admouentur, vt
 castoreum, galbanum, gagates lapis, bitumen, pix
 liquida, pili combusti, cremati panniculi, cornua
 vsta, plumæ crematæ, euphorbium, quo ferè vulgus
 vtitur, veteres soleæ calecorū crematæ, quas & po-
 tui dare solent: frequenti experimento rutham, na-
 ribus admouent, quam & Galenus probat, cæpam
 & allium. Odorata verò, quæ vtero adhibentur, ci-
 ueta, gossipium moschatum, ol. de spica, de costo,
 caryophyll. gallia moschata, aipta moschata. Hæc
 in puluerem trita oleis dictis permiscuntur, vt fiat
 luti crassitudo, & ita sinui pudoris illinūtur. In sup-
 pressis mēfibus sanguis detrahi potest. In potioni-
 bus post paroxysmum veteres probant agaricum
 ex vino. Darur & terebinthina & puluis hieræ dia-
 colocynthidos. Laudantur semen & succus planta-
 ginis, semen agni casti, rutha, radix nimphææ, in iis,

*Vteri præfo-
 catio tribus
 suscitatur ex
 causis.*

quæ nimio semine abundant. Præterea vomitiones imperant, sternutationes, cucurbitulas inguinibus, coxis, ilibus, deinceps affixas cum multa flamma. Hypochondria fasciis ligant, & constringunt, globuli fili inculcati oleo anethino calido alternatim pectini apponuntur, propinant puluerem blattæ bizantiæ. Post alia quoque remedia dropaces & sinapismi extremæ spinæ appositi, balnea naturalia, frequens coitus.

Ad Rhagadas.

Rhagades vlcera sunt vteri & sedis diducta in fissuras. Sed alia humida & saniosa, alia callosa, quædam cancrofa sunt. Saniosa abluuntur sero lactis, mulsa, deinde tetrapharmaco dissoluto in rosaceo illinuntur. Postea medicamentis consolidantibus, quæ parantur è lithargyro. Callosa egent mollientibus, æsypo, radice lilij, terebinthina, admista parte iridis florentiæ, alioqui vitellû oui assum cum lacte muliebri pistum appones. In suspitione cancri diapompholygo Nicolai mollito, liquido cerato, rosaceo illines. Quòd si callus est cõiunctus, adiiicies aliquid mollientium, butyri, adipum, & mûccaginum: vbi calor, vitellus oui permiscetur: vnguento quoque de cerusa, de plumbo, rutitia, & aliis, quæ contra cancos scripta sunt, vtêris.

De Nephriticis.

Nephriticos propriè vocant, quibus calculus in renibus cõcreuit. Galenus hoc loco extendit nomen ad eos, quibus renes inflammantur, aut exulcerati sunt. Dicemus primùm de calculo: atque vt distingatur nephriticus dolor à colico, legendus est liber de locis affectis, caput primû

& secundum sexti libri eiusdem operis. Sæpe enim fallit colicus dolor, vt putetur esse nephriticus, & contrà, propter connexionem communem renum & coli per peritonæum. Itaque ex dictis locis distinguere oportet. Calculi signa & curationem, breuiter describit Hippocrates 6. Epidim. his verbis. *In renem dolor grauis, cum cibo, hoc est stercore, repletur.* Stercus enim resistens in cæco intestino & colo renes opprimit. Sequitur, *vomuntque pituitam*, exasperatis doloribus æruginosa pituita primum euomitur, quæ in ventriculo generatur, & ad primos impetus educitur: deinde dolore commotis humoribus non solum æruginosa, sed & biliosa. Subdit Hippocrates, *facilioresque fiunt*, subducta, scilicet parte materiæ, quæ ad dolentem locum cõfluebat. Sequitur, *soluuntur, cum cibo vacuantur*, hoc est, stercore, iam non oppressis renibus, vt prius: arenulæ fuluæ subsident, sanguinolentum mingunt. Eiusmodi arenulæ ferè rufæ ac rubentes, certissimum signum faciunt calculi. Mingunt sanguinolentum, iam renum facultate retentrice imbecilliore, vel renibus exulceratis: femoribus, quod è directo est, stupor per consensum, non neruorum, vt quidam voluerunt, sed venæ cauæ, & propterea dolor stupidus. Subiicit curationem Hippocrates. *Quiescere non confert, sed exerceri*, mediocriter, scilicet, vt materia, quæ calculum cogit, & concoquatur, & celerius vacuetur. *Non repleri*, repleto enim corpore cruditas ad dolentem locum confluit. *Iuuenes ellexo purgare*, nunc nõ helleboro, sed leuioribus medicamentis & clysteribus purgamus. *Poplitis venam secare repleto corpore*, basilicam prius secamus, &

Calculi signa.

maximè vbi magna imbecillitas renum est. *Cientibus vrinam purgare*, non perpetuò, sed iam benè purgato corpore, & vbi nulla inflammationis suspitio est. *Attenuare crassam, viscidam, & coactam materiam emollire*, hoc est mollia & laxa reddere tum renes, tum corpora, per quæ calculus deducatur foras: sic enim laxatis viis & mollitis, faciliùs, & nulla vi, vel minore, exhibet calculus: atq; in iis duobus tenuando materiam calculi, molliendo corpora, per quæ excludatur, non solum efficies vt exeat calculus, sed vt ne postea regeneretur. Hæc ex Hippocratis & Galeni sententia, qui post Hippocratè inollibus & anodynis clysteribus leniunt dolores, & aluum subducunt. Phlebotomia similiter & purgationibus vtuntur, nunc cassia, catholico, rhabarbaro interim addito: similiter tenuantibus, incidentibus, detergentibus & mollientibus medicamentis vtuntur, balneis quoque vias molliunt, cucurbitulis detrahunt calculum, quas ilibus affigunt. Ad hæc omnia syrupis vtuntur, potionibus & pulueribus, qui tenuant, incidant, & molliant, in quibus plurimum conuenit syrupus comparatus ex floribus, foliis, seminibus & radicibus althææ, additis radicibus graminis, acetosæ, seminibus cucumeris, saccharo & melle. Laudatur & conserua ex iisdem floribus & foliis comparata, oxymel, decoctû glycyrrhizæ, betonicæ, lupulorum, capparis, scolopendriæ, herbarum capillarium, quibus fortiora sunt, quæ parantur è scylla, iride, enula, aristolochia. A proprietate iuuât sanguis draconis, lapis hæmatites, ol. de scorpionibus, bestiolæ, quæ in lapidariis fodinis, quasi verrucæ, lapidibus hærent, pellis leporis cremata, lepus,

*Calculo quæ
conueniant a
proprietate.*

lepus, vel decolatus, vel integer crematus, eiusdem
 renes cremati, cinis vngulæ equi, testa cochleæ &
 cancrorum, terreni vermes, aselli, auis quæ cauda
 tremula dicitur, calculus, quem quis primum exclu-
 sit, vrina capræ montanæ, lac excornis & nigræ ca-
 præ, cicadæ aridæ, decoctum galli lassati. Hæc à
 proprietate conueniunt. Qualitate verò manifesta,
 parietaria, valeriana, succus portulacæ siccatus, cu-
 curbitæ semen, perforatæ, lini, cucumeris, maluæ,
 fœnugræci, apiij, seseleos, radix damazonij, cyperi,
 asari, rusci, asparagi, capparis, tamarisci, cynosbati
 fructus detracta interiori lanugine, fenellæ vocatæ,
 gummi & nuclei ceraforum, persicorum, cortex
 viridis corili, testa auellanæ, sarmenta vitis vsta, ex-
 tincta in oxymelite, vt colatura bibatur, electrum,
 lapis spongiæ, saxifragium, & alia propè infinita.
 Ex decocto alliorum paratur oxymel, hydromel,
 sacchar, allia trita in puluerem. Addantur decoctis,
 vel per se bibantur ex ol. de scorpionibus, & cuni-
 culorum adipe: lumbi, perinæum, ilia, pubes illi-
 nuntur: conueniunt aquæ chamæmeli, betonicæ,
 genistæ, parietariæ, fabaceorum, raphani, &
 ex materia commemorata. Aqua & ole. è tere-
 binthina, è ciceribus & bismalua. Et hæc quoque
 pilulæ laudantur. ℥. lapidis Iudaici, lyncis, spogiæ
 ana 3. i. nucleor. mespilorum 3. β. tragacanthæ, gū-
 mi ceraforum & persicorum tantundem. Teruntur
 omnia & incorporantur in 3. i. terebinthinæ, pro
 tribus dosibus. Conuenit & lithontrybō vocatum,
 & Iustinianū, alkekengi semina, baccæ lauri & iu-
 niperi. Coguntur hæc cum glycyrrhizæ & radicis
 enulæ decocto, ex melle vel saccharo propinantur.

*Calculo quæ
 conferant ma-
 nifesta qua-
 litate.*

De inflammatione & exulceratione renum.

IN inflammatione renū clysteribus potiùs, quàm medicamentis purgātibus vtendum. Parantur autem initio ex remollientibus, scilicet, decoctione remolliuua : deinde etiam mistis lenientibus, vt chamæmelo & similibus. Olea sint violaceum, nenupharinum, papauerinum : postea quoque butyrum recens. Oportet autem modum clysteris esse ad quartaria tria, aut fß. i. Mollita aluo detrahendus sanguis è basilica, quæ inflammato reni respondeat, atque aliquādo procedente malo, phlebotome iteranda est. Arabes iterant è cephalica, vel poplite. Cataplasmatibus primū vtendum è decocto maluæ, bismaluæ, rosarum, violariæ, in quo postea coquatur farina hórdei ad crassitudinem : deinde cum ol. rosaceo, oui albumine & vitellis ouorum, tantillo aceto adiecto, fiat cataplasma. Procedente morbo puluis chamæmeli, farina lini & scænugræci, puluis absynthij & alia, quæ leniunt, coquunt, discutiunt, miscere conuenit. Postea quoque cucurbitulæ affiguntur lumbis & ilibus cum scarificatu. Vtendum fotu è vesica hydrelæo plena, quod hydrelæum ex decocto & ol. conuenientibus paratum est : initio quidem iis, quæ circa initia conuenire dicta sunt : postea verò mutata, vt priùs, materia. Initio abstinendum vino & mellitis, quales sunt syripi, hydromel, oxymel, &c. Atque diureticis nutriemus iusculis è pullastro, lactuca, acetosa, portulaca, borragine & hordeatis. Bibet aquam hordei. Postea apparētibus iam vrinis crassis & sedimenti boni, quæ priùs tenues, aquosæ vel rubentes apparuerint, diureticis vtetur : applicabi-

mus emplastrū de muscillaginibus, pistum ol.chamæmelino vel irino : postea quoque emplastro de meliloto. In exacerbationibus dolorum, incessionibus ex decocto bismalux, malux, violariæ, chamæmeli, anethi, meliloti, fœniculi : atque vrgētibus doloribus nimiūm & vigiliis decocto papaueris, cuius semen miscebitur hordeatis: philonio item & aliis potionibus narcoticis vtendum erit. Sed aliquando non coquitur, per vrinas scilicet, sed suppurat. Itaque signis apparētibus suppurationis, fortu, incessione, emplastris, cataplasmatibus, clysteribus vtetur ex materia suppurāte institutis, quam scriptam inuenies capite de suppurātibus. Atque contingit aliquādo suppurationem resistere, vbi acrius clysteribus irritare oportet, dandūque in potu hydromel comparatum ex decocto fœnugræci, parietariæ, althææ, semine cucumeris. Quod si dolor vrget, incessionibus vtendum ex materia mitigante, hordeatis, lacte vel emulsione amygdalarum. Iam eunte pure animaduertendum, quale pus sit. Nam si liuidum & grauiter olens, pauca spes est: alioqui benè sperandum, vtendūque syrupo de althæa, de iuiubis, lacte asinino, melle, diatragacantho frigido, diaireo simplici, alphenic, & similibus, vt vel dolor, vel necessitas vrget, lacte amygdalino cum multo saccharo, tum purioribus vrinis euntibus, lacte bubulo & ouillo potius, quàm aliis, vtendum est, atque aliquando asinino, equino, caprillo. Bubulo quidem vtendum est, sed adiecta quarta parte seri. Conueniunt quoque forbitiones vsitatæ ex lacte & vitellis ouorum, atque omninò multus sit vsus lactis, nisi corumpatur.

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.

Vbi sanguis fluit, iis quæ sanguinem sistunt & adstringunt, vtendum erit. Resistente aluo pilulis ex aloë, & rabarb. terebinthina, cassia, cum multo diatragacantho vtendum. Et quia dolores sæpe virgent, semicupia, id est, incessiones, comparanda ex decocto rerum, quæ leniant. Simili fortu & sacculis vti oportet. Pulveres quoque, quos cordiales vocant, alimenta boni succi omninò instituenda sunt, quia animi deliquiis sæpe capiuntur, & plurimùm emaciantur. Itaque ad animi deliquia, morbum & maciem plurimùm faciet decoctum ex passulis, adiectis aliquot iuiubis, ficubus, glycyrrhiza, semine cucumeris. Coquantur autem ad crassitudinem syrupi. Deinde misceatur diatragacanthum frigidum, diatris simplex, tabulæ vtriùsque diamargariti, de gemmis, lætitiæ Galeni, & similia: còque vtatur sæpius è cochleari. Quòd si vrgetur siti, optimum hordeum coquatur ad putrilaginem: deinde emulsio aliquot tritarum amygdalarum, adiecta parte eius aquæ, decocto misceatur. Condiuntur omnia saccharo & diatragacantho frigido. Poterit vis augeri adiecto nodulo ex seminibus cucumeris, medulla seminis cucurbitæ. In remissione mollibus frictionibus vtendum, mollibus stragulis, & omninò alimentis boni succi.

De Arthritide.

*Arthritidis
causa.*

Omne Arthritidis podagram, chiragram & morbum coxarium includimus. Nam aliquândo hereditaria. Ferè autè eius causæ intemperies, imbecillitas partium, & affluxus hu-

morum. Itaque in vacuando & roborando curationis summa posita est: ac præcedit quidem vacuatio totius corporis, in plenitudine per phlebotomiam: quæ in coxario morbo, primum in cubito: deinde in malleolo fieri debet. Arabes initio coxarii morbi phlebotomiam laudant, & interuallo annularis & parui digiti. In podagra & chiragra opposito membro è directo vena secanda est. In cacochymia purgationibus vtendum, vomitionibus, clysteribus, deinde etiam sudorificis & diureticis. In topicis, initio repellentibus vtendum. In coxario morbo abstinendum iis, & statim mitigantibus vtendum, quæ neque multum calfaciant, neque refrigerent. Repellunt ceratum rosaceum, nutritum solutum rosaceo, vnguentum rosatum, ceratum de psyllio, & alia quæ scripta inuenies cap. de repellentibus: quemadmodum & quæ mitigant dolores, fofus, ol. cerata, acopa, myracopa, capite de dolore. Aliquando narcoticis vtimur, primum quidem leuioribus: deinde fortioribus eadem ratione, quæ eodem capite de dolore præscripta est. Celebratissimum epithema Asclepiadis, quod illic scriptum inuenies. Sed quia humor in iis morbis ferè crassus est & crudus, viscidus, paulatim mitigando, incidendo, attenuando, discutiendo, & in coxendice etiam attrahendo, malum euincendum est. Vacuato vniuerso corpore, præparata materia, plurimum confert commotus sudor, præsertim ex ea parte, ex qua malum est. Facile repleto vase mouebitur aqua calida & vino pleno, in quib⁹ ea coxeris, quæ sudores moucant, discutiendi & roborandi vim habeant, chamæmelum, melilotum, anethum, ebulus, cha-

AD LIB. VIII. DE COMPOS. MEDIC.

mæpytis, hyssopus, salvia, rosmarinus, origanum, calaminta, absynthium, folia & baccæ lauri & iuniperi, semen anisi & fœniculi. Materia cocta cum oleis anodynis & discutientibus contundi potest, & linteo composita, calidâque admoueri parti. Decoctum autem inclusum vase bene clauso & constricto orificio plantæ pedis, vbi in crure vel ischio dolor est, volæ manus, vbi in brachio, admoueri debet, donec inde commotus vapor attingat partem, & moueat sudorem. Detergendus sudor diligenter, & locus affectus lanis sordidis inculcatis ol. mitigante, resolvente, corroborante contegendus est. Vacuata materia, corroborare conuenit emplastro diachylo ireato, thure addito, mastiche, sanguine draconis, pistis & vnitis omnibus cum ol. anethino, laurino, de absynthio, & aliis id genus. In inueteratis, vbi iam dolor quietus est, salvia, sal, vino austero & ol. chamæmelino incoquenda sunt, fiat fortis expressio, seruetur ol. quo sæpe articulus infirmus affricetur. Multi longa abstinentia vini curati sunt. Sunt, qui plurimum probant decoctum baccarum iuniperi, glycyrrhizæ, vocatarum fenellarum, radice e-nulæ & ebuli. Decoctum guaiaci incidendo, mouendo sudores, atque ita vacuando conferre potest. Pellis lanina benè macerata & cõparata cum materia adstringente, galla, alumine, & aliis, quæ coriariis vsitata sunt, gestata, plurimum facit ad præcautionem. Græci & Arabes plurimum tribuunt hermodactylis, ac varias pilulas inde cõficiunt mistis feminibus anisi, fœniculi, zinzibere. Apud Nicolaum maiores sunt in frigida causa: minores, in causa calida. Utendum erit descriptionibus adiectis

*Arthritici
multi vini
abstinentia
curati.*

iis, quæ conuenire videantur, vt agarico, maioribus, rhabarbaro, minoribus. Contingit curatione malè instituta tophos concrefcere in articulis: quibus cōueniunt, quæ incidunt, tenuant, molliunt. Emplaſtrū de Vigo, de meliloto, de muſcillaginibus, miſta parte cerati æſypi deſcriptione Philagrij, galbano pingui & aliis, quæ ſcripta ſunt cap. de malaſtictis, de vitiis ofſium, de pyroticis. Sciendum tamen eiufmodi tophos aliquando ita induruiſſe, vt nullis remediis cedant: aliquando quoque figuram membri commutare in ὀρθόκυλον & ἀγκύλον: quorum aſſectuum remedia inuenias capite de vitiis ofſium & neruorum. Sciendum quoque, quod ſcripſit Hippocrates, dolores eiufmodi ſæpe protrahi ad diem 40. vt nihil ſit mirum aliquando, adhibitis conuenientibus remediis, tardiùs curari.

FINIS.